

Inhoud

2 Inhoud

3 Meerjarenoverzicht

4 Inleiding

5 Bestuursverslag

- 5 Introductie
- 5 Strategie
- 6 Resultaat en dekkingsgraden
- 8 Premie en beleggingen
- 18 Ontwikkelingen op financiële markten
- 21 Technische voorzieningen
- 22 Toeslagen
- 23 Kosten
- 27 Risicomanagement
- 32 Vereist eigen vermogen
- 37 Gegevensbescherming
- 38 Communicatie
- 39 Code pensioenfondsen
- 40 Governance
- 46 Klachten
- 47 Verzekerdenbestand
- 47 Aangesloten ondernemingen
- 48 Statuten en pensioenregeling
- 49 Vooruitblik

50 Verantwoordingsorgaan

- 50 Verslag verantwoordingsorgaan 2022
- 53 Reactie bestuur

54 Raad van toezicht

- 54 Verslag raad van toezicht
- 55 Reactie bestuur

56 Jaarrekening

- 57 Balans per 31 december
- 58 Staat van baten en lasten
- 58 Kasstroomoverzicht
- 59 Grondslagen voor waardering
- 62 Toelichting op de balans per 31 december
- 67 Toelichting op de staat van baten en lasten
- 69 Resultaatbestemming
- 70 Vereist eigen vermogen

71 Overige gegevens

- 71 Statutaire resultaatbestemming
- 72 Actuariële verklaring
- 73 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

78 Bijlage

- 78 Verklarende woordenlijst
- 80 Contactinformatie

Meerjarenoverzicht

(Bedragen in EUR 1.000)	2022	2021	2020	2019	2018
Balanswaarden					
Technische voorziening voor risico pensioenfonds	865.844	1.063.188	1.108.023	1.030.419	913.976
• waarvan herverzekerd	5.914	8.075	8.986	8.885	8.531
Overige technische voorzieningen voor risico pensioenfonds	3.664	3.829	3.205	3.094	2.777
Beleggingen voor risico pensioenfonds	1.086.758	1.410.860	1.395.572	1.270.491	1.064.571
Algemene reserve	257.739	323.837	211.943	183.186	128.315
Toeslagreserve	5.598	4.256	4.761	5.420	4.326
Premie-egalisatiereserve	0	0	11.198	16.197	17.494
Technische voorziening voor risico deelnemers	168.597	194.997	170.560	163.305	139.611
Beleggingen voor risico deelnemers	168.597	194.997	170.560	163.305	139.611
Dekkingsgraden					
Dekkingsgraad	124,8%	125,7%	116,5%	115,3%	112,1%
Beleidsdekkingsgraad	131,2%	122,9%	110,2%	113,6%	117,2%
Vereiste dekkingsgraad	115,9%	115,8%	115,9%	115,7%	115,8%
Marktwaaarde dekkingsgraad	124,6%	123,3%	111,9%	111,9%	110,6%
Reële dekkingsgraad	105,6%	102,5%	93,2%	94,4%	98,4%
Gedeeltelijke toeslagverlening mogelijk boven	108,4%	108,5%	108,7%	108,6%	108,7%
Volledige toeslagverlening mogelijk boven	124,2%	119,9%	118,3%	120,3%	119,1%
Baten en lasten					
Bijdragen	32.630	31.295	32.808	30.685	46.585
• waarvan beschikbare premieregelingen	9.614	10.478	9.443	7.372	6.462
Beleggingsresultaten	-252.608	65.998	109.056	177.067	-24.505
Pensioenuitkeringen	42.837	40.852	39.986	38.937	38.447
Resultaat	-64.756	100.191	23.099	54.668	-38.067

(Bedragen in EUR 1.000)	2022	2021	2020	2019	2018
Rendementen					
Totale rendement beleggingen	-17,9%	4,8%	9,1%	17,1%	-2,1%
Totale rendement beleggingen excl. LDI-portefeuille	-12,7%	11,8%	7,4%	16,7%	-4,1%
Benchmark rendement excl. LDI-portefeuille	-11,7%	11,3%	5,6%	15,5%	-4,2%
Rentes					
Gemiddeld gehanteerde rekenrente	2,6%	0,5%	0,1%	0,7%	1,3%
Gemiddeld gehanteerde marktrente	2,6%	0,4%	-0,1%	0,2%	1,2%
Toeslagen					
Deelnemers	3,91%	1,12%	2,18%	2,24%	2,23%
Gewezen deelnemers en pensioengerechtigden	3,28%	0,14%	0,88%	1,47%	0,84%
Kostenratio's					
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten ¹	276	272	275	246	285
• waarvan kosten pensioenbureau ²	53	50	57	55	52
Vermogensbeheerkosten	0,39%	0,35%	0,35%	0,35%	0,39%
Transactiekosten	0,14%	0,09%	0,08%	0,09%	0,09%
Totaal	0,53%	0,44%	0,43%	0,44%	0,48%
Aantallen					
Deelnemers	1.507	1.481	1.481	1.466	1.396
Gewezen deelnemers	1.811	1.767	1.794	1.799	1.770
Pensioengerechtigden	2.808	2.819	2.823	2.849	2.907
	6.126	6.067	6.098	6.114	6.073

1 Bedragen in EUR per deelnemers en pensioengerechtigde.

2 Deze kosten worden door Vopak betaald en niet doorbelast.

Inleiding

Met 2022 sluiten we een jaar af dat zonder meer als bijzonder mag worden omschreven. Wie had gedacht dat we na het achter ons laten van de belangrijkste negatieve effecten van het covid-19 virus terecht zouden komen in een achtbaan van ontwikkelingen. Een oorlog op Europese bodem, vluchtelingenstromen, tekorten aan grondstoffen, druk op energievoorzieningen en sterk oplopende inflatie en financiële markten die in reactie een oplopende marktrente en negatieve resultaten voor vrijwel alle beleggingscategorieën lieten zien. Ontwikkelingen waarvan we eind 2022 nog steeds de gevolgen van ondervinden.

In al het negatieve geweld ontwikkelde de dekkingsraad in 2022 zich –vooral door de oplopende marktrente– desondanks positief. Enerzijds was er sprake van een forse afname van het vermogen van het pensioenfonds maar anderzijds werd deze meer dan gecompenseerd door de afname van de technische voorziening. De mutatie van de dekkingsgraad in 2022 van 125,7% tot 124,8% doet wellicht anders vermoeden maar hierbij moet de forse toeslag per 1 januari 2023 van 11,88% in ogenschouw worden genomen. Een historisch hoge toeslag waarmee voor meer dan 2/3 de koopkracht van opgebouwde en ingegane pensioenen van alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden kon worden behouden.

In 2022 konden wij ook invulling geven aan de extra toeslag uit hoofde van de dekkingsgraad eind 2021. Dat zorgde in de uitvoering nog voor de nodige complicaties omdat deze extra toeslag –op basis van de gemaakte afspraken– diende ter compensatie van een op 1 januari 2009 gemiste toeslag. Na een projectie van het bestand per deze datum naar 1 januari 2022 konden wij een extra toeslag van 0,62%

verlenen op de per 31 december 2008 opgebouwde en ingegane pensioenen.

De lage rente aan het begin van 2022 en het wegvallen van de premie-egaliseringsreserve noodzaakte ons ertoe om de beschikbare premie voor de A-regeling vast te stellen op een gemiddelde rente van 1,85%. Hiermee konden deelnemers die gekozen hadden voor pensioeninkoop in de A-regeling geen ‘volledige pensioeninkoop’ realiseren. De stijging van de marktrente zorgt er voor dat deelnemers in 2023 weer een volledige pensioeninkoop in de A-regeling kunnen realiseren en slechts één jaar met een verlaagde pensioeninkoop worden geconfronteerd.

Na de benoemingen begin 2022 was ons bestuur het gehele jaar volledig op sterkte. Ook de (her)benoemingen eind 2022, waaronder die van mij, konden snel worden afgerond. Ik bedank graag iedereen voor het in mij gestelde vertrouwen dat in het kader van mijn herbenoeming werd uitgesproken. Dat vertrouwen sterkt mij, met mijn medebestuurders, in het tegemoet treden van de veranderingen die de komende jaren op het pensioenfonds afkomen.

Een van de belangrijkste uitdagingen betreft de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel. De gesprekken die hierover in de werkgroep nieuw pensioenstelsel plaatsvinden, verlopen positief en constructief. Het zoeken naar de beste oplossing, met begrip voor elkaars standpunten, vormt hierbij voor alle betrokken partijen een belangrijk uitgangspunt. Het blijft evenwel een complex onderwerp waarbij veel (externe) partijen zijn betrokken en dat de komende jaren in belangrijke mate onze bestuursagenda zal bepalen.

We verwachten met dit verslag een compleet beeld te geven van onze aansturing van het pensioenfonds in het afgelopen jaar. Als het lezen van dit verslag vragen bij u oproept, nodig ik u van harte uit om, via het pensioenbureau, contact met ons op te nemen.

Graag dank ik alle bij het pensioenfonds betrokken partijen voor hun inzet voor het pensioenfonds en de wijze waarop deze inzet wordt ingevuld.

Cees Vletter, voorzitter

Bestuursverslag

Introductie

Als bestuur van het pensioenfonds zijn wij verantwoordelijk voor de gehele gang van zaken binnen het pensioenfonds. Bij de uitvoering van deze taak zorgen wij ervoor dat de belangen van (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en andere betrokkenen op evenwichtige wijze worden behartigd. Ons bestuur is paritair samengesteld en bestaat uit acht bestuursleden. Vier leden zijn aangewezen door de werkgever en vier leden (twee actieven en twee gepensioneerden) door het verantwoordingsorgaan.

In dit verslag trachten wij op transparante wijze verantwoording af te leggen omtrent de gang van zaken binnen het pensioenfonds en het gevoerde beleid.

Strategie

Doelstelling

Ons pensioenfonds heeft als doelstelling het verlenen van pensioen- en/of andere uitkeringen aan deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, op basis van het overeengekomen pensioenreglement.

Wij geven invulling aan deze doelstelling door een herkenbaar, evenwichtig en zorgvuldig vormgegeven beleid te voeren waarbij zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de verwachtingen van alle belanghebbenden. Concreet betekent dit dat wij een goed pensioen voor alle deelnemers nastreven.

Missie, visie en strategie

In het verlengde van de doelstelling zien wij als onze missie: het zorgvuldig uitvoeren van de pensioenregeling ten behoeve van de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Kernwaarden die wij hierbij hanteren zijn:

Betrouwbaar

Vertrouwen is de basis. Wij voeren de pensioenregeling als voorzichtig en redelijk persoon uit. Alle betrokkenen moeten op het pensioenfonds kunnen vertrouwen en het pensioenfonds ervaren als betrouwbaar. Het bewaken van de integriteit van het pensioenfonds is daarom van groot belang. Beslissingen die wij nemen, worden zorgvuldig genomen –waarbij de belangen

van alle belanghebbenden zorgvuldig worden gewogen– en passen bij het karakter en de verantwoordelijkheden van het pensioenfonds.

Deskundig en professioneel

Deelnemers en andere belanghebbenden hebben recht op een goed bestuur. Wij voeren de pensioenregeling deskundig en professioneel uit op een adequate en weloverwogen wijze. Hierbij maken wij continu de afweging tussen kwaliteit, risico, rendement en kosten. Deelnemers en andere belanghebbenden kunnen ons aanspreken op ons gedrag en onze besluiten.

Transparant

Transparantie draagt bij aan vertrouwen en geeft inzicht. Wij communiceren helder en open over de pensioenregeling, de financiële positie van het pensioenfonds en de risico's die daaraan zijn verbonden voor betrokkenen.

Wij leggen helder en open verantwoording af over de invulling van de taken, het financiële beleid en de resultaten van het pensioenfonds.

Hierbij wordt rekening gehouden met de verwachtingen van alle belanghebbenden en wordt getracht te voorkomen dat er een verwachtingskloof ontstaat. Als bestuur zijn wij ons bewust van het feit dat de pensioenmaterie veelal niet eenvoudig is. Bij de communicatie houden wij daar rekening mee.

De hierbij door ons gehanteerde toekomstvisie is gebaseerd op de volgende overwegingen:

- wij behartigen de belangen van alle betrokken partijen evenwichtig. Hierbij worden de vereisten vanuit wet- en regelgeving, statuten en reglementen altijd nageleefd;
- wij hanteren hierbij als uitgangspunt een kwalitatief hoogwaardige en efficiënte uitvoering. Vertegenwoordigers van werkgever, werknemers en pensioengerechtigden besturen in gezamenlijkheid het pensioenfonds;
- wij streven er naar de historisch goede relatie met Vopak te continueren en hechten er grote waarde aan haar positieve en betrouwbare reputatie ten aanzien van de pensioenregeling richting belanghebbenden te waarborgen;
- wij spelen in op de actualiteit en streven naar een duurzaam financieel gezonde positie met een optimaal langetermijnperspectief in goede en slechte tijden.

Bij het uitvoeren van onze strategie hanteren wij een evenwichtig en zorgvuldig vormgegeven beleid. Belangrijke uitgangspunten bij de uitvoering van het strategisch beleid vormen:

- een beleggingsbeleid dat past bij de technische voorziening voor risico pensioenfonds en doelstellingen van het pensioenfonds;
- een afgewogen en adequate inzet of afdekking van risico's;
- een zorgvuldige inrichting van processen;
- een kostenefficiënte uitvoering van de pensioenregeling;
- een begrijpelijke pensioencommunicatie.

De doelstelling en beleidsuitgangspunten, zoals bedoeld in artikel 102a van de Pensioenwet, zijn door ons vastgesteld en vastgelegd in de actuariële en bedrijfstechnische nota. Voorafgaand aan het aanvaarden van de uitvoering van een pensioenregeling toetsen wij of de regeling wel kan worden uitgevoerd. Hierbij wordt de actuariële en bedrijfstechnische nota als uitgangspunt genomen.

Resultaat en dekkingsgraden

Resultaat 2022

Uit de staat van baten en lasten blijkt een negatief resultaat van EUR 64,8 miljoen (in 2021 was dit positief EUR 100,2 miljoen). Een uitsplitsing naar de belangrijkste onderdelen van het resultaat is hieronder opgenomen:

	2022	2021
Beleggingsopbrengsten	-252,6	66,0
Ontvangen bijdragen voor risico pensioenfonds	23,0	20,8
Ontvangen bijdragen voor risico deelnemers	9,6	10,5
Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds	195,3	43,9
Uitkeringen	-42,8	-40,9
Overig	2,7	-0,1
Resultaat	-64,8	100,2

Actuariële analyse van het resultaat

Het resultaat kan als volgt naar actuariële oorzaken worden uitgesplitst.

	2022	2021
Beleggingsopbrengsten	54,8	139,2
Premie	4,2	-6,7
Sterfte en arbeidsongeschiktheid	1,8	3,4
Reguliere mutaties	0,0	0,0
Toeslagen	-113,6	-35,5
Wijziging grondslagen technische voorziening	-12,0	-0,2
Overig	0,0	0,0
Resultaat	-64,8	100,2

In de actuariële analyse worden de baten en lasten in de staat van baten en lasten vergeleken met de relevante mutaties in de technische voorzieningen:

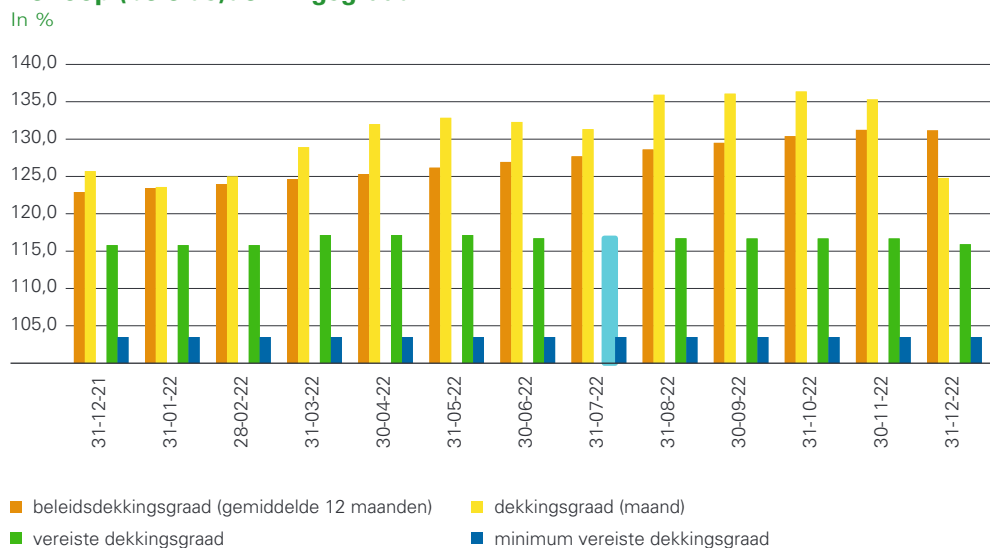
- bij 'beleggingsopbrengsten' worden de beleggingsopbrengsten vergeleken met de mutatie in de technische voorzieningen als gevolg van de rente (toevoeging van de rente over het jaar en wijziging van de rentecurve gedurende het jaar);
- bij 'premie' worden de ontvangen premies vergeleken met de toename van de technische voorzieningen uit hoofde van de gefinancierde pensioenopbouw en storting op de individuele beleggingsrekeningen gedurende het jaar (het negatieve resultaat in 2021 wordt vanuit de resultaatbestemming meer dan gecompenseerd met de vrijval uit de premie-egalisatiereserve);
- bij 'sterfte en arbeidsongeschiktheid' worden de verwachte mutaties van de technische voorzieningen vergeleken met de daadwerkelijke mutaties van de technische voorzieningen als gevolg van overlijden en arbeidsongeschiktheid;
- bij 'mutaties' worden de baten en lasten uit hoofde van mutaties (zoals inkomende en uitgaande waardeoverdrachten) vergeleken met de bijbehorende mutaties van de technische voorziening voor risico pensioenfonds;
- bij 'toeslagen' wordt de vrijval uit de ontvangen premie voor de aanvullende toeslag en de toename van de technische voorzieningen als gevolg van de verleende (aanvullende) toeslagen vergeleken;
- bij 'wijziging grondslagen technische voorziening' wordt de mutatie van de (overige) technische voorzieningen als gevolg van een wijziging van de grondslagen (zoals overlevingstafels en ervaringssterfte) opgenomen.

(Beleids)dekkingsgraad

Op basis van het financieel toetsingskader is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdend gemiddelde van de feitelijke dekkingsgraden van de laatste twaalf maanden en is daarmee minder volatiel dan de feitelijke dekkingsgraden. Voor de bepaling van de maandelijkse dekkingsgraad wordt het vermogen afgezet tegen de technische voorzieningen. Eind 2022 bedraagt de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds 131,2% (eind 2021 was dit 122,9%).

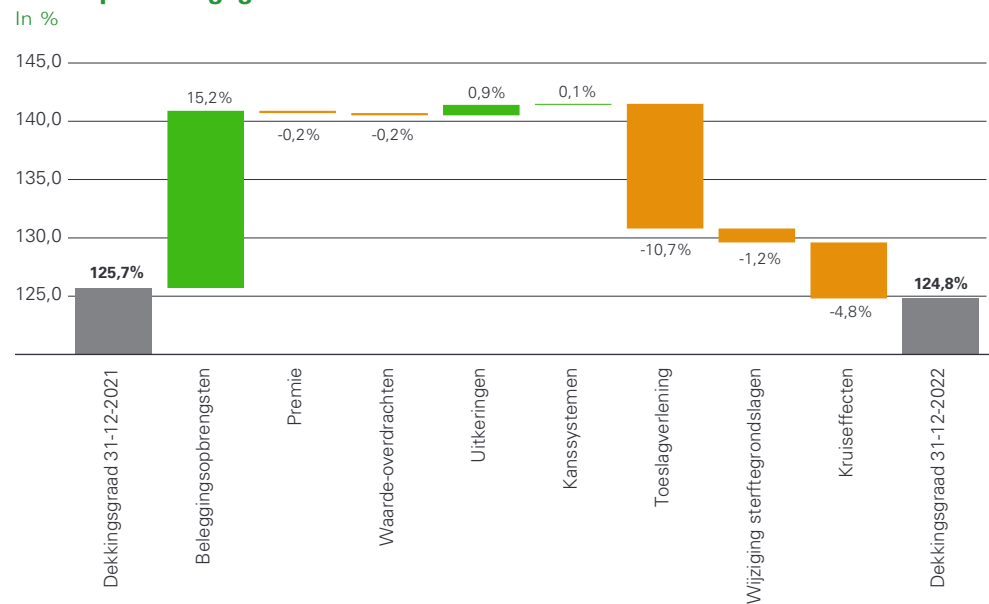
De maandelijkse dekkingsgraad eind 2022 bedraagt 124,8% (eind 2021 was dit 125,7%). Het verloop van de (beleids)dekkingsgraad was in 2022 als volgt:

Verloop (beleids)dekkingsgraad

Het verloop van de dekkingsgraad over 2022 naar verschillende oorzaken is hieronder weergegeven.

Verloop dekkingsgraad

Kruiseffecten ontstaan als gevolg van de gehanteerde methodiek, waarbij de procentuele wijzigingen allemaal worden uitgedrukt als mutatie ten opzichte van de financiële positie aan het begin van het jaar.

Gevoeligheid dekkingsgraad

Hieronder is de gevoeligheid van de dekkingsgraad voor de ontwikkeling van de rente en het rendement op zakelijke waarden opgenomen uitgaande van de situatie per eind 2022.

De gevoeligheid omvat geen scenario's die in het rode gebied liggen met een dekkingsgraad onder het minimaal vereiste niveau van 103,5%. In het oranje gebied ligt de dekkingsgraad onder het vereiste niveau van 115,9%. In het groene vlak ligt de dekkingsgraad boven het vereiste niveau op basis van het strategisch beleggingsbeleid. Als bijvoorbeeld de rente met 0,5%-punt daalt en de zakelijke waarden tegelijkertijd met 10% afnemen, dan wordt verwacht dat de dekkingsgraad van 125% daalt naar 117%. Voor de goede orde merken wij op dat de getoonde effecten op de dekkingsgraad niet direct tot uitdrukking komen in de beleidsdekkingsgraad. Door de middeling over twaalf maanden komen de effecten –bij voorts ongewijzigde omstandigheden– geleidelijk tot uitdrukking in de beleidsdekkingsgraad.

		waardeverandering zakelijke waarden										
		-25%	-20%	-15%	-10%	-5%	0%	5%	10%	15%	20%	25%
rente verandering	1,0%	124%	127%	129%	131%	134%	136%	138%	140%	142%	144%	146%
	0,5%	119%	121%	124%	126%	128%	130%	132%	134%	136%	138%	140%
	0,0%	115%	117%	119%	121%	123%	125%	127%	129%	131%	133%	134%
	-0,5%	111%	113%	115%	117%	118%	120%	122%	124%	126%	128%	129%
	-1,0%	107%	109%	111%	113%	115%	116%	118%	120%	122%	123%	125%

Reële en marktwaarde dekkingsgraad

Naast de beleidsdekkingsgraad is de reële dekkingsgraad een belangrijke graadmeter voor de financiële positie van het pensioenfonds. De reële dekkingsgraad is de beleidsdekkingsgraad waarbij rekening wordt gehouden met een toekomstige toeslagverlening op basis van de verwachte stijging van het prijsindexcijfer. Bij een reële beleidsdekkingsgraad van 100% beschikt het pensioenfonds over voldoende solvabiliteit om in de toekomst de verwachte stijging van het prijsindexcijfer volledig te compenseren middels toeslagen. Eind 2022 bedraagt de reële dekkingsgraad 105,6% (eind 2021 was dit 102,5%). Bij de marktwaarde dekkingsgraad wordt het vermogen vergeleken met de technische voorzieningen vastgesteld

op basis van de marktrente. Eind 2022 bedraagt de marktwaarde dekkingsgraad 124,6% (eind 2021 was dit 123,3%).

Premie en beleggingen

Verschuldigde premie

De afspraken ten aanzien van de uitvoering en financiering van de pensioenregeling zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst tussen ons pensioenfonds en Koninklijke Vopak N.V. (Vopak). De uitvoeringsovereenkomst met Vopak liep af op 31 december 2022 en is stilzwijgend met één jaar verlengd tot en met 31 december 2023. De beschikbare premie die Vopak op basis van de uitvoeringsovereenkomst aan ons pensioenfonds betaalt, omvat de volgende componenten:

- de premie over de verschillende grondslagen op basis van de in het pensioenreglement opgenomen premiestaffels;
- de risicopremies ten behoeve van partner- en wezenpensioen, premievrije voortzetting van de pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid en het arbeidsongeschiktheidspensioen;
- de premie ten behoeve van de aanvullende toeslag;
- de opslag voor solvabiliteit;
- de uitvoeringskosten voor zover niet gedekt door de vrijval van de kostenopslag in de technische voorzieningen.

De beschikbare premie wordt niet beïnvloed door de financiële positie van het pensioenfonds. Verder kunnen er geen bedragen meer worden teruggestort naar Vopak als het goed met ons pensioenfonds gaat, maar kunnen er ook geen extra stortingen van Vopak worden gevraagd als het slecht met ons pensioenfonds gaat.

De premie voor de A-regeling (salarisdeel tot EUR 62.210 in 2022) wordt vastgesteld op basis van de rentecurve van De Nederlandsche Bank aan het eind van het voorafgaande jaar met een minimum van gemiddeld 1,85%. Indien de gemiddelde rente voor de pensioeninkoop waarop de premie voor de A-regeling is gebaseerd lager ligt dan 1,85% wordt de premiestaffel naar verhouding bijgesteld.

De kostendekkende en feitelijke premie bedragen:

	kostendekkende premie		feitelijke premie	
	2022	2021	2022	2021
Actuarieel benodigd DC-regeling	21.533	23.618	21.533	23.618
Opslag in stand houden vereist vermogen	507	521	3.706	4.128
Premie voor aanvullende toeslag	3.266	3.182	3.266	3.182
Risicopremie overlijden en arbeidsongeschiktheid	2.697	2.816	2.697	2.816
Opslag voor directe uitvoeringskosten	174	233	174	233
Premiemarge	–	–	53	-3.173
	28.177	30.370	31.429	30.804

Aangezien de gemiddelde rente voor de pensioeninkoop waarop de premie voor de A-regeling is gebaseerd eind 2021 lager lag dan 1,85% werd de premie voor de A-regeling in 2022 vastgesteld op basis van deze gemiddelde rente. Ten opzichte van de premie op basis van de rentetermijnstructuur betekende dit een verlaging van 32,4%.

Eind 2020 lag de gemiddelde rente voor de pensioeninkoop waarop de premie voor de A-regeling werd gebaseerd ook lager dan 1,85%. De premie voor de A-regeling in 2021 kon evenwel worden vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur als gevolg van een onttrekking aan de premie-egaliseringsreserve en algemene reserve.

De premiedekkingsgraad (in hoeverre de actuarieel benodigde koopsom voor de nieuwe pensioeninkoop wordt gedekt door de feitelijk ontvangen premie) zoals gerapporteerd aan De Nederlandsche Bank is voor 2022 vastgesteld op 137,1% (in 2021 was dit 122,8%). De premie in 2022 heeft daarmee een beperkt positief effect op de beleidsdekkingsgraad.

Eind 2022 lag de gemiddelde rente voor de pensioeninkoop weer boven de 1,85%. De premie voor de A-regeling kon als gevolg hiervan in 2023 worden vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur. Hiermee werd de verlaging van de premie voor de A-regeling beperkt tot één jaar.

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Beleid

Investment beliefs

De investment beliefs laten zien hoe wij tegen bepaalde beleggingsonderwerpen aankijken en wat onze stakeholders op grond daarvan van het pensioenfonds mogen verwachten. De investment beliefs die als uitgangspunt in de beleggingscyclus worden gehanteerd luiden als volgt:

invulling

- 1 De strategische asset allocatie is de dominante factor voor het rendement.
- 2 Het nemen van beleggingsrisico wordt beloond.
- 3 De governance dient aan te sluiten bij de complexiteit van de beleggingsportefeuille.
- 4 Illiquide beleggingen hebben op basis van de lange horizon van het pensioenfonds toegevoegde waarde.
- 5 Diversificatie draagt bij aan het lange termijn risico-rendementsprofiel maar kent grenzen.
- 6 Accenten in het jaarlijks beleggingsbeleid dragen bij aan een verbetering van het risico-rendementsprofiel.
- 7 Actief beheer draagt onder strikte voorwaarden bij aan een verbetering van het risico-rendementsprofiel.
- 8 Het pensioenfonds heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid.
- 9 Een zorgvuldige afweging van kosten leidt tot betere resultaten.

Strategisch beleggingsbeleid

Het beleggingsbeleid is gericht op het op lange termijn zeker stellen van de opgebouwde pensioenen alsmede het streven om op deze pensioenen jaarlijks een toeslag te verlenen. Om dit te bereiken is het van belang dat de beleggingsresultaten van het pensioenfonds op lange termijn, binnen het gestelde risicoprofiel, zo hoog mogelijk zijn.

De lange termijn vermogensverdeling die hieraan ten grondslag ligt, wordt uitgewerkt in een Asset Liability Management (ALM) studie. In een ALM-studie wordt gezocht naar de optimale beleggingsportefeuille ten opzichte van de verplichtingen van het pensioenfonds. Hiertoe worden op basis van economische (stress)scenario's de ontwikkelingen van de beleggingsportefeuille en verplichtingen van het pensioenfonds gemodelleerd. Op basis van de uitkomsten van de ALM-studie wordt een strategisch beleggingsbeleidsplan opgesteld. Rekening houdend met marktomstandigheden en ontwikkelingen binnen het pensioenfonds, wordt vervolgens jaarlijks een beleggingsjaarplan opgesteld. Uitgangspunt voor het beleggingsjaarplan is het risicoprofiel zoals vastgesteld in het strategisch beleggingsbeleidsplan. Bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleidsplan en

beleggingsjaarplan worden wij ondersteund door de leden van de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder.

Het strategisch beleggingsbeleidsplan en beleggingsplan voor 2022 zijn op hoofdlijnen als volgt ingevuld:

	strategisch beleggings-beleidsplan	beleggings-plan 2022
Staats- en bedrijfsobligaties	22,5%	22,5%
LDI-portefeuille	28,5%	28,5%
Hypotheken	5,0%	5,0%
Liquide middelen	1,0%	1,0%
Private debt	4,0%	4,0%
	61,0%	61,0%
Aandelen	26,0%	26,0%
Private equity	3,0%	3,0%
	29,0%	29,0%
Onroerend goed	10,0%	10,0%
	100,0%	100,0%
Renteafdekking op marktrente	50,0%	50,0%

De LDI-portefeuille is opgebouwd uit langlopende staatsobligaties van Eurolanden, rentederivaten en liquide middelen. Voor de beleggingen in private debt, private equity en niet beursgenoteerd onroerend goed geldt dat deze deels nog niet zijn ingevuld. Wij zijn voor de invulling van deze beleggingen afhankelijk van de mate waarin de door ons aangegane verplichtingen door de geselecteerde vermogensbeheerder worden afgeroepen.

In 2022 hebben wij de Amerikaanse dollar –op basis van het benchmarkgewicht– voor de beleggingen in aandelen en beursgenoteerd onroerend goed voor 50% afgedekt. Voor het Engelse pond en de Japanse yen ligt dit afdeckingspercentage op 75%. De valuta-afdekking voor de belegging in staats- en bedrijfsobligaties in opkomende markten in harde valuta en de beleggingen in private equity ligt op 100%.

Prudent Person

Bij de implementatie van het beleggingsbeleid staat de prudent person regel centraal. Hierbij worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- wij beleggen in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- wij borgen zoveel mogelijk kwaliteit, veiligheid en liquiditeit alsmede het rendement van de beleggingsportefeuille als geheel;
- wij gebruiken voor de rente-afdekking alleen beleggingen en derivaten op gereguleerde markten die naar aard en duur aansluiten bij de technische voorziening voor risico pensioenfondsen;
- wij diversifiëren de beleggingen;
- wij monitoren de beleggingen op basis van periodieke beleggingsrapportages;
- wij beleggen alleen in derivaten als deze bijdragen tot een vermindering van het beleggingsrisico of aan een doeltreffend beheer van de beleggingsportefeuille bijdragen;
- wij waarderen de beleggingen op marktwaaarde tenzij dit niet mogelijk is;
- wij beleggen niet direct in Vopak.

Duurzaamheid beleggingen

Steeds nadrukkelijker wordt in de maatschappij aandacht gevraagd voor duurzaamheid van de beleggingen. Hieraan ligt de overtuiging ten grondslag dat ondernemingen die werken aan een oplossing voor de grootste duurzaamheidsproblemen waar de wereld voor staat (zoals klimaatverandering en verlies van biodiversiteit), de beste groeiperspectieven bieden op de lange termijn en derhalve voor ons pensioenfonds positief bijdragen aan het risico-rendementsprofiel.

Voor het beleid duurzaamheid beleggingen zijn in 2021 de volgende randvoorwaarden geformuleerd:

- het pensioenfonds belegt niet in onverantwoorde sectoren (uitsluitingen);
- het pensioenfonds selecteert vermogensbeheerders die zich conformeren aan internationale standaarden en dit ook uitdragen;
- het selectieproces van beleggingsfondsen omvat mede de afstemming van het duurzaamheidsbeleid van de vermogensbeheerders op het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds;
- het pensioenfonds verlangt dat de vermogensbeheerders op zorgvuldige wijze het stemrecht uitoefenen in het belang van ons pensioenfonds en in overeenstemming met ons beleid duurzaamheid beleggingen;
- het pensioenfonds sluit zich –gegeven de minderheidsbelangen in beleggingsfondsen– aan bij het beleid respectievelijk de richtlijnen zoals gehanteerd door de vermogensbeheerders;

Wij zien ons ten aanzien van duurzaamheid van de beleggingen niet als voorloper maar als volger. Daaraan liggen met name de inrichting en omvang van ons pensioenfonds ten grondslag. De primaire doelstelling van het pensioenfonds blijft het realiseren van een goed financieel rendement tegen aanvaardbare risico's.

Onze ambitie is om niet te beleggen in landen en ondernemingen die normen ten aanzien van mensenrechten, rechten van arbeiders, milieu en anti-corruptie schenden, in controversiële wapens en in grondstoffen geschikt voor consumptie. Vanuit deze ambitie streven wij er ook naar om in ieder geval niet te beleggen in ondernemingen waarvan de omzet voornamelijk is te relateren aan tabak, porno en kolen.

Wij verwachten van onze vermogensbeheerders dat zij zich conformeren aan internationale standaarden op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en dit ook uitdragen. Hieraan besteden wij dan ook aandacht in het selectieproces. In de selectie van beleggingsoplossingen trachten wij aansluiting bij ons beleid maatschappelijk verantwoord beleggen te realiseren.

Van onze vermogensbeheerders wordt voorts verwacht dat zij op zorgvuldige wijze stemrecht uitoefenen. Indien ondernemingen (potentieel) negatieve impact veroorzaken, verwachten wij van onze vermogensbeheerders dat zij hun invloed gebruiken om deze impact te voorkomen en/of te mitigeren en herstel en/of verhaal mogelijk te maken. Dit kan door het voeren van een dialoog (engagement) en/of door gericht stembeleid (voting) op aandeelhoudersvergaderingen.

Aangezien wij voornamelijk beleggen via beleggingsfondsen kunnen wij niet rechtstreeks onze stem uitbrengen op aandeelhoudersvergaderingen. Op basis van ons minderheidsbelang in deze beleggingsfondsen sluiten wij ons aan bij het stembeleid van onze vermogensbeheerders en het door hen geformuleerde verantwoord beleggingsbeleid.

De uitgangspunten voor het beleid van onze fiduciair vermogensbeheerder zijn verwoord in het 'Investment Stewardship'. Meer informatie hierover is te vinden op <https://www.blackrock.com/corporate/about-us/investment-stewardship>.

Stemgedrag

Zoals hiervoor aangegeven verwachten wij dat onze vermogensbeheerders hun invloed gebruiken om (potentieel) negatieve impact te voorkomen en/of te mitigeren en herstel en/of verhaal mogelijk te maken.

De fiduciair vermogensbeheerder rapporteert periodiek over zijn stemgedrag en er wordt verder een gedetailleerd rapport uitgebracht over thematische en event-gerelateerde

betrokkenheid alsmede prestaties bij het beheersen van risico's op het gebied van milieu, maatschappij en goed bestuur.

Beleggingen in Vopak

Het pensioenfonds belegt niet direct in Vopak of haar onderliggende effecten.

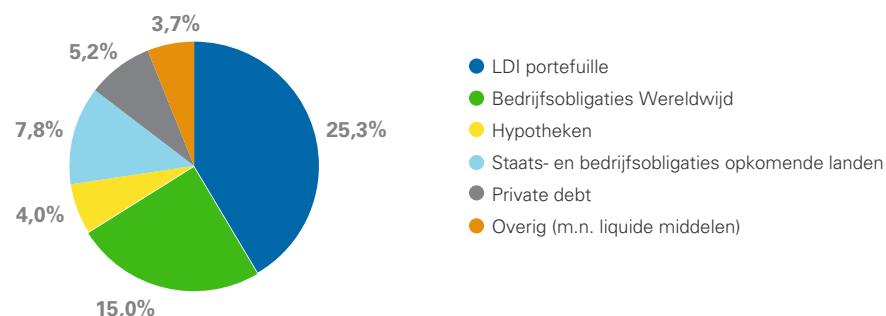
Het is mogelijk dat in een van de geselecteerde beleggingsfondsen sprake is van een belegging in Vopak. Gegeven de van toepassing zijnde restricties zal de omvang van een dergelijke belegging altijd zeer beperkt zijn. Het pensioenfonds heeft geen directe invloed op de aandelenselectie in deze beleggingsfondsen.

Uitvoering

Verdeling per 31 december 2022

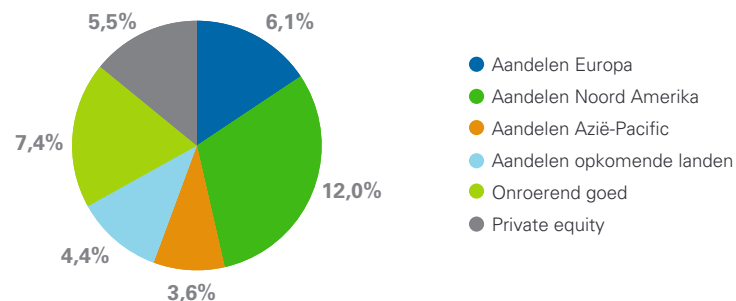
Per 31 december 2022 is de verdeling van vastrentende waarden als volgt:

Vermogen belegd in vastrentende waarden en derivaten, inclusief lopende intrest en rekening-courant (61,0% van de totale portefeuille)

De verdeling van aandelen en onroerend goed is per 31 december 2022 als volgt:

Vermogen belegd in aandelen en onroerend goed (39,0% van de totale portefeuille)

Voor de verschillende beleggingscategorieën zijn hierna de strategische gewingen in het beleggingsplan 2022 en de daadwerkelijke gewingen per 31 december 2022 weergegeven.

	beleggings- plan 2022	31 dec 2022
Staats- en bedrijfsobligaties	22,5%	22,8%
LDI-portefeuille	28,5%	25,3%
Hypotheke	5,0%	4,0%
Liquide middelen	1,0%	3,7%
Private debt	4,0%	5,2%
	61,0%	61,0%
Aandelen	26,0%	26,1%
Private equity	3,0%	5,5%
	29,0%	31,6%
Onroerend goed	10,0%	7,4%
	100,0%	100,0%
Renteafdekking op marktrente	50,0%	46,6%

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van het beleggingsplan betreffen de beleggingen in de LDI-portefeuille, private debt, private equity en onroerend goed. De afwijking in de liquide beleggingscategorieën wordt met name veroorzaakt door waardeontwikkelingen binnen de gehanteerde bandbreedte waarop niet wordt bijgestuurd. De afwijking in private equity wordt ook veroorzaakt door waardeontwikkelingen. Vanwege het illiquide karakter van deze beleggingscategorie kan hierop niet worden bijgestuurd.

Ten aanzien van de beleggingen in onroerend goed worden liquide middelen aangehouden om het effect van leverage in geselecteerde beleggingsfondsen te beperken. Bij leverage wordt getracht om met geleend geld het rendement op het eigen vermogen te verbeteren. Voorts is bij onroerend goed sprake van een belegging die nog moet worden opgebouwd.

In 2022 hebben wij met de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder uitgebreid gediscussieerd over onze belegging in private equity. Reden hiervoor was de vraag of een nieuwe commitment moest worden afgegeven om de weging in de toekomst op het strategische niveau te kunnen houden. Wij hebben uiteindelijk besloten om een nieuwe commitment af te geven. Hierbij zijn met name het diversificatie-effect en het hoge netto rendement gewogen. Bij de implementatie van een nieuwe commitment zullen wij expliciet

aandacht besteden aan duurzaamheidscriteria, verbeterde transparantie en beheersing van de kosten.

Eind 2022 was de feitelijke renteafdekking nog gebaseerd op een strategische renteafdekking van 50% en de pensioenverplichtingen exclusief de toeslag per 1 januari 2023.

Rendement 2022

Over 2022 behaalden wij op onze beleggingsportefeuille een totaal negatief rendement van 17,9% (in 2021 was dit positief 4,8%). Het rendement van de staats- en bedrijfsobligaties was negatief 10,6% bij een rendement op de door ons gedefinieerde benchmark van negatief 11,2%. Op de beleggingen in aandelen is een rendement van negatief 16,8% gerealiseerd bij een rendement op de door ons gedefinieerde benchmark van negatief 12,8%.

De afgelopen drie jaren werden de volgende rendementen behaald:

	rendement			benchmark		
	2022	2021	2020	2022	2021	2020
Staats- en bedrijfsobligaties	-10,6%	2,5%	0,7%	-11,2%	2,1%	0,2%
Aandelen	-16,8%	26,6%	11,2%	-12,8%	24,9%	5,9%
Onroerend goed	-4,2%	14,7%	-6,9%			
Hypotheek	-19,2%	0,9%	6,2%			
Private debt	5,5%	4,5%	5,6%			
Private equity	7,6%	40,0%	11,8%			
Totaal rendement excl. LDI	-12,7%	11,8%	7,4%	-11,7%	11,3%	5,6%
Totaal rendement incl. LDI	-17,9%	4,8%	9,1%			

De negatieve afwijking van het rendement op aandelen ten opzichte van de benchmark kan worden toegerekend aan de portefeuilles aandelen continentaal Europa, Verenigd Koninkrijk en opkomende markten.

Voor de marktontwikkelingen in 2022 met betrekking tot de beleggingen verwijzen wij naar het hoofdstuk 'Ontwikkelingen op financiële markten'.

De beleggingen zijn ondergebracht bij verschillende vermogensbeheerders. De operationele aansturing van deze vermogensbeheerders ligt in handen van de fiduciair vermogensbeheerder. De belangrijkste vermogensbeheerders en de wijze waarop invulling aan de belegging wordt gegeven zijn hierna opgenomen.

	invulling	vermogensbeheerder
Bedrijfsobligaties Wereldwijd	discretionair - actief	PGIM
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten HC ¹	beleggingsfonds - actief	BlackRock
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten LC ²	beleggingsfonds - actief	Neuberger Berman
Hypotheek	beleggingsfonds - actief	Aegon
Aandelen continentaal Europa	discretionair - actief	BlackRock
Aandelen Verenigd Koninkrijk	beleggingsfonds - actief	BlackRock
Aandelen Verenigde Staten	beleggingsfonds - passief	BlackRock
Aandelen Azië-Pacific	beleggingsfonds - passief	BlackRock
Aandelen opkomende markten	beleggingsfonds - actief	Schroders
Onroerend goed	beleggingsfonds - actief	Franklin Templeton - Invesco
Onroerend goed	beleggingsfonds - passief	Northern Trust
Private debt	beleggingsfonds - actief	Barings
Private equity	beleggingsfonds - actief	BlackRock

¹ HC: obligaties uitgegeven in 'hard currency' (doorgaans Amerikaanse dollar)

² LC: obligaties uitgegeven in 'local currency'

De benchmarks waar het rendement van de verschillende beleggingscategorieën tegen wordt afgezet, zijn door ons, na overleg met de leden van de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder, voor de verschillende beleggingen vastgesteld op basis van relevante marktindices. De belangrijkste benchmarks voor de beleggingen zijn hierna opgenomen.

	benchmark
Bedrijfsobligaties Wereldwijd	Barclays Global Aggregate Corporates (100% hedged)
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten HC	JP Morgan Emerging Market Bond Global Diversified (100% hedged)
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten LC	JP Morgan GBI-EM Global Diversified
Aandelen continentaal Europa	FTSE All World Developed Europe ex-UK Total Return
Aandelen Verenigd Koninkrijk	FTSE All Share Total Return (75% GBP hedged)
Aandelen Verenigde Staten	MSCI North America ex Select Controversies Net (50% USD hedged)
Aandelen Azië-Pacific	MSCI Pacific ex Select Controversies Net (75% JPY hedged)
Aandelen opkomende markten	MSCI Emerging Markets Free Net Total Return

ALM studie en beleggingsplannen

In 2021 werd de laatste ALM studie uitgevoerd ten behoeve van de evaluatie van het strategisch beleggingsbeleid. De uitkomsten van deze ALM studie kunnen als volgt worden samengevat:

- de verwachte resultaten van het huidige strategische beleggingsbeleid in het huidige toetsingskader en het transitie toetsingskader naar het nieuwe pensioenstelsel zijn relatief goed ten opzichte van de geformuleerde ambitie;
- de volatiliteit van de dekkingsgraad is groot vanwege de omvang van de returnportefeuille en het slechts gedeeltelijk afdekken van het renterisico;
- de kans op verlaging van pensioenen is in het huidige toetsingskader nihil, in het transitie toetsingskader naar het nieuwe pensioenstelsel is er een (beperkte) kans op verlaging van pensioenen;
- de huidige beleggingsportefeuille is breed gediversifieerd waarmee de impact van aanpassingen beperkt is.

Belangrijke discussiepunten bij de ALM studie vormden de mate van renteaftdekking (mede in het licht van de invoering van het nieuwe pensioenstelsel) en de doorrekeningen van (DNB) klimaatscenario's.

Uiteindelijk hebben wij –rekening houdend met de financiële positie van het pensioenfonds– geconcludeerd dat de volatiliteit van de dekkingsgraad vanuit het perspectief van lange-termijn-belegger acceptabel is, de diversificatie binnen de beleggingsportefeuille goed is en de mate van renteaftdekking in de meeste scenario's goed werkt.

Bij de klimaatscenario's is geconcludeerd dat deze leiden tot lagere koopkracht en dekkingsgraden maar dat deze zich ruimschoots binnen de spreiding van de doorge rekenende economische stressscenario's bevinden. Hierbij realiseren wij ons dat de analyse van de klimaatscenario's zich beperkt tot korte en middellange termijn en dat de impact op lange termijn zeer waarschijnlijk veel groter zal zijn.

In het beleggingsplan 2022 werden er ten opzichte van het strategische beleggingsbeleid geen wijzigingen doorgevoerd. In het beleggingsplan 2023 –voorgelegd met een positief advies van de beleggingscommissie en fiduciair vermogensbeheerder– werden door ons als belangrijkste wijzigingen doorgevoerd:

- het verhogen van de renteaftdekking ten opzichte van de pensioenverplichtingen van 50% naar 60%;
- het verlagen van de valuta-aftdekking voor het Engelse pond en de Japanse yen naar nihil.

Duurzaamheid beleggingen

Het beleid duurzaamheid beleggingen komt op dit moment in de beleggingsportefeuille tot uitdrukking middels:

- een uitsluitingenlijst voor de discretionaire mandaten die ondernemingen omvat welke zich bezig houden met de productie en/of verspreiding van controversiële wapens;
- het niet beleggen in grondstoffen geschikt voor consumptie;
- een uitsluitingenlijst voor de actieve beleggingsfondsen;
- een ESG screening voor de passieve aandelenfondsen waarin ondernemingen worden uitgesloten op basis van overschrijding van vooraf vastgestelde ratings op het vlak van milieu, maatschappij en governance;
- de monitoring op basis van look-through informatie van de actieve beleggingsfondsen van externe vermogensbeheerders;
- het stem- en engagementbeleid van de externe vermogensbeheerders.

Daarnaast wordt bij de selectie van vermogensbeheerders als voorwaarde gesteld dat de Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties (UNPRI) zijn ondertekend.

In de komende jaren wordt –rekening houdend met de geformuleerde randvoorwaarden– gewerkt aan de invulling van het beleid duurzaamheid beleggingen. Hierbij streeft het pensioenfonds naar volledige compliance met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en zelfregulering vanuit de pensioensector alsmede een praktische en consistente invulling

van het beleid duurzaamheid beleggingen. Hierbij worden naast omvang en inrichting van het pensioenfonds eveneens de capaciteiten op ESG gebied van de vermogensbeheerders in ogenschouw genomen.

In het kader van de invulling van het beleid duurzaamheid beleggingen hebben wij inmiddels besloten tot:

- het gebruik van duurzame geldmarktfondsen;
- een overgang naar een (passief) beleggingsfonds voor obligaties opkomende markten harde valuta met een ESG-benchmark;
- een overgang naar een (passief) beleggingsfonds voor aandelen Verenigde Staten en Azië-Pacific met een ESG-benchmark;
- de implementatie van het beleid duurzaamheid beleggingen op het mandaat voor aandelen Europa (na integratie van het mandaat voor aandelen continentaal Europa en het aandelenfonds voor het Verenigd Koninkrijk);
- de implementatie van het beleid duurzaamheid beleggingen op het obligatiemandaat voor wereldwijde bedrijfsobligaties;
- het opnemen van groene obligaties in de LDI portefeuille.

Wij ontvangen een rapportage op het gebied van de beheersing van risico's op het gebied van milieu, maatschappij en goed bestuur waarin voor de vermogensbeheerders van het pensioenfonds zowel kwantitatief als kwalitatief het beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen in kaart is gebracht. Het kwantitatieve deel komt tot stand door middel van een toetsing van de portefeuille aan de hand van data van de MSCI ESG research group. Deze data is alleen voor liquide beleggingen beschikbaar. Het kwalitatieve deel komt tot stand op basis van een uitvraag door het 'manager research team' (MRT) van de fiduciair vermogensbeheerder.

Op basis van deze rapportage kan het volgende globale overzicht worden opgesteld.

	vermogensbeheerder	UNPRI	ESG rating	oordeel MRT ¹
Bedrijfsobligaties Wereldwijd	PGIM	2015	A	Gericht
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten HC	BlackRock	2008	BB	Geavanceerd
Staats- en bedrijfsobligaties opkomende markten LC	Neuberger Berman	2012	BBB	Geavanceerd
Hypotheek	Aegon	2011	n.b.	Gericht
Aandelen continentaal Europa	BlackRock	2008	AA	Gericht
Aandelen Verenigd Koninkrijk	BlackRock	2008	AA	Bewust
Aandelen Verenigde Staten	BlackRock	2008	fonds met ESG screening	
Aandelen Azië-Pacific	BlackRock	2008	fonds met ESG screening	
Aandelen opkomende markten	Schroders	2007	A	Geavanceerd
Onroerend goed	Franklin Templeton	2013	n.b.	Geavanceerd
Onroerend goed	Invesco	2013	n.b.	Geavanceerd
Onroerend goed	Northern Trust	2009	fonds met ESG screening	
Private debt	Barings	2014	n.b.	Geavanceerd
Private equity	BlackRock	2008	n.b.	Geavanceerd

Internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen convenant (IMVB)

Eind 2019 kwam het instrumentarium beschikbaar dat ten grondslag ligt aan het eerder tot stand gekomen IMVB-convenant tussen Nederlandse pensioenfondsen, maatschappelijke organisaties, vakverenigingen en overheid. Doelstelling van het convenant is het voorkomen van negatieve gevolgen van beleggingen door pensioenfondsen op samenleving en milieu. Deze doelstelling wordt door ons onderschreven maar de ondertekening van het convenant werd, gegeven de implementatie van ons beleid duurzaamheid beleggingen, aangehouden. Het convenant liep af op 31 december 2022 en over een vervolg op de samenwerking wordt nog gesproken.

¹ oordeel loopt op van pre-bewust, bewust, gericht tot geavanceerd

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Op grond van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) moeten pensioenfondsen rapporteren over hoe ze omgaan met de belangrijkste ongunstige effecten van de beleggingsbeslissingen op mens, milieu en samenleving. Wij wegen in het beleid duurzaamheid beleggingen algemene criteria op het gebied van mens, milieu en samenleving mee. Met de belangrijkste ongunstige effecten op de duurzaamheid in de zin van artikel 4 en verdere uitwerking van de SFDR houden wij geen rekening. Reden hiervoor is dat ons pensioenfonds (nog) geen beschikking heeft over de gegevens die inzicht kunnen bieden in wat de belangrijkste ongunstige effecten zijn en dat de kosten die samenhangen met de rapportageverplichtingen op deze effecten (nog) onduidelijk zijn. Wij zullen ons SFDR besluit opnieuw bekijken, nadat verdere invulling is gegeven aan het door ons geformuleerde beleid duurzaamheid beleggingen.

Beleggingen voor risico deelnemers

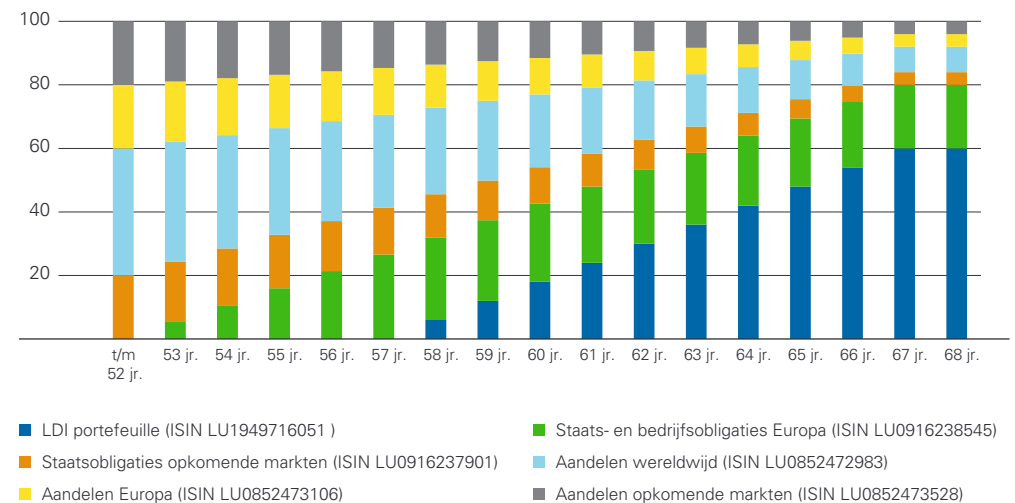
Beleid

Het beleid (beleggingsstaffel) ten aanzien van de beleggingen voor risico deelnemers wordt ingevuld door de deelnemer. Ter ondersteuning van de deelnemers is door het pensioenfonds op basis van een extern onderzoek een standaard (leeftijdsafhankelijke) beleggingsstaffel ontwikkeld. De optimale leeftijdsafhankelijke mix van obligaties en aandelen in de standaard beleggingsstaffel leidt –gegeven de gehanteerde veronderstellingen– tot een zo hoog mogelijk verwacht pensioen bij een zo laag mogelijk risico.

De standaard beleggingsstaffel wordt periodiek door het pensioenfonds geëvalueerd en zo nodig op basis van de evaluatie bijgesteld. De invulling van de standaard beleggingsstaffel is hieronder opgenomen. Meer informatie over de standaard beleggingsstaffel is te vinden op onze website.

Invulling standaard beleggingsstaffel

In %

De beleggingen voor risico deelnemers zijn gelijk aan de saldi op de individuele beleggingsrekeningen waarop, als onderdeel van de pensioenregeling, door het pensioenfonds en/of de deelnemer premies zijn gestort.

De deelnemer heeft een keuze om het saldo op de beleggingsrekening aan te wenden voor een vast of een variabel pensioen:

- bij een keuze voor een vast pensioen wordt met het saldo op de individuele beleggingsrekening een vast pensioen ingekocht in het pensioenfonds. De deelnemer kiest het tijdstip waarop deze pensioeninkoop plaatsvindt;
- bij een keuze voor een variabel pensioen wordt met het saldo op de individuele beleggingsrekening een jaarlijks variabel pensioen ingekocht bij een door de deelnemer geselecteerde andere pensioenuitvoerder. Deze pensioeninkoop vindt plaats vanaf de pensioendatum.

Een voorlopige keuze voor een variabel pensioen wordt ongeveer vijftien jaar vóór de pensioendatum door ons uitgevraagd bij de deelnemers. Een voorlopige keuze voor een variabel pensioen is van invloed op de beleggingsstaffel die tot de pensioendatum wordt gehanteerd. Deze beleggingsstaffel neemt meer risico in vergelijking tot de standaard beleggingsstaffel. Een definitieve keuze voor een variabel pensioen wordt op de pensioendatum gemaakt en deze mag afwijken van de voorlopige keuze.

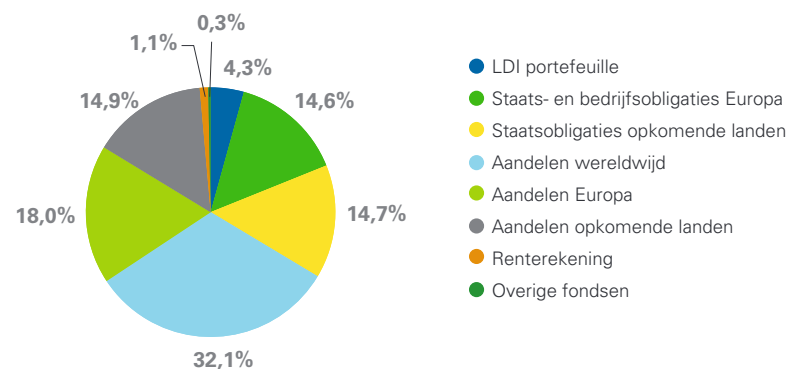
Uitvoering

Verdeling per 31 december 2022

Eind 2022 bedraagt het totale saldo op de individuele beleggingsrekeningen van de (gewezen) deelnemers EUR 168,6 miljoen (eind 2021 was dit EUR 195,0 miljoen).

De verdeling van het totale saldo naar de verschillende beleggingsfondsen is als volgt:

Individuele beleggingsrekeningen

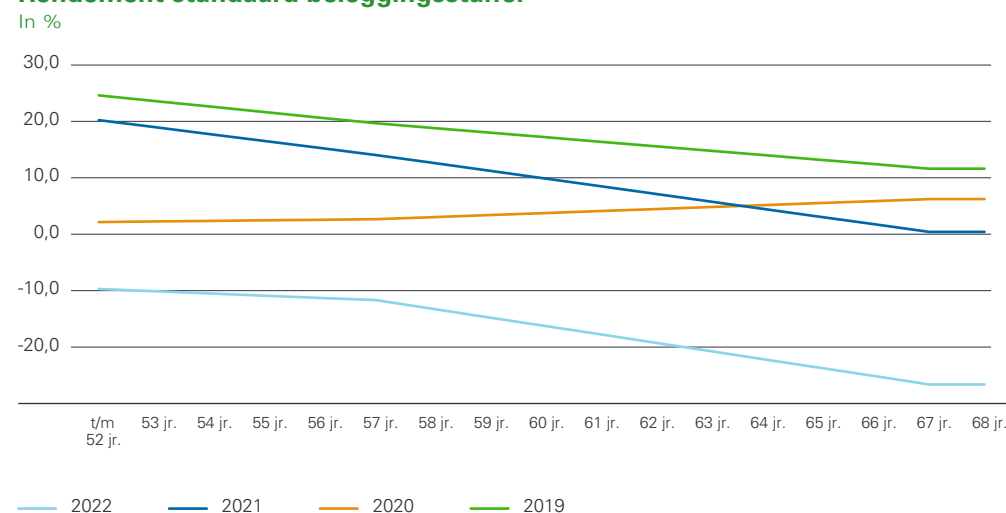
Rendement 2022

De behaalde rendementen en benchmarks van de in de standaard beleggingsstaffel opgenomen beleggings-fondsen zijn hieronder opgenomen.

	rendement			benchmark		
	2022	2021	2020	2022	2021	2020
LDI-portefeuille ¹	-35,4%	-5,1%	8,3%	–	-4,9%	8,5%
Staats- en bedrijfsobligaties Europa	-17,1%	-2,9%	4,0%	-17,2%	-2,9%	4,1%
Staatsobligaties opkomende markten	-11,9%	6,0%	-3,8%	-12,4%	5,7%	-3,4%
Aandelen wereldwijd	-13,8%	32,4%	5,8%	-13,4%	32,3%	5,8%
Aandelen Europa	-9,0%	25,4%	-3,4%	-9,1%	25,1%	-3,4%
Aandelen opkomende markten	-15,3%	5,0%	6,4%	-15,0%	5,3%	8,2%

Het rendement over het volledige jaar dat voor de verschillende leeftijden op basis van deze rendementen zou zijn behaald, kan als volgt worden weergegeven.

Rendement standaard beleggingsstaffel

¹ tot 2022 betrof de LDI portefeuille langlopende Duitse staatobligaties, vanaf 2022 wordt de LDI portefeuille ingevuld met vastrentende waarden die in lijn liggen met een algemeen profiel van pensioenverplichtingen.

Het rendement op hogere leeftijd wordt met name veroorzaakt door het rendement op de vastrentende waarden (LDI portefeuille en staats- en bedrijfsobligaties Europa) en het renteverloop gedurende het jaar. Tegenover een laag rendement (als gevolg van een toename van de rente) staat op deze leeftijden een afname van de tarieven die worden gehanteerd bij de pensioeninkoop op de pensioendatum. Dit blijkt ook uit de tarieven voor pensioeninkoop met het saldo op de individuele beleggingsrekening die het pensioenfonds hanteert.

EUR 10.000 saldo individuele beleggingsrekening	te financieren direct ingaand ouderdoms- pensioen (met 70% partnerpensioen)		
	2023	2022	2021
op 68 jaar	EUR 565,96	EUR 432,40	EUR 405,69

Het stabiliseren van het op de pensioendatum ingekochte pensioen vormt een belangrijk uitgangspunt voor de samenstelling van de standaard beleggingsstaffel. Het nemen van risico voor jongere leeftijden om uiteindelijk op langere termijn een beter rendement te realiseren is een ander uitgangspunt. De forse verschillen op jongere leeftijd van jaar tot jaar worden met name veroorzaakt door de rendementen op aandelen waarmee dit risico wordt ingevuld.

De rendementen zijn vastgesteld na aftrek van de kosten die in de verschillende beleggingsfondsen in rekening zijn gebracht. Deze liggen tussen 0,08% voor de staats- en bedrijfsobligaties Europa en 0,31% voor de aandelen opkomende markten. De kosten in de verschillende beleggingsfondsen zijn terug te vinden in bijlage 3 van het pensioenreglement en in de maandelijkse factsheets.

Ontwikkelingen op financiële markten ¹

2022: een veelbewogen jaar

De hoogste inflatie sinds de jaren zeventig, het grootste militaire conflict op Europese bodem sinds de Tweede Wereldoorlog, de grootste verliezen in obligatiemarkten sinds 1788, de kortst zittende Britse premier ooit: aan superlatieven om 2022 te beschrijven is geen gebrek. Het jaar volgt op een periode die sowieso gekenschetst kan worden als 'hoog volatiel'. In vier jaar tijd zijn we van 'laat-cyclisch' (2018-2019), naar 'depressie' (2020), via de (geflopte) 'Summer of Love' (2021), naar sterk oplopende inflatie gegaan. Voeg hier de opkomst van politieke polarisatie en populisme aan toe en het is niet moeilijk om een somber wereldbeeld te schetsen in 2022. Dit is overigens niet slechts een ver-van-mijn-bed-show: in Nederland kennen we inmiddels de toeslagencrisis, de Groningencrisis, de stikstofcrisis, de woningcrisis, de vluchtelingencrisis en de klimaatcrisis. Combineer volatiliteit in de macro-economie met volatiliteit in de (geo)politiek en het zal niet verbazen dat ook financiële markten zich dit jaar niet onbetuigd hebben gelaten, qua volatiliteit.

Inflatie is het dominante economische thema

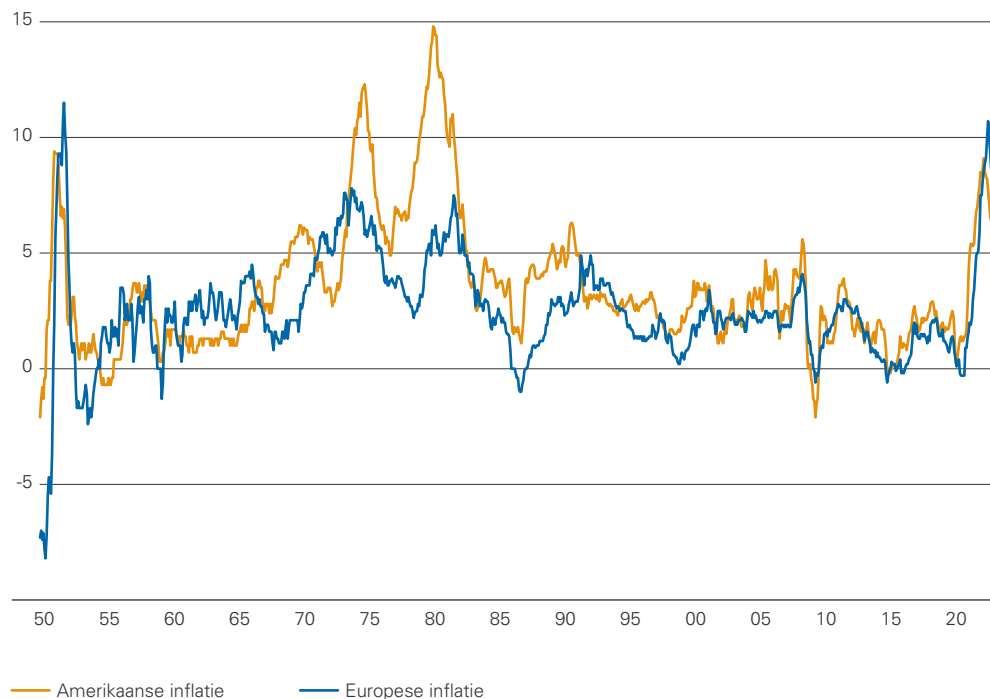
Macro-economisch stond 2022 duidelijk in het teken van de ongekende stijging in inflatie. Strikt genomen was het een thema dat al duidelijk in 2021 in opkomst was, maar in dat jaar werd het door centrale bankiers én de bredere financiële markten nog afgedaan als een voorbijgaand tijdelijk fenomeen. Volgens die interpretatie was de inflatie voornamelijk het gevolg van (tijdelijke) problemen aan de aanbodkant gerelateerd aan covid-19 beperkende maatregelen, gecombineerd met (eveneens tijdelijk) oplopende grondstoffenprijzen. Met het verder oplopen en het verbreden van inflatie werd echter steeds duidelijker dat dit verre van een tijdelijk probleem was.

De Russische invasie van Oekraïne op 24 februari voegde een aanzienlijke nieuwe impuls toe aan de wereldwijde inflatietrend. Niet alleen werd hiermee de oogst van de graanschuur van Europa bedreigd, maar het zette ook de levering van Russisch gas aan Europa op scherp. Europese gasprijzen stegen van een gemiddeld niveau van EUR 0,20 per m³ in de periode 2010-2020 naar een piek van EUR 3 per m³, met alle gevolgen voor de groei en inflatie. Anders dan de wereldwijde oliemarkt kent de gasmarkt een sterk regionaal karakter, waarmee met name Europa in een energiecrisis van historische omvang terecht is gekomen. De Europese inflatie steeg tot boven de 10%, wat tot een stevige uitholling van de koopkracht heeft geleid.

¹ opgesteld in samenwerking met de fiduciair vermogensbeheerder

De ongekennde stijging van inflatie was zonder twijfel het belangrijkste thema van 2022

Jaar op jaar percentage

Bron: BlackRock Investment Institute met data van Bloomberg, November 2022. Toelichting: de Europese inflatie geeft het verloop van de inflatie in de eurozone vanaf 2002 weer, in 1950-2002 kijken we naar de (West-)Duitse inflatie.

Verdeelde reactie van autoriteiten helpt niet

Bij centrale banken drong rijkelijk laat het besef door dat inflatie meer dan een tijdelijk probleem zou zijn. In maart 2022 voerde de Federal Reserve de eerste renteverhoging van 25 basispunten door, waarna de rentestappen werden verhoogd van 50 basispunten (mei 2022) naar 75 basispunten (vanaf juni 2022). De ECB voerde de eerste renteverhoging pas in juli 2022 door, maar stapte vervolgens ook over op rentestappen van 75 basispunten per vergadering. Met name de ECB ziet zich hierbij geconfronteerd met het probleem dat renteverhogingen op zich weinig invloed hebben op zoiets als de levering van Russische gas aan Europa. Renteverhogingen zijn een effectief middel als de inflatie het gevolg is van een te hoge vraag, maar als de oorzaak aan de aanbodkant ligt, kan het alleen indirect een rol spelen door de stijging van de inflatieverwachtingen te beïnvloeden.

Ook de rol van het overheidsbeleid hielp hier niet bij. In reactie op de explosieve stijging van de energiekosten, kwamen de individuele landen met allerlei compensatiemaatregelen om de schok op te vangen. Hoewel begrijpelijk, heeft het per saldo tot gevolg dat de onderliggende inflatie-impuls verder wordt aangewakkerd, waarmee ook het risico op extra renteverhogingen wordt verhoogd.

2022 was een ongekennd slecht beleggingsjaar

Het laat zich raden dat financiële markten niet bepaald verheugd reageerden op deze giftige cocktail van oplopende inflatie, geopolitieke spanningen en beleidsrentes. De klap kwam met name hard aan in de wereldwijde obligatiemarkten. Handelde de Duitse kapitaalmarktrente aan het begin van het jaar nog rond de 0,2%, in het vierde kwartaal werd het niveau van 2,5% aangetikt, waarmee we de sterkste stijging van de afgelopen veertig jaar hebben meegemaakt. Kijken we naar de waardeontwikkeling van de obligaties zelf, kunnen we dat makkelijk oprekken naar de grootste correctie in de afgelopen paar eeuwen. De Bloomberg Barclays Aggregate Bund index (de benchmark voor de Duitse staatsobligatiemarkt) verloor meer dan 20% in waarde ten opzichte van het piekniveau van maart 2020, waarmee voor het eerst in de geschiedenis van deze index een officiële bear market werd aangetikt. Het kan overigens erger, want in het Verenigd Koninkrijk stond het verlies op het hoogtepunt van het kortlopende premierschap van Liz Truss zelfs tijdelijk even op 35%.

Differentiatie bood in 2022 geen bescherming voor beleggers

In %

Bron: BlackRock Investment Institute met gegevens van Refinitiv Datastream en Bloomberg, 3 november 2022.
Toelichting: de grafiek toont de jaarlijkse rendementen voor wereldwijde aandelen en obligaties in Amerikaanse dollars van 1977-2021. De gebruikte indices zijn de MSCI All-Country World-index voor aandelen (MSCI World vóór 1988) en de Bloomberg Global Aggregate-index voor obligaties (U.S. Aggregate vóór 1991).

Ook voor aandelen was 2022 niet bepaald een gunstig jaar. Door de forse stijging van de rente kwam de waardering van (onzekere) toekomstige kasstromen onder druk te liggen, wat vooral bedrijven uit de technologiesector onder druk zette. Daarnaast heeft ook de toegenomen geopolitieke onzekerheid geen positieve rol gespeeld in het sentiment op de aandelenmarkten, waarbij de escalatie in de oorlog van Oekraïne voor de nodige volatiliteit zorgde. Als laatste spelen de verslechterende economische vooruitzichten uiteraard ook een rol. Centrale banken zijn momenteel gericht bezig de groei te temperen, waarbij eigenlijk iedereen er inmiddels wel van overtuigd is dat een recessie in grote delen van de wereldeconomie niet langer te voorkomen is. Tot een daadwerkelijke winstrecessie is het nog niet gekomen, maar dat de tegenvallende groei de winstgevendheid van het bedrijfsleven zal gaan raken, lijkt geen twijfel.

Outlook 2023

Vooruitblikkend naar 2023 lijkt het niet onwaarschijnlijk dat inflatie, welke het hoofdthema van 2022 was, nog een keer een hoofdrol zal spelen. Hoe groot zullen de tweede orde effecten van inflatie zijn, hoe hoog moet de beleidsrente worden verhoogd om inflatie onder controle te krijgen en hoe pijnlijk wordt de recessie die we als gevolg daarvan te verwerken krijgen? Kijkend naar de koersbeweging die we in de eerste maand van het nieuwe jaar hebben gezien, lijkt de markt er steeds meer van overtuigd dat het met die recessie wel mee zal vallen. Enerzijds is dit gerelateerd aan het wegebben van de acute vrees voor een zware energiecrisis in Europa. Door het milde winterweer, de hoge voorraden en het gereduceerde gasverbruik is de Europese gasprijs tot onder de EUR 0,60 per m³ gedaald, waarmee de crisis gereduceerd is tot een meer behapbaar probleem. Daarnaast heeft de vrij radicale draai in het covid-19 beleid in China er toe geleid dat de groeiverwachtingen voor China –en in het verlengde daarvan de groeivoorzichten voor opkomende landen– verbeterd zijn.

Hoewel het begrijpelijk is dat financiële markten opgelucht reageerden op deze ontwikkelingen, lijkt een zachte landing juist weer een gevaar in zich te herbergen dat de inflatie hoger uit zal vallen. Bij het uitblijven van een recessie zullen de arbeidsmarkten krap blijven, waarmee de kans op hoge looneisen alleen maar toenemen. Met name in Europa, waar de reële lonen de afgelopen jaren met meer dan 5% zijn teruggelopen, ligt het gevaar van tweede-orde-effecten voor inflatie duidelijk op de loer. Als centrale banken hier op reageren door de rente nog verder te verhogen, ligt hiermee alsnog het gevaar op een recessie op de loer. Wellicht dat de markten op dit moment iets te ver op de muziek vooruitlopen.

Overigens zijn er niet alleen risico's: de zware correctie in met name de obligatiemarkt heeft er ook toe geleid dat de lange-termijn-rendementsverwachtingen er momenteel een heel stuk gunstiger uitzien dan een jaar geleden. Ook de correctie in aandelen heeft er toe geleid dat de rendementsvooruitzichten op de langere termijn zijn verbeterd. Dat dat zeker niet een rechte lijn omhoog zal zijn, moet hierbij voor lief worden genomen.

Technische voorzieningen

De technische voorzieningen bestaan uit de (overige) technische voorziening voor risico pensioenfondsen en de technische voorziening voor risico deelnemers.

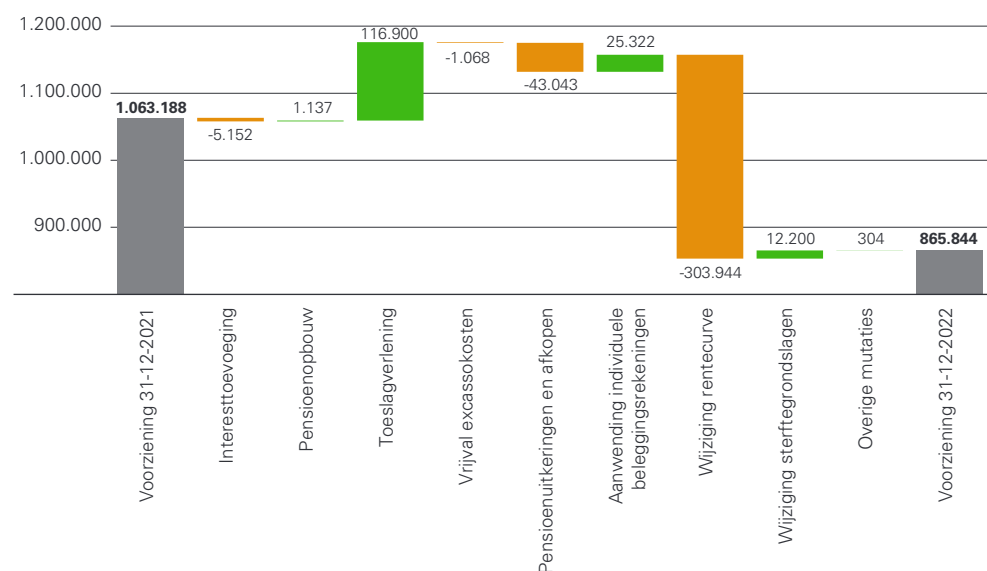
Technische voorziening voor risico pensioenfondsen

De grondslagen die worden gehanteerd bij de vaststelling van de technische voorziening voor risico pensioenfondsen staan vermeld in het hoofdstuk 'Grondslagen voor waardering'.

De technische voorziening voor risico pensioenfondsen nam in 2022 af van EUR 1.063,2 miljoen tot EUR 865,8 miljoen. In navolgende grafiek is deze afname naar zijn verschillende oorzaken uitgewerkt.

Technische voorziening voor risico pensioenfondsen

In duizenden euro

Voor de vaststelling van de technische voorziening voor risico pensioenfondsen is eind 2022 overgegaan naar de meest recente prognosetafel van het Actuarieel Genootschap (2022) en is de fondsspecifieke ervaringssterfte bijgewerkt. Als gevolg van deze wijziging nam de technische voorziening voor risico pensioenfondsen toe met EUR 5,9 miljoen.

Eind 2022 werden eveneens de overige grondslagen van de technische voorziening voor risico pensioenfondsen bijgewerkt op basis van een onderzoek dat door de actaris werd uitgevoerd. Belangrijkste wijziging die hieruit voortvloeide betrof de verhoging van de opslag voor kosten. Deze werd verhoogd van 2,5% naar 3,5% van de technische voorziening. Alle wijzigingen van de grondslagen leidden tot een toename van de technische voorziening voor risico pensioenfondsen van EUR 6,1 miljoen.

Overige technische voorziening voor risico pensioenfondsen

De overige technische voorziening voor risico pensioenfondsen nam in 2022 af van EUR 3,8 miljoen tot EUR 3,7 miljoen. De overige technische voorziening voor risico pensioenfondsen wordt gevormd door de schadevoorziening ten behoeve van stortingen van beschikbare premies voor deelnemers aan wie premievrijstelling in verband met arbeidsongeschiktheid is verleend en de voorziening voor langdurig zieke deelnemers voor het latente arbeidsongeschiktheidsrisico.

De schadevoorziening is gelijk aan de contante waarde van (vrijgestelde) beschikbare premies tot de pensioendatum. Deze contante waarde bedraagt per 31 december 2022 EUR 0,7 miljoen (eind 2021 was dit EUR 0,8 miljoen). De voorziening voor langdurig zieke deelnemers is gelijk aan de risicopremie voor de verzekering van premievrijstelling in verband met arbeidsongeschiktheid voor het huidige en voorafgaande verslagjaar. Deze voorziening wordt jaarlijks aangepast door toevoeging van de risicopremie in het verslagjaar en onttrekking van de risicopremie in het minst recente verslagjaar. De onttrekking van de risicopremie wordt gebruikt voor de financiering van mutaties die betrekking hebben op arbeidsongeschiktheid. Eind 2022 bedraagt de voorziening voor langdurig zieke deelnemers EUR 3,0 miljoen (eind 2021 was dit ook EUR 3,0 miljoen).

Technische voorziening voor risico deelnemers

De technische voorziening voor risico deelnemers is gelijk aan de saldi op individuele beleggingsrekeningen van het pensioenfonds waarop, als onderdeel van de pensioenregeling, door het pensioenfonds en/of de deelnemer premies zijn gestort.

Met de premies wordt een saldo opgebouwd waarmee de deelnemer een vast of variabel pensioen kan inkopen. De inkoop van een vast pensioen geschiedt op een moment naar keuze van de deelnemer bij ons pensioenfonds. Een variabel pensioen wordt jaarlijks door de deelnemer vanaf de pensioendatum ingekocht bij een door de deelnemer geselecteerde andere pensioenuitvoerder.

Eind 2022 bedraagt de technische voorziening voor risico deelnemers EUR 168,6 miljoen (vorig jaar EUR 195,0 miljoen).

Toeslagen

Beleid

In het toeslagbeleid volgen wij de regels van het financieel toetsingskader inzake toeslagverlening. Hierbij kunnen wij per 31 december 2022:

- bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 108,4% geen toeslag verlenen;
- bij een beleidsdekkingsgraad tussen 108,4% en 124,2% een gedeeltelijke toeslag verlenen;
- bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 124,2% een volledige toeslag verlenen.

Hierbij komt 108,4% overeen met een beleidsdekkingsgraad van 110% op basis van alleen de technische voorziening voor risico pensioenfonds) en 124,2% met de voor volledige toeslagverlening benodigde beleidsdekkingsgraad in het financieel toetsingskader.

Op de pensioenen van deelnemers kunnen wij ook nog een aanvullende toeslag verlenen. Extra (aanvullende) toeslagen kunnen wij verlenen indien de beleidsdekkingsgraad uitstijgt boven de 124,2%.

De toeslagen worden gefinancierd uit het vermogen van het pensioenfonds. De aanvullende toeslagen uit de door Vopak betaalde premie. Voor de extra toeslag wordt maximaal 1/5 deel van de beleidsdekkingsgraad die uitstijgt boven de 124,2% aangewend. Een extra aanvullende toeslag wordt verleend ten laste van de toeslagreserve.

De jaarlijkse (aanvullende) toeslagen dragen een voorwaardelijk karakter: er is geen recht op (aanvullende) toeslagen en het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst een (aanvullende) toeslag wordt verleend. Voor de hoogte van de toeslagen wordt de ontwikkeling van het door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerde, afgeleide consumenten prijsindexcijfer over de periode oktober-oktober beschouwd. Voor de aanvullende toeslagen voor deelnemers gaan wij uit van het verschil tussen de algemene salarisontwikkeling bij Vopak en de ontwikkeling van het hiervoor vermelde prijsindexcijfer. Indien daartoe gereede aanleiding bestaat kan worden afgeweken van de hiervoor beschreven uitgangspunten. Het daadwerkelijk verlenen van een (aanvullende) toeslag geschiedt altijd op basis van een bestuursbesluit.

Uitvoering

De toeslag per 1 januari van enig jaar is gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad van eind oktober in het voorafgaande jaar.

De beleidsdekkingsgraad eind oktober 2021 bedroeg 121,3%. De stijging van het prijsindexcijfer over de periode oktober 2020 - oktober 2021 bedroeg 3,28%. Op basis van het financieel toetsingskader hebben wij per 1 januari 2022 een toekomstbestendige toeslag op de opgebouwde pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden verleend van 3,28%. De aanvullende toeslag voor deelnemers werd in 2022 door ons op 0,63% vastgesteld.

De beleidsdekkingsgraad eind oktober 2021 bood ook ruimte voor het verlenen van een extra toeslag. Nadat duidelijk was dat verwerking van een extra toeslag op basis van de vastlegging in de uitvoeringsovereenkomst mogelijk was konden wij in 2022 een extra toeslag op de per 1 januari 2009 opgebouwde pensioenen vaststellen van 0,62%. De extra toeslag werd met terugwerkende kracht tot 1 januari 2022 in de pensioenadministratie verwerkt per 1 januari 2023.

De beleidsdekkingsgraad eind oktober 2022 bedroeg 130,4%. De stijging van het prijsindexcijfer over de periode oktober 2021 - oktober 2022 bedroeg 16,93%. Op basis van het financieel toetsingskader konden wij per 1 januari 2023 een toekomstbestendige toeslag verlenen van 11,88%. Per eind oktober was het verlenen van een volledige toeslag mogelijk bij een beleidsdekkingsgraad hoger dan 139,8%. De aanvullende toeslag voor deelnemers werd in 2023 door ons op 0,94% vastgesteld. Ondanks deze substantiële toeslagen per 1 januari 2023 nam de gemiste toeslag over de afgelopen 15 jaar toe van 8,88% tot 13,80%.

De verleende toeslagen in de afgelopen vijftien jaren kunnen als volgt worden weergegeven.

	totaal verleende toeslag en aanvullende toeslag aan deelnemers	verleende toeslag aan gewezen deelnemer en pensioengerechtigden	stijging van het aangewezen prijsindexcijfer
1 januari 2023	12,82%	11,88%	16,93%
1 januari 2022	3,91%	3,28%	3,28%
1 januari 2021	1,26%	0,14%	1,12%
1 januari 2020	2,18%	0,88%	1,73%
1 januari 2019	2,24%	1,47%	1,68%
1 januari 2018	2,23%	0,84%	1,34%
1 januari 2017	0,33%	–	0,36%
1 januari 2016	0,58%	0,24%	0,44%
1 januari 2015	1,53%	0,75%	0,75%
1 januari 2014	1,86%	0,90%	0,90%
1 januari 2013	0,73%	–	1,98%
1 januari 2012	2,16%	1,50%	2,33%
1 januari 2011	0,65%	–	1,38%
1 januari 2010	2,29%	–	0,40%
1 januari 2009	2,96%	1,62%	2,53%
totaal effect	44,33%	25,54%	42,86%

Kosten

Beleid

Voor het uitvoeren van de pensioenregeling maken wij kosten. Ons beleid is erop gericht om de kosten te beheersen op een niveau passend bij de uitbestede werkzaamheden. Omdat wij groot belang hechten aan een adequate kostenbeheersing, streven wij naar een zo groot mogelijke transparantie in de gemaakte kosten. Wij toetsen (periodiek) of overeengekomen vergoedingen en gedeclareerde kosten op een marktconform niveau liggen. Het opvragen van offertes bij verschillende partijen kan als voorbeeld worden genoemd voor deze toets op marktconformiteit. Hiernaast zijn wij proactief op zoek naar manieren om het kostenniveau verder te verlagen zonder dat de kwaliteit van de bedrijfsvoering negatief wordt beïnvloed.

De belangrijkste kosten betreffen:

- kosten voor de pensioenuitvoering en administratie;
- kosten voor het vermogensbeheer;
- kosten voor het toezicht;
- kosten van de pensioenfondsgestuurde.

Kosten voor de pensioenuitvoering en administratie

Voor de uitvoering van de pensioenregeling is een nauwkeurige pensioenadministratie van groot belang. De pensioenadministratie moet op orde zijn en voldoen aan strenge eisen. De pensioenadministratie is door ons uitbesteed aan een externe partij. Deze ontvangt voor de werkzaamheden ten behoeve van het pensioenfonds een vergoeding. De externe pensioenadministrateur geeft voor een belangrijk deel invulling aan de communicatie richting (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Daarnaast wordt voor de communicatie gebruik gemaakt van een externe communicatiedeskundige. De externe pensioenadministrateur en communicatiedeskundige ontvangen een marktconforme vergoeding.

Bij de uitvoering van de pensioenregeling worden wij ondersteund door het pensioenbureau van Vopak. De kosten van het pensioenbureau komen voor rekening van Vopak en worden niet doorbelast.

Kosten voor vermogensbeheer

Het realiseren van onze doelstellingen is voor een belangrijk deel afhankelijk van het rendement op het belegd vermogen. Het pensioen dat wordt uitbetaald, bedraagt immers een veelvoud van de premie die voor en door de deelnemer is ingelegd. Voor het beleggen van de premie wordt door ons gebruik gemaakt van externe (fiduciair) vermogensbeheerders.

De kosten die samenhangen met het vermogensbeheer betreffen met name de vergoeding aan vermogensbeheerders, de transactiekosten, de bewaarneming en de verslaglegging. Deze kosten worden beschouwd in relatie tot de omvang en invulling van de desbetreffende beleggingscategorie.

Uitvoering

	2022	2021
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	276	272
• waarvan kosten pensioenbureau voor rekening Vopak (bedrag in euro's per deelnemer en pensioengerechtigde)	53	50
Kosten vermogensbeheer	0,39%	0,35%
Transactiekosten vermogensbeheer	0,14%	0,09%
Totaal kosten vermogensbeheer (percentages gemiddelde belegd vermogen)	0,53%	0,44%

In lijn met de aanbeveling van de Pensioenfederatie kan op totaalniveau het volgende overzicht van de pensioenuitvoerings-, administratie- en vermogensbeheerkosten worden gegeven.

	in EUR 1.000		in % gem. belegd vermogen	
	2022	2021	2022	2021
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten (exclusief kosten pensioenbureau)	960	954	0,08%	0,07%
Kosten vermogensbeheer (exclusief transactiekosten)	4.701	4.684	0,39%	0,35%
Totale kosten	5.661	5.638	0,47%	0,42%
Transactiekosten	1.734	1.170	0,14%	0,09%

Kosten voor de pensioenuitvoering en administratie

Met betrekking tot de pensioenuitvoerings- en administratiekosten kan het volgende overzicht worden gegeven (bedragen in EUR 1.000):

	2022	2021
Pensioenadministratie	698	650
Pensioenbureau	–	–
Accountant	57	102
Actuaris	52	31
Toezichthouders	69	70
Intern toezicht ¹	93	108
Beleggingscommissie	72	85
Consultants en advisering	92	52
Communicatie	31	80
Opleidingen	38	36
Overig	30	22
Totaal	1.232	1.236

De stijging van de kosten voor consultants en advisering wordt met name veroorzaakt door de werkzaamheden die verband houden met de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel. De afname van de kosten voor communicatie wordt veroorzaakt door het wegvallen van kosten voor aanpassingen van de pensioenplanner in 2021.

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten, voor zover niet toe te rekenen aan de kosten voor vermogensbeheer, bedragen per deelnemer en pensioengerechtigde (in totaal 4.315 personen) EUR 223 (in 2021 was dit EUR 222). Bij de vaststelling van het normbedrag wordt het aantal gewezen deelnemers van 1.811 buiten beschouwing gelaten.

Voor zover de pensioenuitvoerings- en administratiekosten niet gecompenseerd kunnen worden door de vrijval vanuit de technische voorzieningen zijn deze begrepen in de door Vopak verschuldigde premie.

Voor zover er sprake is van 'gemengde' kosten, zoals kosten voor de accountant, actuaris en toezichthouders, hebben wij deze bij de vaststelling van het normbedrag voor 50%

¹ Onder intern toezicht worden mede de kosten met betrekking tot de sleutelfuncties verantwoord.

toegerekend aan de pensioen- en uitvoeringskosten en voor 50% aan de kosten voor vermogensbeheer. In totaal betreffen de aan de kosten voor vermogensbeheer toegerekende pensioenuitvoerings- en administratiekosten in 2022 een bedrag van EUR 272.000 (in 2021 was dit EUR 282.000).

	2022	2021
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	1.232	1.236
Waarvan toegerekend aan vermogensbeheer	272	282
Resteert	960	954

Bij de vaststelling van het normbedrag is rekening gehouden met de kosten van het pensioenbureau. De kosten van het pensioenbureau komen voor rekening van Vopak en worden niet aan het pensioenfonds doorbelast. Een inschatting van de impact op het normbedrag van de kosten van het pensioenbureau wordt bemoeilijkt door het feit dat het pensioenbureau, naast de werkzaamheden voor het pensioenfonds, ook werkzaamheden voor Vopak verricht. Dit betreft bijvoorbeeld werkzaamheden in het kader van de verslaglegging van de Vopak groep, arbeidsvoorwaardelijke onderwerpen en buitenlandse pensioenregelingen. Een raming van de impact op het normbedrag ten aanzien van de door het pensioenbureau voor het pensioenfonds verrichte werkzaamheden komt uit op EUR 53 per deelnemer en pensioengerechtigde (in 2021 was dit EUR 50).

Bechmark

De gemiddelde pensioenuitvoerings- en administratiekosten in de periode 2019-2021 lagen –inclusief de kosten van het pensioenbureau– ten opzichte van een vergelijkbare groep pensioenfonds in de Bell kostenbenchmark ruim onder het gemiddelde niveau (EUR 325).

De pensioenuitvoerings- en administratiekosten zijn sterk afhankelijk van onder meer de schaalgrootte van een pensioenfonds, de keuzes ten aanzien van de uitvoering en het serviceniveau (waaronder mede begrepen de mate en wijze van communiceren). Deze factoren kunnen van substantiële invloed zijn op het niveau van de pensioenuitvoerings- en administratiekosten. Het vergelijken van pensioenuitvoerings- en administratiekosten tussen pensioenfonds zonder verdere weging van deze factoren kan derhalve een vertekend beeld opleveren.

Kosten voor vermogensbeheer

De in de jaarrekening verantwoorde kosten voor vermogensbeheer betreffen het fiduciair beheer, het (operationele) beheer en monitoring van de beleggingen en de custodian. De kosten van het beheer van de beleggingen hebben betrekking op alle beleggingen voor risico pensioenfonds.

Voor het overgrote deel van de beleggingen worden de kosten rechtstreeks bij ons in rekening gebracht. Voor zover mogelijk zijn kosten van beleggingen die via het rendement in rekening worden gebracht in de staat van baten en lasten transparant gemaakt. In het percentage zijn voorts de pensioenuitvoerings- en administratiekosten begrepen voor zover toe te rekenen aan de kosten voor vermogensbeheer.

Genormaliseerd naar jaarbedragen liggen de totale kosten voor vermogensbeheer in 2022 op 0,39% (in 2021 was dit 0,35%) van het gemiddeld belegd vermogen van EUR 1.218,7 miljoen (in 2021 was dit EUR 1.352,8 miljoen). In onderstaand overzicht zijn de directe en indirecte kosten van vermogensbeheer nader uitgewerkt.

	2022	2021
Directe kosten van vermogensbeheer	2.098	1.585
Indirecte kosten van vermogensbeheer	2.331	2.817
Subtotaal kosten van vermogensbeheer	4.429	4.402
Toegerekende pensioenuitvoerings- en administratiekosten	272	282
Totale kosten van vermogensbeheer	4.701	4.684
Gemiddeld belegd vermogen	1.218.726	1.352.836
Kosten van vermogensbeheer gewogen naar totaal belegd vermogen	0,39%	0,35%

De directe kosten van vermogensbeheer zijn in 2022 hoger dan in 2021. Dit is met name het gevolg van een éénmalige vrijval in 2021 van EUR 340.000.

Transactiekosten zijn kosten die aan de beurs of broker moeten worden betaald om beleggingstransacties tot stand te brengen. Het verkrijgen van inzicht in deze kosten is niet eenvoudig omdat de transactiekosten worden verwerkt in de transactiepreizen. Omdat de transactiekosten deel uitmaken van de transactiepreizen worden deze verwerkt in het netto rendement op de beleggingen.

Om een indicatie te geven van de transactiekosten die in de transactiepreizen zijn begrepen, zijn voor de discretionaire beleggingen de werkelijk betaalde broker- en commissiekosten

beschouwd (aandelen) of is een schatting gemaakt op basis van de gemiddelde spread (staats- en bedrijfsobligaties en rentederivaten). Voor de fondsbeleggingen zijn de transactiekosten in lijn met de aanbeveling van de Pensioenfederatie vastgesteld.

In 2022 waren de transactiekosten die binnen het vermogensbeheer zijn gemaakt naar raming EUR 1.734.000 zijnde 0,14% van het gemiddeld belegd vermogen (in 2021 was dit EUR 1.170.000 zijnde 0,09% van het gemiddeld belegd vermogen).

In onderstaand overzicht is een verdeling van de kosten vermogensbeheer en transactiekosten naar de verschillende beleggingen opgenomen (uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen).

	kosten vermogensbeheer		transactiekosten	
	2022	2021	2022	2021
Staats- en bedrijfsobligaties	0,21%	0,19%	0,14%	0,09%
Aandelen	0,39%	0,36%	0,10%	0,03%
Onroerend goed	0,63%	0,66%	0,32%	0,31%
Gewogen naar belegd vermogen	0,30%	0,27%	0,14%	0,09%
Overig	0,09%	0,08%	0,00%	0,00%
Totaal	0,39%	0,35%	0,14%	0,09%
			0,53%	0,44%

De overige kosten hebben betrekking op de kosten voor het fiduciair beheer, de custodian en de pensioenuitvoerings- en administratiekosten die aan het vermogensbeheer zijn toe te rekenen.

De verhoging van de kosten vermogensbeheer en transactiekosten kan met name worden verklaard door de in 2022 doorgevoerde wijzigingen in de beleggingsportefeuille. Hierbij werd een nieuwe vermogensbeheerder aangesteld voor de wereldwijde bedrijfsobligaties en werden voor de passieve aandelenbeleggingen nieuwe ESG-beleggingsfondsen geselecteerd. Voorts werden de beleggingsrichtlijnen van de LDI portefeuille bijgesteld. Aan de wijzigingen lag onder andere een hoger verwacht rendement ten grondslag. De kosten voor de illiquide beleggingen namen (in verhouding) als gevolg van waarde-ontwikkelingen en invulling van commitments toe. De afname van het gemiddeld belegd vermogen had een verhogend effect op de procentuele kosten vermogensbeheer en transactiekosten.

Benchmark

De kosten voor vermogensbeheer en de transactiekosten lagen in de periode 2019-2021 ten opzichte van een vergelijkbare groep pensioenfondsen in de Bell kostenbenchmark hoger dan het gemiddelde niveau (resp. 0,31% en 0,08%). Hier liggen met name de wijzigingen in de beleggingsportefeuille, zoals genoemd in de vorige paragraaf, aan ten grondslag.

Onze beleggingsportefeuille wordt voor een belangrijk deel ingevuld met actief beheerde beleggingsoplossingen waarvoor de kosten, in verhouding tot passief beheerde beleggingsoplossingen, hoger liggen. Deze hogere kosten zijn te rechtvaardigen indien het actieve beheer leidt tot een hoger rendement dan het rendement op de benchmark (het rendement op een vergelijkbare passief beheerde beleggingsoplossing). Op totaalniveau kan het volgende overzicht worden opgesteld van het rendement exclusief LDI portefeuille en de benchmark.

	2022	2021	2020
Totaal rendement excl. LDI	-12,7%	11,8%	7,4%
Totale benchmark excl. LDI	-11,7%	11,3%	5,6%
Meerrendement t.o.v. benchmark	-1,0%	0,5%	1,8%

Het actieve beheer leidde in 2022 niet tot een hoger rendement dan het rendement op de benchmark. Voor de (middel)lange termijn is nog steeds sprake van een hoger rendement. De toegevoegde waarde van het actieve beheer wordt door ons en de beleggingscommissie doorlopend betrokken in de monitoring van vermogensbeheerders.

Kosten voor toezicht

Wij staan onder toezicht van de Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten. De kosten van deze toezichthouders worden (deels) gedragen door de Nederlandse pensioenfondsen. In het afleggen van verantwoording over het in een jaar gevoerde beleid door het pensioenfonds hebben accountant en actuaris een belangrijke rol. Deze partijen ontvangen een marktconforme vergoeding.

Kosten pensioenfondsorganen en pensioenfondsorganisatie

De bestuursleden en de leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen geen bezoldiging voor de werkzaamheden die ten behoeve van het pensioenfonds worden uitgevoerd. Indien bestuursleden of leden van het verantwoordingsorgaan kosten maken bij het uitvoeren van hun functie worden deze vergoed. De raad van toezicht en externe leden van de beleggingscommissie ontvangen een marktconforme vergoeding.

Risicomanagement

Om te komen tot de invulling van een integraal risicomanagement is een risicoanalyse uitgevoerd op basis van de 'Handreiking Integraal Risicomanagement' van de Pensioenfederatie. Bij deze risicoanalyse zijn de afzonderlijke bouwstenen uitgewerkt op basis waarvan kan worden gekomen tot de invulling van een integraal proces en is in kaart gebracht welke bouwstenen nog (extra) aandacht behoeven. De belangrijkste bouwstenen binnen het risicomanagement zijn hierna uitgewerkt. In de risicoanalyse is slechts in algemene zin rekening gehouden met de gevolgen van een pandemie op strategische, financiële en operationele risico's.

De inrichting van het risicomanagement is langs drie verdedigingslijnen ingevuld. De eerste lijn is verantwoordelijk voor de eigen processen, inclusief de risicobeheersing. De tweede lijn bewaakt of de eerste lijn haar verantwoorde-lijkheden daadwerkelijk neemt en levert expertise, ondersteuning, monitoring en een kritische blik bij risico-gerelateerde zaken. Ook het organiseren van integrale risicoanalyses is een taak van de tweede lijn. De derde lijn geeft een onafhankelijke beoordeling en adviezen over de toereikendheid en effectiviteit van governance en risicomanagement.

Opstellen van strategisch (risico)beleid voor pensioenen (pensioeninkoop met beschikbare premie)

Risico's zijn onlosmakelijk verbonden met de activiteiten van een pensioenfonds. Het volledig voorkomen of afwenden van risico's is niet wenselijk en niet mogelijk. Wel dient te worden gestreefd naar continu inzicht in de risico's en de maatregelen die genomen kunnen worden om deze risico's te beheersen.

De uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de risico's in het pensioenfonds zijn in 2015 afgestemd met de verschillende stakeholders. De geformuleerde ambities in het spanningsveld tussen benodigd risico en gewenste zekerheid, kunnen als volgt worden samengevat:

- een streven op lange termijn naar een toeslagverlening voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden op basis van de ontwikkeling van de prijsindex, gefinancierd uit het behaalde rendement;
- een streven op lange termijn naar een aanvullende toeslagverlening voor deelnemers op basis van het verschil tussen loon- en prijsindex, gefinancierd uit de premie.

Voor de kwalitatieve risicohouding is ten aanzien van het benodigd risico en de gewenste zekerheid vervolgens geconcludeerd dat:

- het behoud van koopkracht prioriteit heeft boven het vermijden van pensioenverlagingen (het risico op pensioen-verlagingen en de hoogte ervan mogen echter niet te groot zijn);
- het risico van lagere toeslagverlening bij tegenvallende economische omstandigheden acceptabel is;
- het risico van een afname van de dekkingsgraad en pensioenverlagingen (tot 7% vóór spreiding) acceptabel zijn;
- de pensioenpremie stabiel en geen sturingsmiddel is waardoor het opbouwpercentage bij tegenvallende economische omstandigheden dient te worden verlaagd.

De kwalitatieve risicohouding is kwantitatief geconcretiseerd door de vaststelling van risicogrenzen:

- voor de korte termijn een bandbreedte van 10% om het vereist eigen vermogen op basis van het strategisch beleggingsbeleid;
- voor de lange termijn een pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie en feitelijke situatie van 90% en een maximale afwijking in een 'slecht weer scenario' van 30% (niveau toeslagen nihil).

Haalbaarheidstoets

In de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt nagegaan in hoeverre het verwachte pensioenresultaat op lange termijn aansluit bij de geformuleerde risicogrenzen. Het pensioenresultaat is gelijk aan:

$$\frac{\text{som van verwachte pensioenen op basis van het beleid van het pensioenfonds}}{\text{som van verwachte pensioenen zonder kortingen en met volledige toeslagen op basis van prijsinflatie}}$$

Bij een verwacht pensioenresultaat van 100% houdt de toeslagverlening op het pensioen de prijsinflatie precies bij. Het verwachte pensioenresultaat is sterk afhankelijk van de gehanteerde veronderstellingen. Deze worden in belangrijke mate voorgeschreven door De Nederlandsche Bank.

Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat het verwachte pensioenresultaat niet in lijn ligt met de geformuleerde risicogrenzen in de risicohouding, treden wij in overleg met belanghebbenden. Hierbij worden de mate van afwijking, de marktomstandigheden en het (structurele of tijdelijke) karakter van de afwijking in ogenschouw genomen.

De uitkomsten van het verwachte pensioenresultaat van de in het voorjaar van 2023 uitgevoerde haalbaarheidstoets zijn terug te vinden in de hierna opgenomen tabel.

	risicohouding	2022	2021
Ondergrens vanuit feitelijke situatie (mediaan)	90%	101 %	104 %
Maximale afwijking in 'slecht weer scenario'	30%	18%	12%

De jaarlijkse haalbaarheidstoets liet een mediaan pensioenresultaat zien van 101 %. De toeslagverlening zou op basis van het gehanteerde model en de voorgeschreven uitgangspunten dus op lange termijn de volledige prijsinflatie bijhouden. In een slecht weer scenario zou de toeslagverlening op grofweg 50% van de prijsinflatie kunnen uitkomen. Aangezien de uitkomsten van de haalbaarheidstoets boven de ondergrens en onder de maximale afwijking in de geformuleerde risicohouding bleven, hebben wij geen aanvullende acties geformuleerd.

Opstellen van strategisch (risico)beleid voor beleggen (beleggen met beschikbare premie)

In 2019 zijn, op basis van doorrekeningen van maatmensen door onze ALM-consultant, de risico's in de beschikbare premieregeling en de mate waarin deze risico's kunnen worden gelopen vastgesteld. Ook bij het strategisch (risico)beleid voor de beschikbare premieregeling wordt in feite de afweging tussen benodigd risico en gewenste zekerheid gemaakt. Het gaat daarbij om de mate waarin een deelnemer risico's kan lopen en ook bereid is te lopen. Met de invulling en periodieke evaluaties van de standaard beleggingsstaffel van het pensioenfonds hebben wij tot 2019 impliciet invulling aan deze afweging gegeven.

Het (risico)beleid voor de beschikbare premieregeling is vastgesteld voor de vaste uitkering (pensioeninkoop op ingangsdatum pensioen) en variabele uitkering (doorbeleggen op ingangsdatum pensioen). De geformuleerde risicogrenzen maken duidelijk wanneer wij de balans tussen benodigd risico en gewenste zekerheid verstoord vinden en ingrijpen gewenst is.

leeftijd	vaste uitkering		variabele uitkering
	pensioen met 90% zekerheid tussen	ondergrens waarop wordt ingegrepen	ondergrens waarop wordt ingegrepen
30	-55% en +158%	-66%	-69%
35	-55% en +159%	-66%	-69%
40	-52% en +129%	-62%	-69%
45	-51% en +117%	-61%	-66%
50	-45% en +93%	-54%	-61%
55	-37% en +61%	-44%	-55%
60	-23% en +33%	-28%	-44%
65	-8% en +11%	-10%	-25%

Het (risico)beleid voor de beschikbare premieregeling wordt vastgesteld op basis van de berekende afwijking tussen het pensioen in een pessimistisch scenario en het verwachte pensioen. De ondergrens van -66% bij leeftijd 30 betekent bijvoorbeeld dat wij ingrijpen indien het pensioen in het pessimistische scenario voor een 30-jarige deelnemer meer dan 66% lager ligt dan het verwachte pensioen. Voor de doorrekeningen van de verschillende scenario's is gebruik gemaakt van de uniforme scenario'set van De Nederlandsche Bank.

De beleggingsstaffel die wordt geïmplementeerd bij een keuze van de deelnemer voor een variabele uitkering is risicovoller dan de standaard beleggingsstaffel van het pensioenfonds. Het (langer) risicovoller beleggen leidt tot een hogere afwijking tussen het pensioen in een pessimistisch scenario en het verwachte pensioen. De hogere afwijking vertaalt zich in een ondergrens waarbij –ten opzichte van de vaste uitkering– later door ons wordt ingegrepen.

Afstemming van de hiervoor opgenomen uitkomsten met de (vertegenwoordiging van) werkgever en deelnemers heeft in december 2019 plaatsgevonden. Mede in het licht van het nieuwe pensioenstelsel zal nader onderzoek worden gedaan naar de mate waarin deelnemer bereid dan wel in staat zijn risico's te dragen.

Opstellen van risicogrenzen en/of risicobudgetten (risicobeleid)

De risico's kunnen worden onderverdeeld naar risico's van strategisch, financiële en operationele aard en naar extern en intern gedreven risico's. Hierbij liggen de strategische en financiële risico's primair bij het bestuur en de operationele risico's bij de uitbestedingspartijen. De eindverantwoordelijkheid voor de operationele risico's liggen evenwel bij het bestuur. De intern gedreven risico's liggen (deels) binnen de invloedssfeer van het bestuur terwijl dat voor de extern gedreven risico's veel minder het geval is. In 2021

zijn de intern gedreven risico's opnieuw beoordeeld op bruto risico, risk appetite en –na beheersing resterend– netto risico.

Strategische risico's

Externe strategische risico's hangen samen met reputatie, levensverwachting, inflatie en politiek (zoals ontwikkelingen ten aanzien van het nieuwe pensioenstelsel).

De onderdelen waarop interne sturing van strategische risico's plaatsvindt zijn hierna opgenomen. Hierbij zijn tevens opgenomen de bruto risico's, risk appetite en –na beheersing resterende– netto risico's zoals in 2021 door ons ingeschat.

	bruto risico	risk appetite	netto risico
Solvabiliteit	hoog	middel	zeer laag
Verzekeringstechnisch	middel	laag	laag
Risicohouding	hoog	laag	zeer laag
Governance	hoog	laag	zeer laag
Pensioenregeling	hoog	middel	laag

Het solvabiliteitsrisico wordt in belangrijke mate in het standaard model voor het vereist eigen vermogen geadresseerd. Het verzekeringstechnische risico heeft betrekking op het risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden als gevolg van onjuiste aannames. Dit risico wordt beheerst door de betrokkenheid van adviserende en certificerende actuarissen bij de vaststelling van technische voorzieningen en actuariële analyses.

Op de risicohouding, governance en pensioenregeling wordt in de hoofdstukken risicomanagement, governance en pensioenregeling ingegaan. Daarbij wordt –voor zover van toepassing– ook de beheersing benoemd.

Het risico met betrekking tot de pensioenregeling heeft betrekking op de uitvoerbaarheid en compliance met wet- en regelgeving van de in het arbeidsvoorwaardenoverleg afgesproken pensioenregeling. De beheersing van dit risico wordt met name ingevuld door de betrokkenheid van het pensioenfonds bij de totstandkoming van de pensioenregeling.

Financiële risico's

Financiële risico's zijn risico's die onze financiële doelstellingen in gevaar brengen, deze liggen in belangrijke mate buiten onze invloedssfeer. Het voorkomen of afwenden van deze risico's is niet mogelijk of wenselijk. Externe financiële risico's hebben met name betrekking op rente, markt, kredietrating en correlaties.

Wij wegen –op basis van de uitkomsten van de ALM studie en rapportages van de fiduciair vermogensbeheerder– het verwachte risico en rendement om een zo optimaal mogelijke balans te vinden. De onderdelen waarop interne sturing van financiële risico's plaatsvindt zijn hierna opgenomen. Hierbij zijn tevens opgenomen de bruto risico's, risk appetite en –na beheersing resterende– netto risico's zoals in 2021 door ons ingeschat. Op de financiële risico's wordt met name ingegaan in het hoofdstuk vereist eigen vermogen.

	bruto risico	risk appetite	netto risico
Concentratie	hoog	laag	zeer laag
Benchmark	hoog	laag	zeer laag
Actief versus passief	hoog	laag	zeer laag
Rente	hoog	hoog	hoog
Inflatie	hoog	middel	middel
Valuta	hoog	middel	middel
Markt	hoog	middel	middel
Krediet en tegenpartij	hoog	middel	zeer laag
ESG	hoog	middel	middel

Het benchmarkrisico heeft betrekking op de benchmarkkeuze voor beleggingscategorieën. Deze keuze bepaalt in belangrijke mate de invulling van de beleggingscategorie door de vermogensbeheerder. De benchmark maakt het mogelijk om het door de vermogensbeheerder gerealiseerde rendement te wegen ten opzichte van het rendement op de relevante benchmark. De beheersing op dit risico wordt ingevuld op basis van de vaststelling van de benchmarks door het bestuur na overleg met de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder. De vaststelling van de benchmarks geeft invulling aan een brede spreiding van de beleggingsportefeuille.

Operationele risico's

Extern gedreven operationele risico's betreffen juridische risico's, technologische en pandemie risico's.

De onderdelen waarop interne sturing van operationele risico's plaatsvindt zijn hierna opgenomen. Hierbij zijn tevens opgenomen de bruto risico's, risk appetite en –na beheersing resterende– netto risico's zoals in 2021 door ons ingeschat.

	bruto risico	risk appetite	netto risico
Liquiditeit	middel	laag	zeer laag
Personeel	middel	middel	zeer laag
Proces	hoog	middel	zeer laag
ICT	hoog	middel	middel
Informatievoorziening	middel	laag	zeer laag
Uitbesteding pensioenadministratie	hoog	middel	middel
Uitbesteding overig	hoog	middel	laag
Tevredenheid deelnemers	middel	middel	zeer laag

Liquiditeitsrisico's worden in het hoofdstuk vereist eigen vermogen toegelicht.

Het risico met betrekking tot personeel betreft het kunnen binden en boeien van gekwalificeerde werknemers op een veelheid van vakgebieden door het pensioenfonds en de uitbestedingspartijen. Dit is essentieel gegeven de steeds hogere eisen die aan de werkzaamheden voor het pensioenfonds worden gesteld. Het gebruik van kwalitatief hoogwaardige uitbestedingspartijen en het pensioenbureau zorgt in belangrijke mate voor de beheersing van dit risico.

Een ondoelmatige en/of onvoldoende doeltreffende procesinrichting betekent ook een operationeel risico voor het pensioenfonds. Dit risico wordt beheerst door middel van identificatie, beleidsformulering, implementatie en monitoring van processen.

Ons pensioenfonds maakt (indirect) gebruik van IT als onderdeel van de bedrijfsvoering. De IT-risico's dienen adequaat te worden beheerst. Uitgangspunt hierbij is dat het beheersen van IT-risico's voldoet aan algemeen geaccepteerde standaarden (zoals CobiT en ISO normenkaders), best practices en richtlijnen (van De Nederlandsche Bank en Pensioenfederatie) alsmede fondsspecifieke omstandigheden waarbij processen en informatievoorziening voldoende integer, continu en beveiligd worden ondersteund.

De beheersing van dit risico is met name ingevuld door het beoordelen van de IT organisatie van de uitbestedingspartijen waaronder het pensioenbureau.

Het risico met betrekking tot informatievoorziening betreft de (toenemende) eisen op het gebied van de communicatie aan de verschillende stakeholders. Hierin ligt de uitdaging in communicatie op een eenvoudige en transparante wijze van in toenemende mate complexe pensioenonderwerpen. De beheersing op dit risico wordt ingevuld door de betrokkenheid van een communicatiecommissie en een externe communicatiedeskundige.

Tevredenheid van deelnemers hangt –naast het algemene beeld van financiële instellingen– samen met de reputatie van ons pensioenfonds. Wij zien de beheersing op dit risico met name in het continu investeren in de goede relatie met alle bij het pensioenfonds betrokken stakeholders.

Vertaling van strategisch beleid naar beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid

De vertaling van strategisch beleid naar beleggingsbeleid, premiebeleid en toeslagbeleid heeft plaatsgevonden bij de totstandkoming van de nieuwe uitvoeringsovereenkomst en de ALM-studie in 2021. In dit bestuursverslag wordt elders uitgebreid op deze onderwerpen ingegaan.

Opstellen van operationeel risicobeleid en integriteitsbeleid

Het operationeel risicobeleid wordt ingevuld door het bestuur, de beleggingscommissie, de toezichthouders en de uitbestedingspartijen. Wij streven er naar om de governance omtrent het vermogensbeheer en het systeem van 'checks and balances' duidelijk en compleet te laten zijn. De kritische beoordeling van het beleggingsbeleid en de vastlegging van dit beleid in de fondsdocumenten is mede door dit streven ingegeven.

Een overkoepelend integriteitsbeleid is door ons vastgesteld met als belangrijkste onderdelen de gedragscode, incidentenregeling en klokkenluidersregeling. De laatste beoordeling van het integriteitsbeleid heeft in maart 2022 plaatsgevonden. Hierbij is een algehele update van de integriteitsrisicoanalyse uitgevoerd.

Eigen risicobeoordeling

Met de invoering van de Europese richtlijn voor pensioenen (IORP-II) is het opstellen van een eigen risicobeoordeling verplicht geworden. Het doel van de eigen risicobeoordeling is het op gestructureerde wijze creëren van inzicht in de samenhang tussen:

- de strategie van het pensioenfonds;
- de materiële risico's die het pensioenfonds kunnen bedreigen;

- de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van het pensioenfonds en de pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

In de eigen risicobeoordeling wordt daarnaast een uitspraak gedaan over de effectiviteit en doelmatigheid van het risicobeheersingsproces zelf. Voor de eigen risicobeoordeling geldt een wettelijk verplichte driejaarlijkse cyclus, waarbinnen een beoordeling dient te worden opgesteld.

In onze eigen risicobeoordeling van 2021 staat de vraag centraal: *wat zijn de risico's die de missie, visie en strategie van het pensioenfonds in gevaar kunnen brengen?*

De beantwoording van deze vraag is vanuit de volgende onderdelen beoordeeld:

- missie, visie en strategie;
- strategische risicohouding;
- strategisch beleid;
- integrale risicoanalyse;
- meest significante risico's;
- beheersmaatregelen;
- efficiënt en effectief risicobeheer.

De onderdelen worden in dit bestuursverslag op verschillende plaatsen toegelicht. Als de meest significante risico's hebben wij bepaald:

risico	toelichting
Te laag toeslagresultaat	Het risico dat er onvoldoende rendement wordt behaald om de opgebouwde pensioenen voor inflatie te kunnen compenseren.
Te kleine omvang voor kostenefficiëntie	Het risico dat de complexiteit en eisen aan het pensioenfonds sterker toenemen dan het pensioenfonds kan verwerken waardoor het pensioenfonds de pensioenregeling niet meer voldoende kostenefficiënt kan uitvoeren.
Deelnemers ontevreden	Het risico dat door blijvende slechte afhandeling van vragen en klachten de ontevredenheid onder deelnemers sterk toeneemt.
Nieuwe pensioenstelsel niet tijdig geïmplementeerd	Het risico dat het project te groot en te complex is om goed uit te voeren waardoor niet kan worden voldaan aan wettelijke termijnen van de implementatie.
Uitbestedingsrisico	Het risico dat het pensioenfonds schade ondervindt door beperkingen in de continuïteit of kwaliteit van de uitbestedingspartijen.
Renterisico	Het risico op daling van de dekkingsgraad als gevolg van een daling van de rente.

risico	toelichting
Marktrisico	Het risico op een daling van de marktwaarde van de beleggingen als gevolg van een daling van de waarde van aandelen en onroerend goed.
ICT risico	Het risico dat het pensioenfonds schade ondervindt door een gebrekkige beveiliging, continuïteit, kwaliteit en/of aanpasbaarheid van systemen.

De beheersmaatregelen bij deze risico's zijn door ons in een risicomatrix vastgelegd. Naar aanleiding hiervan hebben wij geconcludeerd dat in de toekomst mogelijk extra beheersmaatregelen nodig zijn om ESG en klimaatrisico's te mitigeren. Daarnaast zijn mogelijk extra beheersmaatregelen nodig om het risico volgend uit de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel te mitigeren.

Op basis van het bestaande beleid, risico-inventarisatie en bijbehorende beheersmaatregelen zijn wij van mening dat het risicobeheer binnen ons pensioenfonds voldoende adequaat is ingericht. Wel hebben wij mogelijke verbeteringen in het risicomanagementsysteem geïdentificeerd.

De centrale vraag in onze eigen risicobeoordeling wordt door ons als volgt beantwoord: *risico's die de missie, visie en strategie van ons pensioenfonds bedreigen zijn vooral financieel-economisch van aard. Een extreem deflatie scenario zorgt voor een sterk dalende dekkingsgraad, waardoor er veel minder toeslagpotentieel is na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Klimaatrisico kan juist tot hogere inflatie leiden, wat de koopkracht uitholt.*

Monitoren en evalueren van risico's en beleid

Monitoring en evaluatie van de risico's geschiedt langs de lijnen van het standaardmodel. Hierbij worden de financiële risico's ten minste op kwartaalbasis in kaart gebracht en aan De Nederlandsche Bank gerapporteerd. Op kwartaalbasis worden door de fiduciair vermogensbeheerder de risico's ten opzichte van de technische voorziening voor risico pensioenfonds gerapporteerd. Voorts worden risicoanalyses uitgevoerd op basis van (historische) stress scenario's.

Verder is op kwartaalbasis beschikbaar:

- een overzicht van de dekkingsgraden met een ontwikkeling naar componenten;
- een overzicht van de beleggingsportefeuille;
- een overzicht van het rendement en de attributie van de verschillende beleggingscategorieën;
- een overzicht van de belangrijkste risico's en de ontwikkeling van deze risico's in het kwartaal;
- een evaluatie van de verschillende vermogensbeheerders naar rendement en risico;
- een toets op het voor collateral beschikbare onderpand;
- een marktbeschouwing.

Op maandbasis ontvangt het pensioenfonds een beknopt overzicht van de dekkingsgraden, rendementen en beleggingsportefeuille. Hiernaast zijn er rapportages waarin verantwoording over de (invulling van de) rente-afdekking wordt afgelegd. De fiduciair vermogensbeheerder legt voorts op maandbasis verantwoording af over mogelijke schendingen ten opzichte van de geformuleerde restricties in de beleggingsportefeuilles.

De custodian draagt zorg voor een volledige administratie van de beleggingsportefeuille en alle daarop betrekking hebbende transacties. Deze administratie vormt de basis voor de jaarlijkse verslaglegging die door de accountant wordt gecontroleerd en voor de controle van de door de vermogensbeheerder opgestelde maand- en kwartaalrapportages. Het pensioenbureau heeft online inzage in de administratie van de custodian en –via het portaal van de fiduciair vermogensbeheerder– de beleggingsportefeuille.

Het pensioenbureau, de pensioenadministrateur en de administrateur van de individuele beleggingsrekeningen rapporteren op kwartaalbasis over de uitgevoerde werkzaamheden. Deze SLA-rapportages aangevuld met ISAE3402 rapportages en niet-financiële risicorapportages van uitbestedingspartijen vormen de basis voor de monitoring van niet-financiële risico's.

Bij de implementatie van de IORP-II richtlijn is, met de benoeming van sleutelfunctiehouders voor risicobeheer, interne audit en actuariel, verder invulling gegeven aan de tweede en derde verdedigingslijn van het pensioenfonds. De rapportages van de sleutelfunctiehouders –met als uitgangspunt de door hen opgestelde charters en jaarplannen– geven nadere invulling aan monitoring van risico's. Ten behoeve van de rapportages van de sleutelfunctiehouders worden ook aanvullend risicorapportages van externe partijen afgenomen. Voor bestuursbesluiten die het risicoprofiel van het pensioenfonds raken, wordt een risico-opinie opgesteld.

De verschillende rapportages worden beoordeeld door het bestuur, de commissies en het pensioenbureau. De rapportages staan voorts ter beschikking van de raad van toezicht.

Vereist eigen vermogen

Een belangrijke maatstaf om de risico's van het pensioenfonds te toetsen kan worden gevonden in het toetsen van het aanwezige eigen vermogen aan het vereist eigen vermogen. Deze maatstaf geeft inzicht in de buffer die ons pensioenfonds op basis van wet- en regelgeving zou moeten aanhouden om financiële en niet-financiële risico's in voldoende mate te kunnen opvangen. Het vereist eigen vermogen wordt ook gebruikt in de kwantitatieve concretisering van de risicohouding op korte termijn.

Voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen is in wet- en regelgeving een gestandaardiseerde methode vastgelegd (het standaardmodel). De verschillende risicofactoren in het standaardmodel worden benoemd onder de noemers S1 tot en met S10 waarbij het liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8) en operationeel risico (S9) op nihil worden gesteld. Er wordt voorts rekening gehouden met onderling compenserende effecten (diversificatie effecten).

Wij hebben het standaardmodel en de volledigheid daarvan, om te toetsen of het aanwezige vermogen voldoende is om specifieke risico's voor het pensioenfonds op te kunnen vangen, onderschreven. Het eigen vermogen van het pensioenfonds per 31 december 2022 is hoger dan het strategisch vereist eigen vermogen op basis van het standaardmodel.

Hierna zijn de uitkomsten weergegeven naar de verschillende risicocategorieën (bedragen in EUR 1.000 en percentages in procenten van de technische voorzieningen):

	bedrag		percentage	
	2022	2021	2022	2021
Renterisico (S1)	32.799	11.974	3,2%	0,9%
Zakelijke waarden risico (S2)	112.342	139.146	10,8%	11,0%
Valutarisico (S3)	52.184	53.964	5,0%	4,3%
Grondstoffenrisico (S4)	–	–	–	–
Kredietrisico (S5)	41.225	69.877	4,0%	5,5%
Verzekeringstechnisch risico (S6)	21.813	27.609	2,1%	2,2%
Liquiditeitsrisico (S7)	–	–	–	–
Concentratierisico (S8)	–	–	–	–
Operationeel risico (S9)	–	–	–	–
Actief beheer risico (S10)	9.218	9.972	0,9%	0,8%
Diversificatie-effect	-104.231	-112.825	-10,1%	-8,9%
Buffer risico deelnemers	–	–	–	–
Vereist eigen vermogen	165.350	199.717	15,9%	15,8%

Een vergelijking van het aanwezige vermogen en het (minimaal) vereist eigen vermogen kan als volgt worden samengevat (bedragen in EUR 1.000 en percentages in procenten van de technische voorzieningen):

	bedrag		percentage	
	2022	2021	2022	2021
Aanwezige eigen vermogen	257.741	323.839	24,8%	25,7%
Minimaal vereist eigen vermogen	36.000	44.717	3,5%	3,5%
Vereist eigen vermogen	165.350	199.717	15,9%	15,8%

Renterisico (S1)

Een belangrijk risico voor het pensioenfonds, zo niet het risico met de grootste impact op zowel het vermogen als de technische voorzieningen, is het renterisico. De hoogte van de technische voorziening voor risico pensioenfonds is mede afhankelijk van de rente. Een lagere rente resulteert in een hogere technische voorziening voor risico pensioenfonds en omgekeerd.

De mate waarin de technische voorziening voor risico pensioenfonds en de beleggingen reageren op wijzigingen van de rente verschilt. De technische voorziening voor risico pensioenfonds kent namelijk gemiddeld een langere looptijd dan beleggingen. Een wijziging van de rente heeft daardoor een groter effect op de technische voorziening voor risico pensioenfonds dan op de beleggingen.

Het pensioenfonds beperkt het verschil in het effect als gevolg van wijzigingen van de rente door vanaf eind 2022 strategisch 60% van het renterisico op basis van de swapcurve af te dekken met (langlopende) Europese staatsobligaties, wereldwijde bedrijfsobligaties, hypotheek en rentederivaten. Deze beleggingen zijn in meer of mindere mate gerelateerd aan ontwikkeling van de marktrente. Door de afstemming van ontwikkelingen van technische voorzieningen en beleggingen kan de volatiliteit van de dekkingsgraad als gevolg van wijzigingen in de rentetermijnstructuur worden beperkt.

De renteafdekking wordt door het bestuur, de beleggingscommissie en de fiduciair vermogensbeheerder aan de hand van specifieke rapportages gemonitord. In de rapportages wordt ingegaan op marktontwikkelingen, resultaten van de renteafdekking, exposure naar de verschillende looptijden, tegenpartijen van derivaten en collateral management. De monitoring door genoemde partijen omvat ook de continue afweging omtrent de mate van renteafdekking.

Eind 2022 bedraagt de rentegevoeligheid van de technische voorziening voor risico pensioenfonds (duration) 14,8 (in 2021 was dit 17,1) en de rentegevoeligheid van de staats- en bedrijfsobligaties en rentederivaten 9,2 (in 2021 was dit 11,5). Eind 2022 bedraagt de afdekking van het renterisico op basis van de swapcurve 46,6% (in 2021 was dit 52,3%).

Eind 2022 was de renteafdekking nog gebaseerd op pensioenverplichtingen exclusief de toeslag per 1 januari 2023. Omdat de pensioenverplichtingen eind 2022 worden vastgesteld inclusief deze toeslag wijkt de afdekking van het renterisico op basis van de swapcurve eind 2022 fors af van het op dat moment gehanteerde niveau van 50%. In januari 2023 werd de renteafdekking in lijn gebracht met het strategische niveau dat voor 2023 op 60% is gesteld.

Zakelijke waarden risico (S2)

Het zakelijke waarden risico is het risico dat betrekking heeft op de ontwikkeling van de waarde van beleggingen in aandelen en onroerend goed. De waarde van deze beleggingen is afhankelijk van de marktomstandigheden en derhalve volatiel. De marktomstandigheden voor aandelen en onroerend goed hoeven geen effect te hebben op de technische voorziening voor risico pensioenfondsen. Hierdoor kan de dekkingsgraad zowel positief als negatief worden beïnvloed.

De belangrijkste reden voor het nemen van zakelijke waarden risico kan worden gevonden in de ambitie om toeslagen te verlenen. Met betrekking tot het risico op aandelen en onroerend goed worden risico-inschattingen aan de hand van de in de markt gebruikelijke risicoparameters gemaakt. Over de risico-inschattingen wordt op kwartaalbasis gerapporteerd door de fiduciair vermogensbeheerder. Met de risico's wordt rekening gehouden door onder meer toepassing van voldoende spreiding van de beleggingen.

De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstelling van de beleggingen. Hierbij worden marktontwikkelingen, verhandelbaarheid, concentraties en correlaties mede beschouwd. De monitoring van het zakelijke waarde risico door bestuur, beleggingscommissie en fiduciair vermogensbeheerder omvat de continue afweging tussen de zekerheid van nominale pensioenen en de ambitie om toeslagen op deze pensioenen te verlenen.

De verdeling van de beleggingen in aandelen en onroerend goed kan als volgt worden weergegeven (bedragen in EUR 1.000).

	bedrag		percentage	
	2022	2021	2022	2021
Aandelen Verenigde Staten	132.463	181.925	30,4%	33,7%
Aandelen Europa	68.546	89.747	15,8%	16,6%
Aandelen Azië - Pacific	39.867	50.499	9,2%	9,3%
Aandelen opkomende markten	49.760	58.905	11,4%	10,9%
Onroerend goed	81.671	88.100	18,8%	16,3%
Private equity	62.745	71.492	14,4%	13,2%
Totaal	435.052	540.668	100,0%	100,0%

Eind 2022 is 55,4% van de zakelijke waarden in aandelen van ontwikkelde markten belegd (in 2021 was dit 59,6%), 11,4% is in aandelen opkomende markten belegd (in 2021 was dit 10,9%), 14,4% is in private equity belegd (in 2021 was dit 13,2%) en 18,8% is in onroerend goed belegd (in 2021 was dit 16,3%).

Valutarisico (S3)

De technische voorzieningen luiden in euro's zodat risico's optreden als gevolg van valutakoers ontwikkelingen ten opzichte van de beleggingen in vreemde valuta's. Om dit risico te beperken worden voor de beleggingen in obligaties, die voor invulling van de rente-afdekking worden gebruikt, de valuta's voor 100% afgedekt.

Dit geldt eveneens voor de beleggingen in staats- en bedrijfsobligaties in opkomende markten in harde valuta en private equity. Voor de beleggingen in aandelen en beursgenoteerd onroerend goed is in 2022 de Amerikaanse dollar voor 50% afgedekt en het Britse pond en de Japanse yen voor 75%.

Voor de beleggingen kan het volgende overzicht naar valuta's worden opgesteld.

	2022 (in %)						2021 (in %)					
	Euro	USD	GBP	JPY	overig	totaal	Euro	USD	GBP	JPY	overig	totaal
Obligaties	37,7	14,5	3,1	0,1	4,5	59,9	45,4	13,9	1,7	0,0	4,9	65,9
Aandelen	2,5	11,1	1,4	2,2	6,9	24,1	2,8	13,9	1,5	2,2	6,7	27,1
Onroerend goed	2,5	3,9	0,1	0,4	0,8	7,7	2,3	2,9	0,1	0,4	0,7	6,4
Private equity	–	5,5	–	–	0,1	5,6	–	5,0	–	–	–	5,0
Overig	2,7	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7	-4,4	0,0	0,0	0,0	0,0	-4,4
Totaal	45,3	35,0	4,6	2,7	12,3	100,0	46,1	35,7	3,3	2,6	12,3	100,0

Het belegd vermogen in vreemde valuta alsmede het feitelijk en strategische afdekkingspercentage is als volgt:

	2022					2021				
	USD	GBP	JPY	overig	totaal	USD	GBP	JPY	overig	totaal
Beleggingen in vreemde valuta (in EUR mln.)	402,3	53,1	31,7	143,1	630,2	509,2	55,4	35,8	180,5	780,9
Feitelijk afdekkingspercentage	77,4%	72,3%	72,0%	-8,0%	57,3%	74,8%	83,2%	75,7%	-7,7%	56,4%
Strategisch afdekkingspercentage	69,8%	90,0%	75,5%	2,7%	56,6%	70,8%	87,6%	75,0%	2,3%	56,4%

De overige valuta's hebben met name betrekking op aandelen en obligaties van opkomende markten. De valuta's worden in deze markten niet afgedekt omdat de economische groei zich deels voltrekt door appreciatie van de lokale valuta (en er dus een risicopremie kan worden verdiend door niet af te dekken) en afdekking van lokale valuta veelal niet kostenefficiënt is te realiseren.

Bezien over de totale beleggingen in vreemde valuta's is eind 2022 56,6% afgedekt (in 2021 was dit 56,4%).

Ter afdekking van de valutarisico's op de beleggingen zijn door de vermogensbeheerder valutatermijntransacties afgesloten. Het aangaan van valutatermijntransacties resulteert in tegenpartijrisico ten opzichte van de partij waarmee de valutatermijntransactie wordt aangegaan. Deze zou immers niet aan zijn betalingsverplichtingen kunnen voldoen.

Om het tegenpartijrisico te beperken, wordt een minimale kredietwaardigheid voor en spreiding over tegenpartijen gehanteerd.

Grondstoffenrisico (S4)

Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen. Dit risico is derhalve niet (direct) van toepassing op ons pensioenfonds.

Kredietrisico (S5)

Kredietrisico is het risico dat een tegenpartij contractuele of andere verplichtingen niet meer na kan komen.

Bij het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin wordt belegd, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is bepaald als de opslag op de risicovrije rente waarmee de contante waarde van de kasstromen gelijk wordt aan de marktwaarde van de belegging. Een hoge creditspread betekent veelal een lage kredietwaardigheid.

De spread en spread duration van de staats- en bedrijfsobligaties naar credit rating is in de navolgende tabel opgenomen. De spread duration geeft de gevoeligheid van de desbetreffende obligaties weer voor wijzigingen in de credit spread.

	percentage		spread (in basispunten)		spread duration	
	2022	2021	2022	2021	2022	2021
AAA	3,9%	1,1%	29	45	11,3	9,7
AA	18,2%	37,0%	39	35	9,5	11,3
A	32,9%	17,7%	73	45	4,1	3,8
BBB	24,0%	20,5%	137	113	4,2	6,8
Lager dan BBB	13,3%	11,9%	1.414	542	4,5	5,3
Overig	7,7%	11,8%	25	20	0,0	0,8
Totaal	100,0%	100,0%			5,1	7,9

De contante waarde van de toekomstige kasstromen op basis van de zero yield verhoogt met de spread is gelijk aan de marktwaarde per balansdatum van de desbetreffende obligaties. Bij de vaststelling van de spread is een aantal obligaties met een zeer hoge spread buiten beschouwing gelaten omdat deze leiden tot een vertekend beeld. De marktwaarde van deze obligaties is beperkt maar werkt sterk door in de gemiddelde spread.

Eind 2022 bedraagt de duration voor de staats- en bedrijfsobligaties in totaal 4,8 (in 2021 was dit 7,1). Inclusief de rentederivaten bedraagt de duration in totaal 9,2 (in 2021 was dit 11,5).

Het kredietrisico neemt voor de rating 'lager dan BBB' toe door de stijgende marktrente in de private debt portefeuille.

Het risico dat een tegenpartij de contractuele of andere verplichtingen niet kan nakomen wordt beheerst door een zo breed mogelijke spreiding van de staats- en bedrijfsobligaties. De beleggingsrichtlijnen omvatten beperkingen ten aanzien van concentraties en de omvang van de belegging per debiteur en kwaliteitseisen voor de debiteur. Voor wat betreft de

rentederivaten wordt een minimum credit rating voor tegenpartijen gehanteerd en is een strikt collateral management ingeregeld.

Verzekeringstechnisch risico (S6)

Binnen het verzekeringstechnisch risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (lang-leven-risico).

Tot het verzekeringstechnisch risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend (TSO) en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde (NSA). Deze drie risico's bedragen een percentage van de technische voorzieningen. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat sterfte in het deelnemersbestand dan beter kan worden ingeschat.

Het risico dat de toegezegde pensioenen niet kunnen worden nagekomen wordt beheerst door de vaststelling van de technische voorziening op markrentes en het hanteren van prudente en consistente grondslagen die periodiek op basis van onderzoek van betrokken actuarissen worden bijgesteld.

Liquiditeitsrisico (S7)

Dit is het risico dat het pensioenfonds in tijden van stress onvoldoende liquide middelen beschikbaar heeft om te voldoen aan betalingsverplichtingen. Deze verplichtingen betreffen de pensioenuitkeringen, de beschikbare premies en het onderpand voor derivaten. De pensioenuitkeringen en beschikbare premies zijn goed te prognosticeren. De liquiditeitsbehoefte voor derivaten is evenwel sterk afhankelijk van de marktontwikkelingen van rente en valuta's.

De fiduciair vermogensbeheerder voert het onderpand beheer ten aanzien van de derivaten en het pensioenfonds monitort gedurende het jaar de liquiditeitsbehoefte ten aanzien van pensioenuitkeringen en beschikbare premies. In de beleggingsrapportage wordt op kwartaalbasis de liquiditeitsbehoefte in stressscenario's in kaart gebracht. De beleggingsportefeuille kent een hoge mate van liquiditeit waardoor op korte termijn voldoende liquiditeit kan worden vrijgemaakt. Derhalve wordt het liquiditeitsrisico op nihil gesteld.

Concentratierisico (S8)

Het pensioenfonds loopt concentratierisico indien er onvoldoende spreiding van activa en passiva is. Bij marktbevingen kunnen concentraties leiden tot een onevenredige impact op het pensioenfonds. Voor de discretionaire beleggingen van het pensioenfonds worden

restricties ten aanzien van concentraties gehanteerd. De beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds belegt zijn allen op sector- en titelniveau breed gespreid.

Slechts één belegging vertegenwoordigt meer dan 5% van de desbetreffende beleggingscategorie. Dit betreft een gebouw in een onroerend goed fonds voor ruim 7% van de onroerend goed beleggingen. Het pensioenfonds accepteert dit concentratierisico.

In het standaard model wordt het concentratierisico op nihil gesteld. Indien op basis van de Solvency-II richtlijn voor verzekeraars een inschatting wordt gemaakt van het concentratierisico zou voor het pensioenfonds een marginaal vereist eigen vermogen moeten worden aangehouden.

Operationeel risico (S9)

Een ondoelmatig en/of onvoldoende doeltreffende procesinrichting betekent een operationeel risico voor het pensioenfonds. De beheersing van het operationele risico wordt vormgegeven langs de lijnen van identificatie, beleidsvorming, implementatie en monitoring. Met het hanteren van 'vier-ogen' en 'dubbele autorisatie' principes, het voeren van schaduwadministraties voor controlewerkzaamheden en de aansluiting op de Basisregistratie Personen (BRP) worden operationele risico's verder beheerst.

De procedures en maatregelen met betrekking tot de uitbesteding van werkzaamheden als onderdeel van de beheerste en integere bedrijfsvoering zijn vastgelegd in de overeenkomsten met de uitbestedingspartijen. Over de werking van deze procedures en maatregelen wordt op jaarbasis gerapporteerd op basis van een onafhankelijk onderzoek van de uitbestedingspartijen. Tevens bespreken wij –als daartoe aanleiding bestaat– de ISAE3402 uitkomsten met de uitbestedingspartijen en/of de externe accountants die de ISAE3402 verklaringen hebben afgegeven.

Actief beheer risico (S10)

Actief risico ontstaat doordat vermogensbeheerder actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Wij zijn van mening dat actief beheer onder strikte voorwaarden kan bijdragen aan een verbetering van het risico-rendementsprofiel. Volgens het standaardmodel dient in beginsel alleen een buffer voor actief beheer te worden gecijferd voor aandelen indien de tracking error groter is dan 1%. De tracking error meet in hoeverre de vermogensbeheerder zich actief positioneert ten opzichte van de gekozen benchmark. Bij de berekening van het actief risico dient eveneens rekening te worden gehouden met de total expense ratio (TER).

Overige risico's

Naast de in het standaardmodel opgenomen risico's monitort het pensioenfonds eveneens nauwgezet omgevings- en operationele risico's. De omgevingsrisico's hebben met name betrekking op het in voldoende mate afstemmen van het pensioenfonds op (verwachte) wijzigingen. Dit kunnen landelijke wijzigingen zijn maar ook wijzigingen die optreden onder de belanghebbenden, in de reputatie van het pensioenfonds en de omstandigheden waarin het pensioenfonds opereert. In de beheersing van dit risico wordt voorzien door de vertegenwoordiging van belanghebbenden in het bestuur en verantwoordingsorgaan, het voeren van strategie- en toekomstdiscussies, het volgen van maatschappelijke ontwikkelingen, het lidmaatschap van de Pensioenfederatie, het voeren van een beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen en het onderschrijven van de principes voor een beheerst beloningsbeleid.

Gegevensbescherming

Algemene Verordening Gegevensbescherming

Op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) moeten organisaties, zoals ons pensioenfonds, aan strengere eisen voldoen om de persoonsgegevens die zij beheren, te beschermen tegen oneigenlijk gebruik en misbruik.

Om de pensioenregeling te kunnen uitvoeren en administreren is het noodzakelijk dat wij persoonsgegevens ontvangen. Het gaat dan bijvoorbeeld om woonadres, salaris en burgerlijke staat. Deze persoonsgegevens worden –met als grondslag het voldoen aan wettelijke verplichtingen of de uitvoering van overeenkomsten– verzameld, gebruikt en bewaart (met andere woorden verwerkt). Wij hebben passende technische en organisatorische maatregelen getroffen om deze persoonsgegevens te beschermen en dat geldt ook voor onze pensioenadministrateur. De technische en organisatorische maatregelen voldoen aan de eisen die de AVG stelt aan informatiebeveiliging en worden als dat nodig is, aangescherpt.

In het kader van de AVG hebben wij onder andere:

- een data protection impact assessment uitgevoerd;
- verwerkersovereenkomsten afgesloten met verwerkers die persoonsgegevens van ons pensioenfonds gebruiken;
- een privacyverklaring en algemene informatie op de website van ons pensioenfonds geplaatst;
- informatie over de verwerking van persoonsgegevens opgenomen in brieven van ons pensioenfonds;
- een privacy officer aangesteld;

- een privacybeleid opgesteld met als onderdeel een procedure in geval van datalekken;
- een register van verwerkingsactiviteiten opgesteld.

De hiervoor genoemde werkzaamheden in het kader van de AVG zijn uitgevoerd met ondersteuning van een externe deskundige. Jaarlijks monitort en evalueert ons pensioenfonds of voldaan wordt aan de AVG en/of aanvullende werkzaamheden dienen plaats te vinden.

Privacy officer

Het bestuurslid mevrouw S. Wesseloo is aangesteld als privacy officer. De rol van privacy officer vult zij in met behulp van externe ondersteuning en volgt de opzet die Vopak in dit kader heeft geïmplementeerd.

Datalekken

In haar rol als privacy officer heeft mevrouw S. Wesseloo aangegeven dat zij in 2022 een melding heeft ontvangen van een datalek bij een van de uitbestedingspartijen die persoonsgegevens van ons pensioenfonds verwerkt. Dit datalek betrof een betaalverzoek van een inkomende waardeoverdracht aan een andere pensioenuitvoerder. Aangezien dit verzoek geen 'gevoelige' persoonsgegevens bevatte is geen melding aan de Autoriteit Persoonsgegevens gedaan.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens

In 2019 heeft de Pensioenfederatie de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens (Gedragslijn) gepubliceerd. De Gedragslijn heeft tot doel om:

- pensioenfondsen uniforme en specifieke gedragslijnen te verstrekken ten aanzien van het verwerken van persoonsgegevens;
- inzicht te geven aan personen van wie persoonsgegevens door pensioenfondsen verwerkt (zullen) worden;
- de transparantie te vergroten ten aanzien van de uitgangspunten die door pensioenfondsen worden gehanteerd bij het verwerken van persoonsgegevens; en
- pensioenfondsen een interpretatie te geven van het wettelijk kader en de toepassing hiervan op de specifieke kenmerken van de pensioensector.

De Pensioenfederatie gaat ervan uit dat pensioenfondsen die lid zijn van de Pensioenfederatie, zoals wij, de Gedragslijn naleven. De naleving van de gedragslijn is niet juridisch afdwingbaar maar wij wensen ons wel te conformeren aan de normen zoals opgenomen in de Gedragslijn. Op basis van een inventarisatie in 2020, en de naar aanleiding hiervan doorgevoerde wijzigingen in het privacy-beleid en register van verwerkingsactiviteiten, voldoet ons pensioenfonds aan de normen zoals opgenomen in de

Gedraglijn. Wij verklaren dan ook dat wij ons in 2022 hebben gehouden aan de Gedraglijn Verwerking Persoonsgegevens.

Per 1 januari 2023 is de Gedraglijn geactualiseerd. In 2023 zal worden beoordeeld of het privacy-beleid en register van verwerkingsactiviteiten uit hoofde van deze actualisatie nog aanpassingen behoeven.

Communicatie

Beleid

Vanuit het communicatiebeleidsplan 2020-2022 wordt ten aanzien van de (gewezen) deelnemer aan de volgende kerndoelen gewerkt:

1. Deelnemers ervaren ons pensioenfonds als persoonlijk en dichtbij.
2. Deelnemers bouwen pensioen op, op een manier die bij hen past (keuze pensioeninkoop of beleggen).
3. (Gewezen) deelnemers hebben inzicht in het opgebouwde en te verwachten pensioen.
4. (Gewezen) deelnemers starten tijdig met het maken van een pensioenplan.

Voor pensioengerechtigden is het volgende kerndoel gedefinieerd:

5. Gepensioneerden zijn tevreden over de informatie die zij over de te maken keuzes tijdens de opbouwfase en rondom het pensioneren hebben ontvangen. Daarnaast zijn pensioengerechtigden tevreden over de informatie die zij van ons pensioenfonds ontvangen.

In de realisatie van deze kerndoelen vormt het risicobewustzijn een belangrijk onderdeel van de communicatie. Betrokkenen moeten beseffen dat er geen garanties zijn verbonden aan pensioen en zich voorts bewust zijn van de consequenties die bepaalde keuzes op hun pensioensituatie kunnen hebben.

Uitvoering

In het pensioenportaal kunnen (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden frequenter bijgewerkte informatie over hun opgebouwde en te verwachten pensioen bij de pensioenadministrateur raadplegen. Het pensioenportaal voorziet voorts in een pensioenplanner waarin effecten van de in het pensioenreglement opgenomen flexibiliseringsmogelijkheden bij pensioeningang kunnen worden doorgerekend. In de pensioenplanner worden voor deelnemers ook de consequenties van een mogelijke keuze tussen beleggen of pensioeninkoop inzichtelijk gemaakt.

Zoals gebruikelijk is in 2022 aan de deelnemers die zich minder dan 15 jaar van de pensioendatum bevinden de (voorlopige) keuze voorgelegd tussen een vaste en variabele uitkering.

Het communicatiejaarplan 2022 richtte zich met name op het nadrukkelijk positioneren van de keuze rondom beschikbare premie als 'vanzelfsprekend', het profileren van het pensioenbureau en het vereenvoudigen van teksten. De communicatie-uitingen dienen bij te dragen aan de versteviging van de waarden 'transparant', 'persoonlijk' en 'dichtbij'. Bij de hiervoor benoemde kerndoelen is de volgende aanpak geformuleerd;

1. We maken het pensioenbureau meer bekend en gebruiken taal die herkenbaar en dichtbij is.
2. We beschouwen de wijze waarop de premie wordt aangewend als een keuze, die iedereen in principe bewust zou moeten maken. We houden er rekening mee dat niet iedereen deze keuze bewust zal maken, daarom zorgt het pensioenfonds voor een goede default.
3. We stimuleren het gebruik van de pensioenplanner en presenteren informatie over het opgebouwde en te verwachten pensioen(kapitaal) op een laagdrempelige manier en stimuleren deelnemers om de informatie goed te bekijken, zodat bedragen betekenis krijgen.
4. We maken het plannen en aanvragen van het pensioen zo makkelijk mogelijk.

Het communicatieplan 2023 besteedt specifiek aandacht aan de zorgplicht en keuzebegeleiding en het bedrag-ineens. De inhoudelijk communicatie inzake de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel zal apart worden opgepakt zodra de onderhandelingen tussen sociale partners daar duidelijkheid in kunnen geven. Tot die tijd is de communicatie op dit gebied met name gericht op algemene berichtgeving inzake het nieuwe pensioenstelsel.

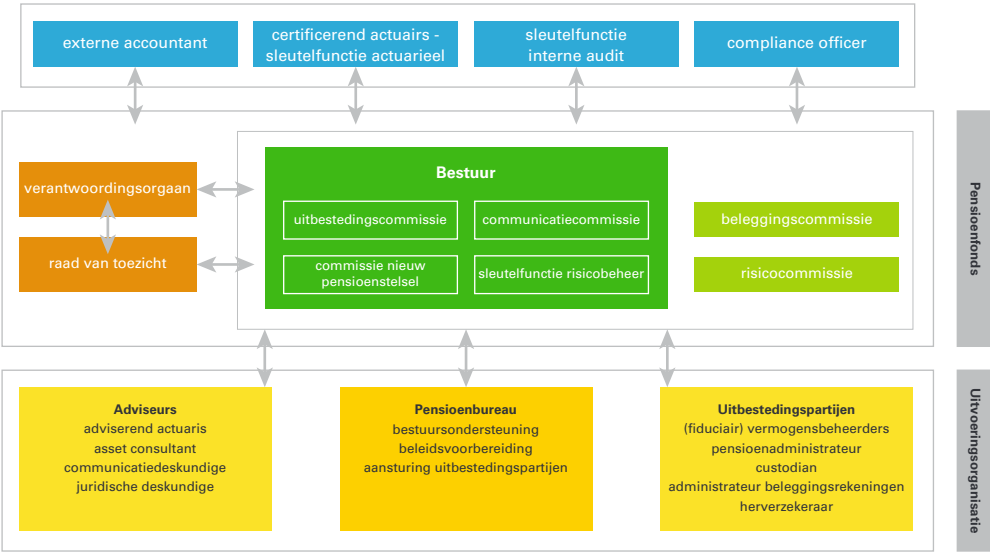
Code pensioenfondsen

De code pensioenfondsen draait om de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. De code pensioenfondsen is wettelijk verankerd en naleving geschiedt op basis van het 'pas-toe-of-leg-uit'-beginsel. De code pensioenfondsen is ingedeeld naar acht thema's. Wij streven er naar om aan de normen van de code pensioenfondsen te voldoen. Voor zover dat (nog) niet mogelijk of gerealiseerd is (x), is hierna een toelichting opgenomen. In aanvulling hierop zijn de normen toegelicht waaraan wordt voldaan (v) en waarvoor een rapportageverplichting bestaat.

		norm	toelichting 2022
Thema vertrouwen waarmaken			
5	v	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Het bestuur legt gedurende het jaar verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Voorts voorziet dit jaarverslag in het afleggen van verantwoording aan deze en andere belanghebbenden omtrent het beleid van het pensioenfonds en de wijze waarop aan dit beleid invulling wordt gegeven. Hierbij wordt tevens inzicht gegeven in korte- en langetermijnrisico's die samenhangen met (de uitvoering van) het beleid. Wij betrekken de evenwichtige belangenafweging continu in onze besluitvorming.
7	x	Het bestuur zorgt ervoor dat er onder de belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	Een globale toetsing op draagvlak onder belanghebbenden staat als onderdeel van het risicobereidheidsonderzoek in 2023 gepland.
Thema zorgvuldig benoemen			
31	v	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Het bestuur heeft een beleidsnota geschiktheid en geschiktheidsplan opgesteld. Het pensioenfonds heeft voorts beleid rondom diversiteit geformuleerd. In het hoofdstuk governance wordt op deze onderwerpen ingegaan.
33	x	In zowel het bestuur als in het verantwoordingsorgaan is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	In het bestuur en verantwoordingsorgaan hebben zowel mannen als vrouwen zitting. In het bestuur is geen bestuurslid jonger dan 40 jaar, wel is er een aspirant bestuurslid jonger dan 40 jaar. In het verantwoordingsorgaan is één lid jonger dan 40 jaar. Wij vragen bij benoemingen specifiek aandacht voor deze norm. Er is geen sprake van een stappenplan om de diversiteit (verder) te bevorderen. Het diversiteitsbeleid wordt in 2023 geëvalueerd.
39	x	Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.	De benoeming van bestuursleden en leden van de raad van toezicht is in lijn met deze norm. De benoeming van leden van het verantwoordingsorgaan geschiedt in ons pensioenfonds –na een verkiezing onder deelnemers of pensioengerechtigden– door het verantwoordingsorgaan.
Thema toezicht houden en inspraak waarborgen			
47	v	Het intern toezicht betreft deze code bij de uitoefening van zijn taak.	De raad van toezicht ontvangt jaarlijks een overzicht over de mate waarin wij de code naleven. In het rapport van de raad van toezicht wordt hier specifiek op ingegaan.

	norm	toelichting 2022	
Thema transparantie bevorderen			
58	✓	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie	De missie, visie en strategie is in ons jaarverslag opgenomen.
62	✓	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden	In maart 2021 heeft vaststelling van het beleid duurzaamheid beleggingen plaatsgevonden. Dit beleid wordt nader toegelicht in dit jaarverslag en is opgenomen in de actuariële en bedrijfstechnische nota. In het beleid is aandacht besteed aan de overwegingen die bij de vaststelling zijn gemaakt.
64	✓	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	In het jaarverslag wordt in het hoofdstuk governance aandacht aan de wijze waarop naleving van de gedragscode wordt gecontroleerd. Daarnaast is gerapporteerd over de zelfevaluatie.
65	✓	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Wij hebben een adequate klachten- en geschillenprocedure die is te vinden op de website van het pensioenfonds. In het jaarverslag wordt gerapporteerd over (lopende) klachten. De klachten- en geschillenregeling wordt in 2023 geëvalueerd.

Governance ¹

Bestuur

	dienstverband	geb.jaar	benoemd
werkgeversleden			
Dhr. H. van Hal	Director Finance & Control New Energies & LNG	1979	2016
Dhr. C. Vletter, voorzitter	Manager M&A - Ventures	1963	2004
Mevr. S. Wesseloo	Manager Compensation & Benefits	1972	2013
Mevr. F. Wittermans	Manager Business Development New Energies	1964	2023
deelnemersleden			
Dhr. C.A. Bom, plaatsvervangend voorzitter	Officer Operations	1977	2013
Mevr. C.C. Heilbron-Werker		1950	2022
Dhr. A. de Ronde	Manager Contract & Expertise Facility	1969	2016
Dhr. R.J. Wester, secretaris		1953	2022

¹ naar de stand per juni 2023

	dienstverband	geb.jaar	sinds
aspirant werkgeverslid			
Dhr. R.R.J. Brouwer	Managing Director Victoria Energy Terminal	1958	2023
aspirant deelnemersleden			
Dhr. G.W. Dijkshoorn	Manager SHEQ	1986	2020
vacature			

Ons bestuur is paritair samengesteld, te weten vier leden aangewezen door de werkgever, twee leden (deelnemers) door de deelnemers in het verantwoordingsorgaan en twee leden (pensioengerechtigden) door de pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan. De samenstelling van ons bestuur voldoet aan de diversiteitsnormen in de code pensioenfondsen.

De zittingsduur voor bestuursleden is vier jaar. Aftreden geschiedt volgens een rooster van aftreden en herbenoeming voor een nieuwe zittingsduur kan vanaf 1 juli 2014 in principe maximaal tweemaal plaatsvinden.

Wij kwamen in het verslagjaar tien keer in vergadering bijeen (met gemiddeld zes bestuursleden en een aspirant bestuursleden). Verder was er tweemaal een gezamenlijke vergadering van bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht. Voorts waren bestuursleden aanwezig bij de vergaderingen van de beleggingscommissie en kwamen bestuursleden samen in het kader van de communicatie, uitbesteding en het nieuwe pensioenstelsel.

Er zijn drie bestuurscommissies actief: de uitbestedingscommissie, de communicatiecommissie en de commissie nieuw pensioenstelsel. De samenstelling, werkzaamheden, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt in het reglement commissies.

uitbestedingscommissie	communicatiecommissie	commissie nieuw pensioenstelsel
Dhr. C.A. Bom	Mevr. S. Wesseloo	Dhr. C.A. Bom
Dhr. A. de Ronde	Dhr. R.J. Wester	Dhr. C. Vletter

Twee bestuursleden nemen als toehoorder deel aan de vergaderingen van de beleggingscommissie.

De aspirant bestuursleden nemen deel aan de bestuursvergaderingen en opleidingen ter voorbereiding op een toekomstige rol als bestuurslid. Zij dragen bij aan het besluitvormingsproces maar hebben geen stemrecht.

Doorgaans wonen twee leden van het verantwoordingsorgaan als toehoorder de bestuursvergaderingen bij.

Mutaties bestuur

Begin 2022 werd de vacature die in 2021 was ontstaan als gevolg van het aftreden van de heer J. Vriesendorp –na afronding van de reguliere benoemingsprocedure– ingevuld door van mevrouw C.C. Heilbron-Werker. Gedurende 2021 nam zij als aspirant bestuurslid deel aan onze vergaderingen en volgde zij de nodige pensioenopleidingen.

Na de voordracht voor herbenoeming door Vopak van de heer H. van Hal en het verantwoordingsorgaan van de heer C.A. Bom, de verklaring van geen belet door de raad van toezicht en het positief afronden van de toetsingsprocedure van De Nederlandsche Bank konden zij op 1 januari 2022 door ons worden benoemd.

De vacature die per 1 januari 2022 ontstond door het aftreden van de heer B.M. de Jonge van Ellemet werd begin 2022 ingevuld door de benoeming van de heer R.J. Wester, die daarvoor zitting had in het verantwoordingsorgaan. De benoeming volgde op de voordracht voor benoeming vanuit het verantwoordingsorgaan, de verklaring van geen belet door de raad van toezicht en het positief afronden van de toetsingsprocedure van De Nederlandsche Bank. Na zijn benoeming werd de heer R.J. Wester door ons tot secretaris gekozen.

In verband met een overplaatsing naar het buitenland trad begin 2023 de heer R.J.J. Brouwer op eigen verzoek terug als bestuurslid. Zijn betrokkenheid bij het pensioenfonds werd door Vopak verzekerd door de voordracht als aspirant bestuurslid. Deze voordracht werd door ons omarmt. In de vacature die ontstond door het terugtreden van de heer R.J.J. Brouwer werd Mevrouw F. Wittermans door Vopak voorgedragen als bestuurslid namens de werkgever. De benoeming van mevrouw F. Wittermans vond plaats na de verklaring van geen belet door de raad van toezicht en het positief afronden van de toetsingsprocedure van De Nederlandsche Bank.

Per 31 december 2022 was volgens rooster aftredend de heer C. Vletter. Hij werd door Vopak voor een derde benoemingstermijn na 1 juli 2014 voorgedragen. Hierbij werden in overweging genomen het belang van een ervaren voorzitter bij de invoering van het nieuwe pensioenstelsel, het ontbreken van andere geschikte kandidaten zowel binnen het bestuur als Vopak en de wens om geen externe kandidaten aan te trekken. Na de verklaring van

geen belet door de raad van toezicht en het positief afronden van de toetsingsprocedure van De Nederlandsche Bank kon hij op 1 januari 2023 worden herbenoemd.

Mutaties aspirant bestuursleden

Vanuit de aspirant leden werd door mevrouw C.C. Heilbron-Werker begin 2022 voorzien in de vacature die was ontstaan door het aftreden van de heer J. Vriesendorp. Hierdoor ontstond een vacature voor een aspirant bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Aan het verantwoordingsorgaan is gevraagd een nieuw aspirant bestuurslid namens de pensioengerechtigden voor te dragen.

Op voordracht van Vopak werd begin 2023 de heer R.J.J. Brouwer als aspirant bestuurslid benoemd. Hiermee werd voorzien in de vacature die begin 2023 ontstond door de benoeming als bestuurslid namens de werkgever van Mevrouw F. Wittermans.

Zelfevaluatie

Wij evalueren ons eigen functioneren als geheel en het functioneren van de individuele bestuursleden afzonderlijk.

In maart 2022 hebben wij zowel een zelfevaluatie als een gezamenlijke evaluatie met verantwoordingsorgaan en raad van toezicht uitgevoerd onder begeleiding van een onafhankelijke derde partij. Hierbij is specifiek ingegaan op onze gedragsvoorkeuren onder gunstige en ongunstige omstandigheden en op welke wijze deze gedragsvoorkeuren ons functioneren (kunnen) beïnvloeden.

Geschiktheid

Tijdens de studiedagen in maart 2022 werd aandacht besteed aan marktontwikkelingen en het effect op de beleggingsportefeuille alsmede de invulling van de LDI-portefeuille. Verder stonden op het programma pensioencommunicatie, risicobereidheidsonderzoek, ESG en IT.

De studiedagen in maart 2023 stonden in het teken van marktontwikkelingen en het effect op de beleggingsportefeuille alsmede ESG en SFDR. Voorts werd aandacht besteed aan evenwichtigheid bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel in het algemeen en netto-profijsberekeningen in het bijzonder. De studiedagen werden afgesloten met een cybersecurity oefening waarna onze ervaringen in het licht van 'boardroom dynamics' werden beschouwd.

Op individuele basis worden door ons (digitaal) studies gevolgd en/of presentaties van vermogensbeheerders en bijeenkomsten van De Nederlandsche Bank en de Pensioenfederatie bijgewoond.

Bestuursreglement en benoemingsprocedure

In 2022 zijn er geen wijzigingen in het bestuursreglement doorgevoerd. De benoemingsprocedure werd in 2022 geëvalueerd en zonder inhoudelijke wijzigingen opnieuw vastgesteld.

Gedragscode

De bestuursleden hebben –in aanvulling op een mogelijk van toepassing zijnde gedragscode van Vopak– de gedragscode van het pensioenfonds ondertekend. Er wordt jaarlijks een verklaring over het naleven van de gedragscode getekend. De compliance officer van het pensioenfonds (Global Director Legal Affairs van Vopak) is belast met de controle op de naleving van de gedragscode. De gedragscode werd in maart 2022 voor het laatste bijgesteld.

Nevenfuncties

In 2022 zijn de nevenfuncties van de bestuursleden geïnventariseerd. Bij deze inventarisatie zijn geen nevenfuncties aangetroffen die (potentieel) tegenstrijdige belangen of reputatieschade voor het pensioenfonds zouden kunnen opleveren.

Beloning

De leden van het bestuur ontvangen voor de uitoefening van hun functie geen beloning ten laste van het pensioenfonds. Het feit dat de bestuursleden geen beloning ontvangen is vastgelegd in het beloningsbeleid waarvoor in 2023 een evaluatie staat gepland.

Verantwoordingsorgaan

	dienstverband	geb.jaar	benoemd
namens deelnemers			
Mevr. C. Donker-Drinkwaard	Application consultant	1965	2021
Mevr. M.D. Gunsch-Luijendijk, secretaris	Technical Administrator	1964	2020
Dhr. S. Kruike-meier	Manager Customs & Excise	1983	2021

dienstverband	geb.jaar	benoemd
namens pensioengerechtigden		
Dhr. J. 't Hart	1951	2017
Dhr. P. Hoogerwaard	1951	2016
Dhr. K.H. Knapper, voorzitter	1953	2013
Dhr. J. Metselaar	1955	2023
Dhr. H.B. Mol	1953	2017
Dhr. R.M. Plaisier	1949	2012
Dhr. J. Veenma	1943	2015
namens werkgever		
vacature		

In het verantwoordingsorgaan zijn deelnemers en pensioengerechtigden naar evenredigheid van hun aantal in het pensioenfonds vertegenwoordigd. Tevens is Vopak in het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigd met één zetel.

Het verantwoordingsorgaan kwam in het verslagjaar viermaal in vergadering bijeen (met gemiddeld 9 leden). Verder was er een vergadering van het verantwoordingsorgaan met de raad van toezicht en twee gezamenlijke vergaderingen met bestuur en raad van toezicht.

Het jaarverslag werd door een delegatie van het verantwoordingsorgaan met ons besproken. Twee leden van het verantwoordingsorgaan wonen de bestuursvergaderingen als toehoorder bij. Wij leggen jaarlijks verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan.

Het verslag van het verantwoordingsorgaan begint op pagina 50. Onze reactie is na het verslag opgenomen.

Mutaties verantwoordingsorgaan

De vacature die ontstond als gevolg van de overgang van de heer R.J. Wester naar het bestuur werd ingevuld door de toetreding van de heer S. Kruikemeier. De functie van secretaris werd van de heer R.J. Wester overgenomen door mevrouw M.D. Gunsch-Luijendijk.

Als gevolg van de uitdiensttreding van mevrouw A.B. Kroon ontstond een vacature voor het werkgeverslid in het verantwoordingsorgaan. De vacature werd eind 2022, op voordracht van Vopak, ingevuld maar betrokkene trad begin 2023 uit dienst. Aan Vopak is opnieuw verzocht een werkgeverslid voor te dragen.

Zelfevaluatie

In maart 2022 heeft het verantwoordingsorgaan zowel een zelfevaluatie als een gezamenlijke evaluatie van de pensioenfondsorganen uitgevoerd onder begeleiding van een onafhankelijke derde partij. Hierbij is specifiek ingegaan op onze gedragsvoorkeuren onder gunstige en ongunstige omstandigheden en op welke wijze deze gedragsvoorkeuren ons functioneren (kunnen) beïnvloeden.

Geschiktheid

In 2022 zijn op individuele basis door leden van het verantwoordingsorgaan (digitaal) studies gevolgd en bijeenkomsten van de Pensioenfederatie bezocht.

De studiedag in 2022 stond in het teken van het nieuwe pensioenstelsel. Naast een uitwerking van de rol van het verantwoordingsorgaan werd een toelichting gegeven op het proces van de werkgroep nieuw pensioenstelsel en het uitgebrachte interim rapport.

Reglement verantwoordingsorgaan en profielschets

In 2022 is het reglement verantwoordingsorgaan en de profielschets bijgewerkt en vastgesteld. Met de wijzigingen werd met name de consistentie ten opzichte van de statuten geadresseerd.

Beloning

De leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen voor de uitoefening van hun functie geen beloning ten laste van het pensioenfonds.

Raad van toezicht

	geb.jaar	in functie
Mevrouw M. Meijer-Zaalberg	1950	2019
Dhr. M. Simon, voorzitter	1960	2019
Dhr. H. Zevenhuizen	1976	2019

Het intern toezicht wordt ingevuld door een raad van toezicht. De raad van toezicht houdt toezicht op het beleid van het bestuur, de effectiviteit van het bestuur en de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Hierbij is de raad van toezicht belast met het toezien op een adequate risicobeheersing, naleving van wet- en regelgeving en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en de werkgever en in het jaarverslag.

De raad van toezicht kan de benoeming van bestuursleden beletten indien niet aan de profielschets wordt voldaan en kan het bestuur schorsen of ontslaan wegens disfunctioneren. Voor goedkeuring moeten aan de raad van toezicht onder andere worden voorgelegd: de profielschets voor bestuursleden, het bestuursverslag en de jaarrekening en het beloningsbeleid.

Het verslag van de raad van toezicht begint op pagina 54. Onze reactie is na het verslag opgenomen.

Zelfevaluatie

In maart 2022 heeft de raad van toezicht zowel een zelfevaluatie als een gezamenlijke evaluatie van de pensioenfondsgeschiedenis uitgevoerd onder begeleiding van een onafhankelijke derde partij. Hierbij is specifiek ingegaan op onze gedragsvoorkeuren onder gunstige en ongunstige omstandigheden en op welke wijze deze gedragsvoorkeuren ons functioneren (kunnen) beïnvloeden.

Mutaties raad van toezicht

Eind 2022 was de heer H. Zevenhuizen volgens rooster aftredend. Hij stelde zich beschikbaar voor herbenoeming en werd –na bindende voordracht vanuit het verantwoordingsorgaan en goedkeuring door De Nederlandsche Bank– door ons voor een nieuwe termijn benoemd.

Beloning

De leden van de raad van toezicht ontvangen voor de uitoefening van hun functie een vaste beloning ten laste van het pensioenfonds. De beloning is vooraf getoetst op marktconformiteit. In 2022 ontving de raad van toezicht in totaal een beloning van EUR 45.000 (in 2021 was dit EUR 47.000).

Sleutelfunctiehouders

De sleutelfunctiehouders hebben een controlerende en adviserende rol op het gebied van risicobeheer, interne audit en actuarieel. De sleutelfunctiehouders zijn hierna opgenomen.

	sleutelfunctiehouder
Risicobeheer	Dhr. H. van Hal - bestuurslid
Interne audit	Dhr. A.P.B. Huisman - Director Global Internal Audit
Actuarieel	Mevr. E.C.P. Op het Veld - Certificerend actuaaris

In 2022 zijn geen wijzigingen van de sleutelfunctiehouders doorgevoerd.

Bij de invulling van de sleutelfunctiehouders hebben wij ons laten leiden door aanwezige geschiktheid en beschikbaarheid. De sleutelfunctiehouder risicobeheer wordt op basis hiervan binnen het bestuur ingevuld, de sleutelfunctiehouder interne audit bij Vopak en de sleutelfunctiehouder actuarieel bij de certificerend actuaaris.

De taken en verantwoordelijkheden van de sleutelfunctiehouders zijn uitgewerkt in een reglement en ter ondersteuning van de taken zijn verschillende rapportages toegevoegd aan rapportagelijnen. Een evaluatie van het reglement staat gepland voor 2023. Zowel de sleutelfunctiehouder risicobeheer als interne audit hebben een charter opgesteld waarin doel, taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden en onafhankelijkheid zijn uitgewerkt. De sleutelfunctiehouder risicobeheer en interne audit nemen deel aan het assurance platform bij de pensioenadministrateur.

De risicocommissie ondersteunt de sleutelfunctiehouder risicobeheer in zijn werkzaamheden. De risicocommissie bestaat behalve de voorzitter volledig uit niet-bestuursleden. De samenstelling, werkzaamheden, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de risicocommissie zijn uitgewerkt in het reglement commissies.

De sleutelfunctiehouder interne audit heeft een auditplan uitgebracht waarin de geplande audits zijn vastgelegd. In 2022 is door de sleutelfunctiehouder interne audit de volgende audit uitgevoerd:

- ‘vermogensbeheer (inclusief ESG aspecten)’ (19 oktober 2022).

Het oordeel van de sleutelfunctiehouder interne audit naar aanleiding van de uitgevoerde audit luidde ‘satisfactory’. Aan een tweetal aanbevelingen op laag niveau werd in 2022 reeds opvolging gegeven.

Via het assurance platform bij de pensioenadministrateur werden voorts twee audits uitgevoerd ten aanzien van ‘privacy en AVG’ (15 maart 2022) en ‘beheersing van datakwaliteit’ (5 augustus 2022). Het oordeel van de sleutelfunctiehouder interne audit naar aanleiding van de bij de pensioenadministrateur uitgevoerde audits luidde ‘opportunities for improvements’.

Om opvolging van de aanbevelingen uit de audits zeker te stellen worden deze door ons vastgelegd in een aanbevelingenlijst. Begin 2023 stonden uit de audit uitbesteding nog een tweetal aanbevelingen open. Voor deze aanbevelingen met betrekking tot de opvolging van incidenten en het risicoraamwerk is nadere afstemming met AZL benodigd.

Compliance officer

De compliance officer heeft als taak toe te zien op de naleving van de gedragscode van ons pensioenfonds. Ten minste eenmaal per jaar wordt in een bestuursvergadering, indien gewenst in aanwezigheid van de compliance officer, het onderwerp compliance besproken. De compliance officer vraagt jaarlijks aan alle betrokken personen uit of de gedragscode is nageleefd. Naar aanleiding van de uitvraag inzake de naleving van de gedragscode over 2021 heeft de compliance officer geen melding gemaakt van incidenten.

De rol van compliance officer wordt ingevuld door de heer P.P. Smid, Director Global Legal Affairs.

Extern toezicht

De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten

De Nederlandsche Bank houdt toezicht op de financiële positie van pensioenfondsen en de Autoriteit Financiële Markten houdt toezicht op de informatieverstrekking door pensioenfondsen.

Deze toezichthouders hebben wettelijke mogelijkheden om corrigerend op te treden tegen pensioenfondsen, bijvoorbeeld door middel van het geven van een aanwijzing, het opleggen van een dwangsom of een boete of het aanstellen van een bewindvoerder.

Zoals voorgeschreven in artikel 96 Pensioenwet wordt vermeld dat de toezichthouders in 2022 geen corrigerende maatregelen richting het pensioenfonds hebben getroffen.

Uitbestedingspartijen en externe deskundigen

In 2022 hebben wij het uitbestedingsbeleid geëvalueerd en aangepast op basis van de laatste ontwikkelingen. Hierbij is mede rekening gehouden met de aanbevelingen vanuit de interne audit op uitbesteding en de guidance van De Nederlandsche Bank.

Pensioenbureau

De werkzaamheden van het pensioenfonds zijn door ons uitbesteed aan Vopak, die de uitvoering van deze werkzaamheden heeft opgedragen aan haar pensioenbureau. De kosten van het pensioenbureau (salarissen, huisvesting etc.) komen voor rekening van Vopak. In aanvulling op de gedragscode van Vopak is voor de werknemers van het pensioenbureau de gedragscode van het pensioenfonds van toepassing.

Uitvoering pensioenregeling en administratie

Onder coördinatie en controle van het pensioenbureau is de uitvoering van de pensioenregelingen, de pensioenadministratie, de financiële administratie en verslaglegging

ondergebracht bij AZL. De overeenkomst met AZL is per 1 januari 2023 voor onbepaalde tijd verlengd. Hierbij werden geen inhoudelijke wijzigingen ten aanzien van de dienstverlening doorgevoerd maar werden wel (ontwikkelingen in) wet- en regelgeving geadresseerd. Wij hebben de intentie uitgesproken om de overeenkomst tot de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel voort te zetten.

De administratie van de individuele beleggingsrekeningen is ondergebracht bij ABN AMRO Pension Services. AZL en ABN AMRO Pension Services zijn in het bezit van een ISAE 3402 rapportage.

Uitvoering vermogensbeheer

Als custodian treedt JP Morgan Bank Luxembourg op. De beleggingsadministratie, performance meting en look-through van de beleggingen is ondergebracht bij International Trust Services.

Het beheer van de beleggingen is uitbesteed aan externe vermogensbeheerders. De fiduciër vermogensbeheerder van het pensioenfonds is BlackRock (Netherlands). De fiduciër vermogensbeheerder verzorgt de coördinatie tussen, controle van en rapportering over de aangestelde vermogensbeheerders. JP Morgan Bank Luxembourg, International Trust Services en BlackRock zijn in het bezit van een ISAE 3402 rapportage.

Beleggingscommissie

	dienstverband	geb.jaar	benoemd
Dhr. M.A.S. Ariaans	Chief Investment Officer pensioenfonds Vervoer	1971	2017
Dhr. C.H. Blokzijl, voorzitter	Director Pensions Vopak	1963	2002
Dhr. E.J. Bannet	Directeur Quinator Investment Consultancy	1959	2008
Dhr. L. Leo	Directeur Leo Investment Consulting & Governance	1966	2009

De beleggingscommissie adviseert het bestuur inzake het beleggingsbeleid en monitort de operationele invulling van het beleggingsbeleid door de fiduciër vermogensbeheerder.

In 2022 werd door ons de countervailing power richting beleggingscommissie geëvalueerd. De beoordeling gaf geen aanleiding tot het wijzigen van het gekozen governance model met toehoorders vanuit het bestuur maar bracht wel op onderdelen een aantal verbeteringen in kaart. De conclusies van de beoordeling werden gedeeld met de raad van toezicht en De Nederlandsche Bank en door hen onderschreven.

Ten aanzien van de beleggingscommissie is een reglement opgesteld waarin de samenstelling, taken, etc. zijn vastgelegd. In het reglement werd in 2022, mede naar aanleiding van onze beoordeling van de countervailing power richting beleggingscommissie, een maximale benoemingstermijn opgenomen.

Op de leden van de beleggingscommissie is de gedragscode van het pensioenfonds van toepassing. De leden van de beleggingscommissie worden jaarlijks door ons beoordeeld.

In 2022 zijn er geen wijzigingen in de samenstelling van de beleggingscommissie doorgevoerd. Bij het aflopen van zijn benoemingstermijn eind 2022 is de heer E. Bannet voor twee jaar herbenoemd door het bestuur.

Accountant en actuaris

De controle van de jaarrekening is uitgevoerd door Mazars Accountants. Zij hebben in 2022 de werkzaamheden inzake de controle van de jaarrekening overgenomen van Ernst & Young. De selectie van Mazars Accountants door ons vond plaats na een uitgebreid searchtraject uitgevoerd door de uitbestedingscommissie.

De actuariële werkzaamheden in het kader van de verslaglegging zijn door ons bij het actuaariaat van AZL ondergebracht. Voorts treedt Willis Towers Watson als adviserend en Sprenkels & Verschuren als certificerend actuaris van het pensioenfonds op. Als certificerend actuaris toetst Sprenkels & Verschuren of is voldaan aan artikel 126 tot en met 140 van de Pensioenwet en stelt op basis hiervan de actuariële verklaring op.

ALM adviseur

De haalbaarheidstoets, ALM studie en evaluatie van de standaard beleggingsstaffel van het pensioenfonds worden uitgevoerd door Ortec Finance.

Communicatiedeskundige

Voor de invulling en uitwerking van het communicatiebeleidsplan, communicatiejaarplan en communicatie-uitingen wordt het pensioenfonds ondersteund door Lidewij & Spijker.

Klachten

Beleid

Het pensioenfonds kent een klachten- en geschillenregeling waarin de te volgen procedure bij klachten en geschillen is vastgelegd. De regeling voorziet in de mogelijkheid om een genomen besluit voor te leggen aan de Ombudsman Pensioenen. De klachten- en geschillenregeling is te vinden op de website van het pensioenfonds.

In 2022 werd de klachten- en geschillenregeling geëvalueerd en zonder inhoudelijke wijzigingen opnieuw vastgesteld. In het licht van de na de evaluatie door de Pensioenfederatie uitgebrachte gedragslijn 'Goed omgaan met klachten' zal de klachten- en geschillenregeling in 2023 opnieuw worden geëvalueerd. In de uitvraag met betrekking tot deze gedragslijn scoorden wij een voldoende maar wij zien wel mogelijkheden tot verbetering. Hierbij moet worden aangetekend dat een belangrijk deel van de uitvoering van de klachten- en geschillenregeling bij onze uitbestedingspartijen ligt.

Uitvoering

In 2022 heeft de klachten- en geschillencommissie geen klachten behandeld. Ook bij onze uitbestedingspartijen werden in 2022 geen klachten behandeld.

Eind 2022 waren er geen klachten- of geschillenprocedures in behandeling of opgestart.

Verzekerdenbestand

Het pensioenfondsbestand omvat deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden en ontwikkelde zich in 2022 als volgt:

	31-12-2021	Toename	Afname	31-12-2022
Deelnemers	1.481	294	-268	1.507 ¹
Gewezen deelnemers	1.767	256	-212	1.811
Pensioengerechtigden				
• ouderdomspensioen	1.896	116	-123	1.889
• partnerpensioen	904	54	-58	900
• wezenpensioen	19	4	-4	19
Totaal	6.067	724	-665	6.126

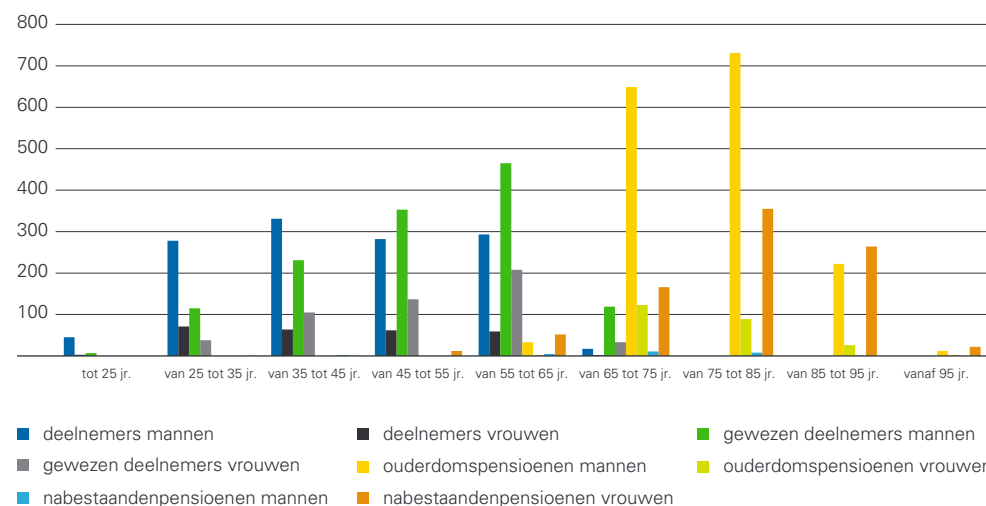
In het hiervoor opgenomen overzicht komen geen dubbeltellingen voor. Zo worden arbeidsongeschikte deelnemers onder 'deelnemers' opgenomen op basis van de premievrije voortzetting van de pensioenopbouw in verband met arbeidsongeschiktheid. Het is evenwel mogelijk dat deze deelnemers ook een arbeidsongeschiktheidspensioen ontvangen. Omdat zij reeds als 'deelnemer' zijn meegeteld worden zij niet opgenomen in de telling onder 'arbeidsongeschiktheidspensioen'.

¹ Waarvan 37 deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling.

De leeftijdsopbouw van het pensioenfondsbestand per 31 december 2022 kan grafisch als volgt worden weergegeven:

Leeftijdsopbouw pensioenfondsbestand

In aantallen

Aangesloten ondernemingen

Het pensioenfonds voert de pensioenregeling uit voor de volgende aangesloten ondernemingen:

Koninklijke Vopak	Vopak Terminal Europoort	Wilhems Port Services Rotterdam
Vopak Chemicals Logistics Netherlands	Vopak Terminal Vlaardingen	Wilhems Port Services Amsterdam
Vopak Management Netherlands	Vopak Terminal Vlissingen	Wilhems Port Services Terneuzen
Vopak Global IT	Vopak Terminal Eemshaven	
Vopak Global Shared Services		
Vopak Europe & Africa	Vopak LNG Holding	

Met de voormalige Vopak Agencies ondernemingen (thans Wilhems Port Services) is overeengekomen dat de werknemers tot uiterlijk 31 december 2025 deel mogen blijven nemen aan de Vopak pensioenregeling. Hierbij zijn onverkort de afspraken die met Vopak zijn en worden gemaakt van toepassing. Een vergelijkbare toezegging werd in 2019 gedaan

aan de werknemers van de voormalige Vopak Terminal Westpoort (thans EVOS Amsterdam West). De deelneming aan de Vopak pensioenregeling van deze werknemers werd per 31 december 2022 beëindigd.

Statuten en pensioenregeling

De meest recente versies van de statuten en het pensioenreglement zijn te vinden op de website van het pensioenfonds.

Statuten

De statuten zijn in 2022 niet gewijzigd.

Pensioenregeling

De pensioenregeling is in 2022 niet inhoudelijk gewijzigd. Wel werden de jaarlijkse aanpassing van de franchise, salariscgrenzen en tarieven doorgevoerd. De hoofdpunten van de door het pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling kunnen als volgt worden weergegeven:

A-regeling

- De franchise bedraagt EUR 14.249 (2022).
- De salariscgrens bedraagt EUR 62.210 (2022).
- De standaard pensioenleeftijd is 68 jaar.
- Er wordt een bruto premie beschikbaar gesteld op basis van een in het reglement opgenomen leeftijdsstaffel. Deze premie is gebaseerd op pensioenopbouw voor ouderdomspensioen van 1,875% van de A-grondslag en voor partnerpensioen van 1,313% van de A-grondslag. Indien de gemiddelde rente voor de pensioenopbouw waarop de premie is gebaseerd lager ligt dan 1,85% wordt de premie in de leeftijdsstaffel naar verhouding bijgesteld.
- Het partnerpensioen is (op risicobasis) volledig verzekerd en bedraagt 1,313% van de A-grondslag waarbij voor deelnemers rekening wordt gehouden met voortzetting van de deelneming tot de pensioengerechtigde leeftijd. Het meeverzekerde wezenpensioen bedraagt 0,263% van de pensioengrondslag.
- De deelnemer heeft de keuze om de beschikbare premie direct te gebruiken om pensioen in te kopen of te beleggen op een individuele beleggingsrekening bij ABN AMRO Pension Services tegen een risicoprofiel naar keuze. Bij directe pensioeninkoop wordt het hiervoor genoemde ouderdoms- en partnerpensioen ingekocht in het pensioenfonds. Bij beleggen wordt –op een moment naar keuze van de deelnemer– ouderdoms- en partnerpensioen ingekocht. De hoogte van het in te kopen pensioen is afhankelijk van de beschikbare premies, het gerealiseerde rendement en de tarieven op het moment van pensioeninkoop.

- Het ouderdoms- en partnerpensioen dat bij het pensioenfonds wordt ingekocht betreft een vaste uitkering. Indien wordt belegd tot de pensioendatum heeft de deelnemer naast deze vaste uitkering een keuze voor een variabele uitkering bij een premie pensioeninstelling of verzekeraar.

B-regeling

- De franchise bedraagt EUR 62.210 (2022).
- De salariscgrens bedraagt EUR 114.866 (2022).
- De standaard pensioenleeftijd is 68 jaar.
- Er wordt een bruto premie beschikbaar gesteld op basis van een in het reglement opgenomen leeftijdsstaffel.
- Het partnerpensioen is (op risicobasis) volledig verzekerd en bedraagt 1,313% van de B-grondslag waarbij voor deelnemers rekening wordt gehouden met voortzetting van de deelneming tot de pensioengerechtigde leeftijd. Het meeverzekerde wezenpensioen bedraagt 0,263% van de pensioengrondslag.
- De deelnemer heeft de keuze om de beschikbare premie direct te gebruiken om pensioen in te kopen of te beleggen op een individuele beleggingsrekening bij ABN AMRO Pension Services tegen een risicoprofiel naar keuze. Bij directe pensioeninkoop wordt het hiervoor genoemde ouderdoms- en partnerpensioen ingekocht in het pensioenfonds. Bij beleggen wordt –op een moment naar keuze van de deelnemer– ouderdoms- en partnerpensioen ingekocht. De hoogte van het in te kopen pensioen is afhankelijk van de beschikbare premies, het gerealiseerde rendement en de tarieven op het moment van pensioeninkoop.

Arbeidsongeschiktheidspensioen op risicobasis

In de pensioenregeling is een arbeidsongeschiktheidspensioen op risicobasis verzekerd ter grootte van 80% van het salarisdeel dat uitstijgt boven het maximum WIA-salaris.

C-regeling

In aanvulling op de A- en B-regeling heeft Vopak een netto pensioenregeling toegezegd waarvoor het pensioenfonds alleen de administratieve werkzaamheden verricht. Deze netto regeling wordt thans uitgevoerd door de Centraal Beheer PPI. De netto pensioenregeling betreft een beschikbare premieregeling voor het salarisdeel dat uitstijgt boven het maximum uit de B-regeling.

- De franchise bedraagt EUR 114.866 (2022).
- De standaard pensioenleeftijd is 68 jaar.
- Er wordt een netto premie beschikbaar gesteld op basis van een in het reglement opgenomen leeftijdsstaffel.

- Het netto partnerpensioen is (op risicobasis) volledig verzekerd en bedraagt 0,560% van de C-grondslag waarbij voor deelnemers rekening wordt gehouden met voortzetting van de deelneming tot de pensioengerechtigde leeftijd. Het meeverzekerde netto wezenpensioen bedraagt 0,112% van de pensioengrondslag.
- De beschikbare netto premie wordt belegd op een individuele beleggingsrekening bij de Centraal beheer PPI tegen een risicoprofiel naar keuze. Op de pensioendatum wordt het saldo op de beleggingsrekening gebruikt voor de inkoop van een vast of variabel pensioen bij een pensioenuitvoerder naar keuze van de deelnemer. De hoogte van het in te kopen pensioen is afhankelijk van de beschikbare netto premies, het gerealiseerde rendement en de tarieven van de pensioenuitvoerder op de pensioendatum.
- De deelnemer heeft de mogelijkheid om af te zien van deelneming aan dit deel van de pensioenregeling. Indien wordt afgezien van deelneming ontvangt de deelnemer de bruto premie die ten grondslag ligt aan de beschikbare netto premie via het salaris. Hierover zijn de reguliere inhoudingen verschuldigd.

In verband met de overgang naar de Central Beheer PPI onderzoeken Vopak en het pensioenfonds de mogelijkheid om de netto regeling onder te brengen in het pensioenfonds. Belangrijkste reden hiervoor is het voorkomen van verschillen in de uitvoering ten opzichte van de beschikbare premieregelingen die door het pensioenfonds bij ABN AMRO Pension Services zijn ondergebracht.

Algemeen

De pensioenregeling is begin 2018 fiscaal goedgekeurd door de belastingdienst.

In de pensioenregeling zijn flexibele elementen ingebouwd zoals: de ingangsdatum van het ouderdompensioen, het storten van vrijwillige premies, de omzetting van partnerpensioen in ouderdompensioen, het deeltijdpensioen etc. Deze flexibele elementen worden toegepast voor zover dit fiscaal is toegestaan.

Vooruitblik

Naast de reguliere bestuursagenda zal in 2023 de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel veel aandacht vragen. In 2023 wordt het eindrapport van de werkgroep nieuw pensioenstelsel verwacht, dat het uitgangspunt zal vormen voor het transitieplan van sociale partners. Belangrijke stappen die hierop in het pensioenfonds volgen zijn de beoordeling van (de evenwichtigheid van) het transitieplan (en eventueel invaerzoek), het opstellen van een implementatie- en communicatieplan, de beoordeling van de datakwaliteit, de uitwerking van de risicohouding en de afstemming met uitbestedingspartijen die noodzakelijk zijn voor een succesvolle implementatie. Uiteraard zullen wij bij deze stappen het verantwoordingsorgaan en raad van toezicht nauw betrekken zodat zij ook op zorgvuldige wijze invulling kunnen geven aan hun rol bij de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel.

Op het gebied van het vermogensbeheer hebben wij voor 2023 afgesproken om de investment beliefs, de investment cases alsmede het beleid duurzaamheid beleggingen te evalueren.

Verantwoordingsorgaan

Verslag verantwoordingsorgaan 2022

Rol en taken van het verantwoordingsorgaan

Volgens de Pensioenwet moeten besturen van pensioenfondsen periodiek verantwoording afleggen aan het verantwoordingsorgaan, dat wettelijk als vertegenwoordiger van de belanghebbenden wordt beschouwd.

Eén van de taken van het verantwoordingsorgaan is de jaarlijkse beoordeling van het handelen van het bestuur, het door het bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes die op de toekomst betrekking hebben. Ook heeft het verantwoordingsorgaan adviesrecht ten aanzien van het beleid en doet het bindende voordrachten voor de benoeming van leden van de raad van toezicht.

Samenstelling en kennisniveau verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan telt elf leden. De deelnemers en de pensioengerechtigden zijn vertegenwoordigd op basis van de onderlinge getalsverhouding in het fonds, momenteel door drie leden namens de deelnemers en zeven leden namens de pensioengerechtigden. Daarnaast is er één werkgeversvertegenwoordiger. Wat betreft diversiteit: drie vrouwen en acht mannen hebben zitting in het verantwoordingsorgaan, waarvan per eind 2022 één jonger is dan 40 jaar. Gedurende het verslagjaar is mevrouw Anne-Marie Kroon als werkgeversvertegenwoordiger afgetreden. In 2023 benoemt de werkgever een nieuw lid van het verantwoordingsorgaan namens de werkgever. De heer Jan Metselaar is benoemd als aspirant-lid namens de gepensioneerden en heeft begin 2023 de vrijgekomen positie binnen het verantwoordingsorgaan ingevuld als gevolg van

het terugtreden van de heer Hugo Brink. Inmiddels hebben drie personen zich gemeld die interesse hebben om aspirant-lid namens de gepensioneerden te worden.

Het verantwoordingsorgaan beschikt zowel collectief, als ieder lid individueel, over een toereikend kennis- en opleidingsniveau voor het adequaat uitoefenen van haar taak. Nieuwe leden volgen gerichte opleidingen op het gebied van pensioenen, zodat zij binnen een jaar voldoen aan het geschiktheidsniveau A. Naast een jaarlijkse gezamenlijke studiedag, waarin actuele thema's aan de orde komen, zijn er afspraken gemaakt om de geschiktheid van de leden van het verantwoordingsorgaan op peil te houden of en waar nodig te verbreden of te ontwikkelen door het volgen van opleidingen en seminars en het lezen van geselecteerde nieuwsbrieven. De gevolgde opleidingen en seminars worden centraal bijgehouden.

Zelfevaluatie verantwoordingsorgaan

In maart 2022 heeft het verantwoordingsorgaan zowel een zelfevaluatie als een gezamenlijke evaluatie van de pensioenfondsen uitgevoerd onder begeleiding van een onafhankelijke derde partij. Gebaseerd op de Life Orientation methode (LIFO ®) zijn de individuele gedragsvoorspellingen van het verantwoordingsorgaan in kaart gebracht. Hieruit blijkt dat het verantwoordingsorgaan in de huidige samenstelling over voldoende kwaliteit en diversiteit in gedragsvoorkeuren beschikt voor allerlei voorkomende situaties. Uit de gezamenlijke evaluatie blijkt er een constructieve houding van alle leden van de verschillende organen, er is vertrouwen in elkaars intenties en expertise.

Taakuitvoering verantwoordingsorgaan

Het concept-bestuursverslag met de jaarrekening 2022, de verklaring van de accountant en de bevindingen van de certificerende actuaris zijn kerndocumenten voor het afleggen van de verantwoording door het bestuur. Naast deze informatie ontvangt het verantwoordingsorgaan ook verslagen van alle bestuursvergaderingen en maandelijks de beleggingsrapportages. Een belangrijke bijdrage aan het oordeel over het functioneren van het bestuur vormt het rapport van de raad van toezicht. Deze heeft via haar rapportage verantwoording afgelegd aan het verantwoordingsorgaan en dit rapport met het verantwoordingsorgaan besproken. Op basis van deze en op andere wijze verkregen informatie en de bijeenkomsten met het bestuur komt het verantwoordingsorgaan tot zijn jaarlijks oordeel.

In het verslagjaar 2022 heeft het verantwoordingsorgaan viermaal vergaderd. Ook waren er twee gezamenlijke overlegvergaderingen met het bestuur en de raad van toezicht. Verder was er een afzonderlijke vergadering tussen de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan, waarin de werkzaamheden zijn vergeleken en oordelen zijn uitgewisseld. Ook zijn de rollen en taken van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan gedurende de transitie richting het nieuw pensioenstelsel uitvoerig besproken. De reguliere vergaderingen van het bestuur werden door twee leden van het verantwoordingsorgaan gevolgd als toehoorders. De leden van het verantwoordingsorgaan krijgen van de toehoorders een korte samenvatting van hetgeen besproken is, zodat het verantwoordingsorgaan sneller kan inspelen op nieuwe ontwikkelingen waarbij het verantwoordingsorgaan een rol heeft.

Adviesaanvraag

In het verslagjaar heeft het verantwoordingsorgaan op verzoek van het bestuur één adviesaanvraag behandeld. Dit betrof de Actuariële en bedrijfstechnische nota 2023, waarin de belangrijkste criteria staan waarop het financiële beleid is gebaseerd. Het bestuur heeft toelichting gegeven op vragen vanuit het verantwoordingsorgaan en waar nodig kleine tekstaanpassingen gemaakt. Vervolgens heeft de aanvraag een positief advies gekregen.

Opvolging aanbevelingen

Het verantwoordingsorgaan is van mening dat het bestuur serieus aandacht schenkt aan de opvolging van de aanbevelingen van accountant, certificerend actuaaris, raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Zo zijn de aanbevelingen ten aanzien van de jaarrekening van 2020 opgevolgd en afgewerkt. De meeste latere aanbevelingen zijn reeds afgerond en voor de resterende is aangegeven hoe die zullen worden opgepakt.

Speerpunt 2022 – vernieuwing van het pensioenstelsel

Inmiddels is de Wet toekomst pensioenen aangenomen door zowel de Tweede Kamer als de Eerste Kamer, en als gevolg daarvan zal het Nederlandse pensioenstelsel ingrijpend worden gewijzigd. De uiterste implementatiedatum is vastgelegd op 1 januari 2028.

Het ontwerpen van een nieuwe pensioenregeling en de overgang van oud naar nieuw vereist zorgvuldigheid. Daarom hebben de sociale partners een meerjarig plan opgesteld en een stuurgroep samengesteld. Deze stuurgroep vraagt advies aan een technische werkgroep. In de werkgroep hebben zitting vertegenwoordigers van: Vopak, het bestuur van het pensioenfonds, het pensioenbureau, de actuaaris van het pensioenfonds, de vakverenigingen en de Centrale Ondernemingsraad, voor zover nodig ondersteund door externe deskundigen.

Eén van de leden van het verantwoordingsorgaan neemt als toehoorder deel aan de werkgroep. In het verantwoordingsorgaan fungeert een interne commissie als klankbord voor de toehoorder.

Op deze manier wordt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid gesteld tot een weloverwogen oordeel te komen en, indien mogelijk, tijdig advies te geven op voorgenomen besluiten van het bestuur. Zo is er een tussenrapportage van de werkgroep besproken in het verantwoordingsorgaan.

Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan zich nader verdiept in het nieuwe pensioenstelsel en de betekenis hiervan voor het Vopak pensioenfonds en haar (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Zo is tijdens de studiedag aandacht geschonken aan de rol van het verantwoordingsorgaan in het transitieproces naar het nieuwe pensioenstelsel en de aspecten die daarbij van belang zijn.

Onderstaand volgen de onderwerpen waarbij het verantwoordingsorgaan adviesrecht heeft, waarbij voor invaren een verzwaard adviesrecht geldt.

- Invaren: op een voorgenomen besluit tot invaren en aanwenden van het vermogen van het pensioenfonds. Het verzwaard adviesrecht houdt in dat bij een negatief advies van één van de geledingen van het verantwoordingsorgaan, het voorgenomen invaarbesluit door het bestuur en de sociale partners heroverwogen moet worden.
- Uitvoeringsovereenkomst: bij een voorgenomen besluit over sluiten/wijzigen/beëindigen van deze overeenkomst.
- Communicatie- en voorlichtingsbeleid.
- Klachten- en geschillenregeling.

Belangrijk in het proces is dat de sociale partners, bij voorkeur in samenspraak met het pensioenfonds een beoordelingskader ten aanzien van evenwichtigheid vaststellen. Dat is gewenst met het oog op de procesgang,

zodat er voor alle partijen duidelijkheid is. Met een beoordelingskader kunnen aan de hand van vooraf opgestelde kwantitatieve en kwalitatieve normen de gemaakte transitie-afspraken getoetst worden.

Aanbeveling: het verantwoordingsorgaan verzoekt het bestuur om tijdig een beoordelingskader vast te stellen.

Ook in 2023 zal het nieuwe pensioenstelsel het belangrijkste speerpunt voor het verantwoordingsorgaan zijn.

Overige waarnemingen

Governance

Samenstelling raad van toezicht van het pensioenfonds

Na een bindend advies van het verantwoordingsorgaan is de heer H. Zevenhuizen herbenoemd als lid van de raad van toezicht voor een tweede zittingstermijn van vier jaar.

Samenstelling bestuur van het pensioenfonds

Volgens de Code Pensioenfondsden mogen bestuursleden van het pensioenfonds maximaal twee keer herbenoemd worden. Afwijking van de norm moet in het jaarverslag worden toegelicht volgens het pas-toe-of-leg-uit-beginsel. Dit is het geval voor de benoeming van Cees Vletter, hij is als bestuurslid namens de aangesloten werkgevers voor een derde keer herbenoemd en zet het voorzitterschap voort.

Het verantwoordingsorgaan ondersteunt deze herbenoeming omdat continuïteit in het bestuur en van het voorzitterschap zeer gewenst zijn vanwege de complexiteit van de nieuwe pensioenwetgeving.

Wegens het aanvaarden van een functie binnen Vopak in het buitenland is de heer Rolf Brouwer als werkgeversbestuurslid teruggetreden. Inmiddels is mevrouw Feikje Wittermans benoemd als bestuurslid namens de werkgever. De heer Rolf Brouwer gaat door als aspirant-lid.

Om de continuïteit van de bezetting van het bestuur van het pensioenfonds te waarborgen is de heer Geert Dijkshoorn aspirant-lid namens de actieven. Voor de niet-actieven wordt naar een kandidaat gezocht. Het doel is dat zij na een inwerkperiode en een te volgen opleiding geschikt zijn om toe te treden tot het bestuur.

Vermogensbeheer

Elk jaar wordt door het bestuur een jaarplan beleggingen vastgesteld met daarin de beleggingsdoelstellingen en acties in de portefeuille voor het komende jaar. De vermogensbeheerders beleggen vervolgens binnen de kaders aangegeven door het bestuur en leggen daarover verantwoording af. Het bestuur laat zich voor bepaalde taken ondersteunen door een fiduciair vermogensbeheerder. De fiduciair beheerder geeft advies over het beleggingsbeleid en het afdekken van de risico's in de balans en zorgt voor de dagelijkse uitvoering, monitoring en controle van het beleggingsbeleid. Daarnaast is er een beleggingscommissie, die besluiten van het bestuur voorbereidt en de uitbestede beleggingsactiviteiten monitort.

Het verantwoordingsorgaan heeft vastgesteld dat het beleggingsplan 2023 uitvoerig is besproken door bestuur, beleggingscommissie en fiduciair vermogensbeheerder. Zo zijn de beleggingsportefeuille, het renterisico en het valutarisico uitgebreid aan de orde geweest.

Het verantwoordingsorgaan begrijpt de keus van het bestuur om de afdekking van het renterisico te verhogen van 50% naar 60%, zodat de financiële positie van het fonds beter beschermd is tegen rentebewegingen met het oog op de overgang naar een nieuw pensioenstelsel.

Ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen dient het pensioenfonds op grond van een Europese Informatieverordening Sustainable Finance Disclosure Regulation (hierna SFDR) aan te geven of het de belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking neemt. Het

verantwoordingsorgaan heeft vastgesteld dat het bestuur een verklaring op de website heeft opgenomen dat ongunstige effecten (nog) niet meegenomen worden in de besluitvorming. Het verantwoordingsorgaan heeft daarnaast geconstateerd dat in het beleggingsplan 2023 voldoende aandacht is voor de geleidelijke implementatie van het duurzaamheidsbeleid ten aanzien van beleggingen:

- voor obligaties 'opkomende markten harde valuta's' is gekozen voor een ESG-beleggingsfonds; en
- voor een nieuwe private equity commitment is gekozen voor een investment vehikel met een hoog ESG-profiel.

Het verantwoordingsorgaan is positief over het handelen van het bestuur met betrekking tot de geleidelijke implementatie van het duurzaamheidsbeleid.

Uitvoeringskosten en transparantie in het bestuursverslag

In 2022 heeft BELL een kostenbenchmark over 2021 uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de pensioenbeheerkosten per persoon lager zijn en de vermogensbeheerkosten (inclusief transactiekosten) iets hoger zijn dan de mediaan van het kostenniveau van vergelijkbare fondsen. Er zijn derhalve geen belangrijke negatieve afwijkingen geconstateerd.

Verder is geconstateerd dat de kostenverantwoording in het bestuursverslag goed is.

Dekkingsgraad en toeslagverlening

De renteverhogingen van de centrale banken om de extreem oplopende inflatie te bestrijden resulteerden weliswaar in een daling van het nominaal belegd vermogen maar ook tot een nog forsere daling van de toekomstige pensioenverplichtingen. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is per 31 december 2022 vastgesteld op 131,2% (ultimo 2021 122,9%) en is daarmee ruim boven de strategisch vereiste dekkingsgraad van 115,9% (ultimo 2021 115,8%). Hierbij is de toeslag (zie onder) en de aanpassing van de grondslagen per 1 januari 2023 al in de voorziening verwerkt.

Eind oktober is de peildatum voor een besluit over een eventuele toeslagverlening op de opgebouwde pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Over de periode oktober 2021 - oktober 2022 steeg het consumentenprijsindexcijfer (afgeleide CPI) procentueel met 16,93%. De hoogte van de toeslag op de opgebouwde pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden wordt begrensd door wettelijke factoren op basis van het financieel toetsingskader. Het verantwoordingsorgaan heeft vastgesteld dat deze wettelijke factoren de basis waren voor het bestuur om een toeslag van 11,88% te verlenen per 1 januari 2023. Dit heeft evenwel tot gevolg dat de niet-verleende toeslagen met ruim 5%-punten zijn toegenomen.

Bij invoering van het nieuwe pensioenstelsel zullen de pensioenrechten en pensioenaanspraken die zijn opgebouwd onder het huidige regime worden overgedragen naar een pensioen dat past binnen het nieuw pensioenregime ('invaren'). Dit zou kunnen betekenen dat de nog niet-verleende toeslagen volledig verdwijnen en niet wordt toegepast op de opgebouwde pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Aanbeveling: het verantwoordingsorgaan verzoekt het bestuur bij haar evenwichtige belangenafweging ook aandacht te hebben voor de niet-verleende toeslagen.

Communicatie en terugblik op aanbeveling vorig jaar

Het verantwoordingsorgaan heeft vastgesteld dat het bestuur een adequaat communicatiebeleid heeft, waarbij de persoonlijke pensioeninformatie goed toegankelijk is. De in 2021 ingevoerde pensioenplanner bevordert het pensioenbewustzijn van de deelnemers.

Het verantwoordingsorgaan is het afgelopen jaar regelmatig op de hoogte gehouden over het nieuwe pensioenakkoord. Communicatie richting (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden heeft nog niet plaatsgevonden in

verband met het ontbreken van een wettelijk kader. Het verantwoordingsorgaan gaat er vanuit dat de voorlichting in de loop van 2023 op gang zal komen.

Aanbevelingen:

- *in de afgelopen jaren heeft het verantwoordingsorgaan meerdere malen aandacht gevraagd voor de effectiviteit van de ingezette communicatiemiddelen. Dit blijft een aandachtspunt.*
- *het verantwoordingsorgaan verzoekt het bestuur tijdig na te denken over de voorlichting ten aanzien van de nieuwe pensioenregeling (wie brengt welke boodschap en wanneer).*

Oordeel

Op grond van het voorgaande is het verantwoordingsorgaan van oordeel dat sprake is geweest van een adequate uitvoering van het beleid door het bestuur en van een juist handelen van het bestuur binnen haar verantwoordelijkheid. Het bestuur heeft de nodige voorbereidende activiteiten in werking gezet in het kader van de voorbereiding en samenhangende met het invoeren van de Wet toekomst pensioenen.

Het verantwoordingsorgaan geeft een positief oordeel over de werkwijze van het bestuur en de raad van toezicht en waardeert de goede samenwerking met het bestuur, de raad van toezicht en het pensioenbureau.

Het verantwoordingsorgaan ziet de samenwerking voor het komende jaar weer met vertrouwen tegemoet.

Verantwoordingsorgaan

Rotterdam, 22 juni 2023

Reactie bestuur

Het verantwoordingsorgaan heeft het verslag over jaar 2022 met ons besproken in de gezamenlijke vergadering op 16 mei 2023. Wij hebben in deze bijeenkomst wederom onze waardering uitgesproken over de constructieve samenwerking met het verantwoordingsorgaan in het afgelopen verslagjaar.

Zoals gebruikelijk wordt vanuit het verantwoordingsorgaan deelgenomen aan het technisch vooroverleg met betrekking tot het concept jaarverslag. De input voor dit overleg –die wij altijd zoveel mogelijk direct trachten te adresseren– leidt tot constante verbetering van het jaarverslag.

De aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan leggen wij vast in een register om opvolging te waarborgen. Dit register en onze reactie op de aanbevelingen worden periodiek gedeeld met betrokken partijen.

De aanbevelingen hebben met name betrekking op de implementatie van het nieuwe pensioenstelsel en hebben onze vanzelfsprekende aandacht. Dit omvangrijke dossier –dat de komende jaren onze agenda in belangrijke mate blijft bepalen– vraagt ook veel aandacht van het verantwoordingsorgaan. Deze richt zich –naast de wettelijk verplichte afstemmingen– op alle facetten van de implementatie waaronder het beoordelingskader en de communicatie naar belanghebbenden.

Wij danken de leden van het verantwoordingsorgaan voor hun betrokkenheid bij het pensioenfonds en hun positief kritische houding. De implementatie van het nieuwe pensioenstelsel welke hoog op de agenda van het pensioenfonds zal staan in de komende jaren, zien we met vertrouwen tegemoet.

Raad van toezicht

Verslag raad van toezicht

Inleiding

Deze rapportage bevat de bevindingen van de raad van toezicht naar aanleiding van haar onderzoek naar het functioneren van het bestuur van Stichting Pensioenfonds Vopak over 2022.

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. De raad van toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en in het bestuursverslag. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde. Daarnaast heeft de raad van toezicht goedkeuringsrechten ten aanzien van een aantal bestuursbesluiten. De raad van toezicht betreft de code Pensioenfonds en de toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector bij de uitoefening van zijn taak.

De raad van toezicht heeft in overleg met het bestuur, naast de wettelijke taken voor een raad van toezicht, zich in 2022 gericht op de volgende specifieke thema's:

- werking sleutelfuncties en onderlinge samenhang tussen 1e, 2de en 3de lijn;
- de data governance en dataschoning;
- duurzaamheid en (beheersing) ESG-risico's.

Belangrijkste waarnemingen en aanbevelingen

Functioneren van de governance

De focus van het bestuur is verschoven van planvorming en opzet en bestaan naar de feitelijke werking en rapportages. Dit proces verloopt georganiseerd. De organen en functionarissen functioneren goed en er is ruimte voor feedback als het gaat om de werkwijzen etc. De raad van toezicht is positief over verdere professionalisering van de uitbestedingscommissie. Het key person risk inzake de directeur pensioembureau is nog steeds aanwezig, maar is in belangrijke mate gemitigeerd door de komst van een nieuwe medewerker op het pensioembureau die taken overneemt. De kwartaalrapportages worden soms laat aangeboden aan het bestuur. Het gevaar bestaat dat er een gedateerd beeld ontstaat over de situatie binnen het fonds. De raad van toezicht beveelt aan:

- alhoewel het key person risk inzake de directeur pensioembureau is gemitigeerd, een back-up te maken waarin de werkzaamheden, taken en verantwoordelijkheden zijn beschreven die als leidraad kan worden gebruikt bij het niet beschikbaar zijn van de key person (handboek pensioembureau/ bestuursondersteuning);
- de terugkoppeling van de kwartaalrapportages beter te laten aansluiten op de vergadercyclus van het bestuur.

Data governance en dataschoning

Doordat het pensioembureau de activiteiten van de uitvoerder consequent en structureel monitort en controleert is de kans op fouten in de deelnemersrechtenadministratie beperkt. Dit komt de datakwaliteit en de betrouwbaarheid ten goede. Er is door het bestuur werk gemaakt van het formuleren van datakwaliteitsbeleid. De raad van toezicht beveelt aan:

- het datakwaliteitsbeleid te vergelijken met het Kader Datakwaliteit, uitgegeven door de Pensioenfederatie, dat als referentiemateriaal kan worden gebruikt inzake de voorwaarden die in de Wet toekomst pensioenen worden gesteld.

Functioneren van het bestuur en cultuur en gedrag

De raad van toezicht is van oordeel dat het bestuur goed functioneert. De juiste onderwerpen staan op de bestuursagenda en de vergaderingen worden goed voorbereid. De raad van toezicht heeft geen aanbevelingen.

Beleid van het bestuur

De raad van toezicht heeft vastgesteld dat de beleidskaders over het algemeen goed op orde zijn. Op een aantal terreinen is het beleid in 2022 ontwikkeld en/of herijkt. Met betrekking tot de voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel is het implementatieproces ingericht met inachtneming van de rollen en verantwoordelijkheden van de verschillende belanghebbenden en organen van het fonds. Er wordt aandacht besteed aan kennisontwikkeling betreffende de Wet toekomst pensioenen. De raad van toezicht beveelt aan:

- tijdens het proces naar het nieuwe pensioenstelsel voortdurend de focus te houden op rollen, verantwoordelijkheden en betrokkenheid van sociale partners, fondsorganen en belanghebbenden;

Algemene gang van zaken in het fonds en naleving code Pensioenfondsen

De fondsdocumentatie is up-to-date. Uit de nulmeting van de Pensioenfederatie inzake klachten- en geschillenregelingen blijkt dat er ruimte is voor verbetering van de regeling bij het fonds. De raad van toezicht heeft vastgesteld dat het bestuur vrijwel alle normen uit de code pensioenfondsen toepast en waar afgeweken wordt, heeft het bestuur dat ook toegelicht in het bestuursverslag. De raad van toezicht beveelt aan:

- 2023 te gebruiken om de klachten- en geschillenregeling te laten voldoen aan de gedragslijn van de Pensioenfederatie.

Risicomanagement

Het bestuur heeft het risicomanagement over de brede lijn goed op orde. De risico opinie van de sleutelfunctiehouder risicobeheer vormt een expliciet onderdeel van de besluitvorming. In de bestuursvergadering is er goed oog voor het scheiden van functies en daarmee voor de onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder risicobeheer. De rapportages van de sleutelfunctiehouder risicobeheer zijn in 2022 verder ontwikkeld. In de IRM-rapportage is het ESG-risico benoemd onder het hoofdstuk financiële risico's, maar nog beperkt uitgewerkt. De raad van toezicht beveelt aan:

- bij het sturen op de risicohouding, het gebruik van concrete doelstellingen en KPI-KRI's voor operationele risico's nader te onderzoeken;
- de actualiteit en robuustheid van het crisisplan te toetsen aan de toenemende risico's van cybercriminaliteit, bijvoorbeeld met een crisisoefening en hierover in dialoog te blijven met kritische aanbestedingspartijen;
- het ESG-risico in de IRM-rapportage verder uit te te;
- de werking van de privacy functie inclusief het sturen op privacy risico's tegen het licht te houden.

Evenwichtige belangenafweging

Uit de beslisdocumenten en notulen blijkt dat de evenwichtige belangenafweging onderdeel uitmaakt van de besluitvorming. Dit blijkt meestal ook uit de notulen. De raad van toezicht heeft geen aanbevelingen.

Communicatie en transparantie

Communicatie is een vast onderdeel van de bestuurskalender. De communicatie uitingen zijn toegankelijk en begrijpelijk. Het bestuur informeert de deelnemers tijdig, volledig en passend. De kaders en processtappen die kunnen worden gebruikt bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zijn nog niet aanwezig. De raad van toezicht beveelt aan:

- met voortvarendheid de communicatie op te pakken over de gevolgen van de Wet toekomst pensioenen;
- de vergaderingen van de communicatiecommissie te notuleren, zodat een transparant beeld ontstaat over besproken onderwerpen, overwegingen, acties, adviezen en besluiten.

Opvolging eerdere aanbevelingen

De raad van toezicht heeft vastgesteld dat het bestuur de aanbevelingslijst periodiek bespreekt. Het bestuur heeft alle zeven aanbevelingen van de raad van toezicht overgenomen en inmiddels opgevolgd dan wel voor 2023 op de bestuursagenda gezet. De raad van toezicht heeft geen aanbevelingen.

Raad van toezicht

Rotterdam, 20 april 2023

Reactie bestuur

In 2022 konden wij de bijzondere omstandigheden gedurende de covid-19 periode achter ons laten. Het is goed om samen met de raad van toezicht te constateren dat –ondanks deze bijzondere omstandigheden– het pensioenfonds zich in positieve zin verder heeft kunnen ontwikkelen.

Wij herkennen ons in het rapport van de raad van toezicht over 2022 en de toelichting die in onze vergadering van 20 april 2023 werd gegeven. De aanbevelingen in het rapport zullen wij opnemen in het register van aanbevelingen

zodat opvolging zeker is gesteld en eveneens kan worden gemonitord.

Ten aanzien van een aantal aanbevelingen in het rapport van de raad van toezicht geven wij hieronder onze initiële reactie:

- mede in aanloop naar de transitie van de pensioenregeling staat datakwaliteit hoog op onze agenda. Hierbij weten wij ons gesterkt in het feit dat datakwaliteit met de strikte monitoring vanuit het pensioenbureau altijd prioriteit heeft gehad en als zodanig nader onderzoek naar onze verwachting geen grote aandachtspunten zal opleveren;
- de werkzaamheden in het kader van de transitie van de pensioenregeling hebben zich tot op heden met name afgespeeld in de werkgroep nieuw pensioenstelsel. Voor het proces dat na het uitkomen van het eindrapport in het pensioenfonds wordt opgestart is een plan van aanpak opgesteld om zeker te stellen dat benodigde werkzaamheden tijdig en compleet worden uitgevoerd. Dit plan omvat mede de communicatie over de transitie in de breedste zin van het woord;
- de klachten- en geschillenregeling zal in overleg met onze pensioenadministrateur worden bijgewerkt;
- tijdens de studiedagen van maart 2023 hebben wij een crisisoefening inzake cybercriminaliteit gehouden;
- de invulling van de privacy functie zullen wij bij de periodieke evaluatie van de privacy documenten nader beschouwen.

De constructieve relatie met de raad van toezicht achten wij van toegevoegde waarde voor het pensioenfonds. Wij kijken dan ook met vertrouwen uit naar het voortzetten van de samenwerking in 2023.

Jaarrekening

Balans per 31 december

(na bestemming resultaat; in duizenden euro)

Activa		2022	2021
Beleggingen voor risico pensioenfonds	[1]		
Onroerend goed		81.671	88.100
Zakelijke waarden		289.773	381.076
Vastrentende waarden		681.160	829.121
Derivaten		21.021	45.748
Private equity		62.745	71.492
		1.136.370	1.415.537
Beleggingen voor risico deelnemers	[2]		
Onroerend goed		59	58
Zakelijke waarden		110.072	119.586
Vastrentende waarden		56.687	72.940
Overige beleggingen		1.779	2.413
		168.597	194.997
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	[3]	5.914	8.075
Vorderingen en overlopende activa	[4]	5.117	4.970
Liquide middelen	[5]	37.038	2.367
		1.353.036	1.625.946

Passiva		2022	2021
Stichtingskapitaal en reserves	[6]		
Stichtingskapitaal		2	2
Algemene reserve		257.739	323.837
Toeslagreserve		5.598	4.256
Premie-egalisatiereserve		0	0
		263.339	328.095
Technische voorziening pensioenverplichtingen			
Technische voorziening voor rekening pensioenfonds	[7]	859.930	1.055.113
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	[8]	5.914	8.075
		865.844	1.063.188
Overige technische voorzieningen			
Schadevoorziening DC-regeling	[9]	675	763
Voorziening langdurig zieken	[10]	2.989	3.066
		3.664	3.829
Technische voorziening voor risico deelnemers	[11]	168.597	194.997
Kortlopende schulden en overlopende passiva	[12]	51.592	35.837
		1.353.036	1.625.946

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

		2022	2021
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds			
Directe beleggingsopbrengsten	[13]	13.031	17.559
Indirecte beleggingsopbrengsten	[14]	-263.541	50.024
Kosten van vermogensbeheer	[15]	-2.098	-1.585
		-252.608	65.998
Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	[16]	-28.285	24.718
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers voor risico pensioenfonds	[17]	23.016	20.817
Bijdragen van werkgevers en werknemers voor risico deelnemers	[18]	9.614	10.478
Saldo van overdrachten van rechten	[19]	5.571	1.159
Pensioenuitkeringen	[20]	-42.837	-40.852
Mutatie technische voorziening voor rekening pensioenfonds	[21]	195.183	43.924
Mutatie overige technische voorzieningen	[22]	165	-624
Mutatie voorziening voor risico deelnemers	[23]	26.400	-24.437
Herverzekering	[24]	257	294
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	[25]	-1.232	-1.236
Overige baten en lasten	[26]	0	-48
Resultaat		-64.756	100.191
Bestemming van het resultaat			
Algemene reserve		-66.098	111.894
Toeslagreserve		1.342	-505
Premie-egalisatiereserve		0	-11.198
		-64.756	100.191

Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2022	2021
Pensioenactiviteiten		
<i>Ontvangsten</i>		
Bijdragen van werkgevers en werknemers	31.800	31.408
Uitkeringen uit herverzekering	356	387
Wegens overgenomen verplichtingen	6.445	716
	38.601	32.511
<i>Uitgaven</i>		
Uitgekeerde pensioenen, loonheffing, sociale lasten en andere inhoudingen	-42.751	-40.820
Wegens overgedragen verplichtingen	-721	-156
Premies herverzekering	-99	-97
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.221	-1.586
Overige	0	-48
	-44.792	-42.707
Beleggingsactiviteiten		
<i>Ontvangsten</i>		
Directe beleggingsopbrengsten	13.535	17.447
Verkopen beleggingen	1.096.723	679.278
	1.110.258	696.725
<i>Uitgaven</i>		
Aankopen beleggingen	-1.066.680	-686.249
Kosten van vermogensbeheer	-2.716	-522
	-1.069.396	-686.771
Mutatie geldmiddelen	34.671	-242
Saldo geldmiddelen 1 januari	2.367	2.609
Saldo geldmiddelen 31 december	37.038	2.367

[...] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Grondslagen voor waardering

Algemeen

Toepassing richtlijnen voor de jaarverslaggeving

Het pensioenfonds heeft bij de samenstelling van dit jaarverslag de uitgangspunten van boek 2 Titel 9 BW2 alsmede de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving toegepast. Deze jaarrekening is opgemaakt en vastgesteld op 21 juni 2022. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Schattingswijzigingen

Gedurende 2021 zijn er geen schattingswijzigingen geweest.

Gedurende 2022 hebben de volgende schattingswijzigingen plaatsgevonden waardoor per saldo de technische voorziening werd verhoogd met EUR 12.037.000.

- Het bestuur heeft besloten om de laatst gepubliceerde prognosetafel van het Actuariel Genootschap te implementeren. Ultimo 2022 is de technische voorziening verhoogd met EUR 5.478.000 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging is in 2022 als mutatie in het resultaat verwerkt.
- Ook heeft het bestuur besloten om de ervaringsterfte te actualiseren. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is een verhoging ad EUR 373.000 en is in 2022 als mutatie in het resultaat verwerkt.
- Tevens heeft het bestuur besloten om de partnerfrequenties te wijzigen. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is een verlaging ad EUR 2.475.000 en is in 2022 als mutatie in het resultaat verwerkt.
- Verder heeft het bestuur besloten om de opslag voor niet gefinancierd wezenpensioen te wijzigen. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is een verhoging ad EUR 597.000 en is in 2022 als mutatie in het resultaat verwerkt.

- Tenslotte heeft het bestuur besloten om de kostenopslag te verhogen. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is een verhoging ad EUR 8.064.000 en is in 2022 als mutatie in het resultaat verwerkt.

Verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen de verbonden partijen tussen het fonds en de sponsor, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders. Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is er sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen deel aan de pensioenregeling van het fonds op basis van voorwaarden in het pensioenreglement.

Balans per 31 december

Algemene grondslagen

Als gevolg van settlement/transaction date kunnen ultimo boekjaar overlopende posten ontstaan als gevolg van aan- en verkopen van beleggingen. Er wordt trade accounting toegepast en door het verschil tussen de settlement date en de transaction date kunnen verschillen ontstaan. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Buitenlandse valuta

Activa en passiva in buitenlandse valuta worden omgerekend tegen de ultimo jaar geldende koersen. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Aandelen en beleggingsfondsen onroerend goed

De ter beurse genoteerde aandelen en beleggingsfondsen onroerend goed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. Niet ter beurse genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde.

Vastrentende waarden

De ter beurse genoteerde obligaties worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de beurswaarde. Niet ter beurse genoteerde fondsen worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de intrinsieke waarde. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden met een beursnotering worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagperiode laatst bekende koers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd op reële waarde, te weten de relevante marktnoteringen of, als die niet beschikbaar zijn, de waarde die wordt bepaald met behulp van waarderingsmodellen. In deze waarderingsmodellen wordt voor de contante waarde berekening gebruik gemaakt van waarneembare marktdata.

Private Equity

Beleggingen in private equity worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de, op lokale grondslagen gewaardeerde, meest recente opgave van de fondsmanagers, waar van toepassing gecorrigeerd voor kasstromen tot aan balansdatum.

Beleggingen voor risico deelnemers

Voor deze beleggingen gelden dezelfde waarderingsgrondslagen als hierboven bij de beleggingen voor risico pensioenfondsen omschreven. Deze beleggingen worden aangehouden voor rekening en risico van de deelnemer.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden de vorderingen gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde) indien geen sprake is van transactiekosten.

Liquide middelen

Dit betreft direct opeisbare tegoeden bij banken die worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Toeslagreserve

Voor de financiering van de aanvullende toeslag op opgebouwde pensioenen van deelnemers wordt een toeslagreserve gevormd. De toeslagreserve ontwikkelt zich in enig jaar door:

- de onttrekking van de toename van de technische voorziening uit hoofde van toegekende aanvullende toeslagen;
- de toevoeging van de premie voor de aanvullende toeslagen voor deelnemers.

De reserve bedraagt minimaal nihil.

Premie-egaliseringsreserve

Ultimo 2018 is er een premie-egaliseringsreserve gevormd en is er ten behoeve van deze premie-egaliseringsreserve een bijdrage van EUR 18 miljoen toegekend. Onttrekking uit deze premie-egaliseringsreserve vindt plaats indien de gemiddelde rente die ten grondslag ligt aan de opbouw lager is dan 1,85%. Dan wordt de beschikbare premie aangevuld uit de premie-egaliseringsreserve voor het verschil in rekenrente.

Technische voorziening voor risico pensioenfondsen en herverzekeringsdeel technische voorzieningen

De technische voorziening voor risico pensioenfondsen wordt vastgesteld met inachtneming van de actuariële grondslagen en veronderstellingen zoals hierna omschreven. De voorziening wordt gebaseerd op de tot de balansdatum verkregen aanspraken op pensioen, met inbegrip van de toeslagen zoals die op grond van het toeslagenbeleid aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn toegekend per 1 januari volgend op de balansdatum, voor zover het besluit tot toeslagverlening voor afloop van het boekjaar is genomen. De voorziening wordt in principe zodanig vastgesteld dat zij toereikend is ter dekking van de verplichtingen van het pensioenfonds. Het herverzekerde deel van de technische voorzieningen is voornamelijk ondergebracht bij verzekeringsmaatschappijen. De toereikendheid van de voorziening wordt jaarlijks door de actuaaris getoetst.

De voorziening is bepaald op basis van de volgende grondslagen:

- **Arbeidsongeschiktheid**
Voor deelnemers voor wie de pensioenopbouw wegens arbeidsongeschiktheid zonder verdere betaling van bijdragen wordt voortgezet, wordt de technische voorziening gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken.
- **Toeslagen**
Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige voorwaardelijke toeslagen.
- **Sterfte**
Volgens de Prognosetafel AG2022 (startjaar 2023) met toepassing van ervaringssterfte.
- **Ervaringssterfte**
Er wordt rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en de totale

bevolking door toepassing van de Vopak ervaringssterfte 2022 op basis van het standaardmodel van de adviserend actuaaris.

- **Interest**
Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- **Partner**
Voor zowel de mannelijke als de vrouwelijke (gewezen) deelnemers wordt bij de berekening van de contante waarde van het nabestaandenpensioen tot én op de pensioendatum uitgegaan van een partnerfrequentie van 100%. Voor pensioentrekkenden wordt van de werkelijke burgerlijke staat uitgegaan.
- **Leeftijdverschil**
Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op drie jaar gesteld (man ouder dan vrouw).
- **Wezenopslag**
Ter financiering van het latent wezenpensioen geldt vanaf boekjaar 2022 een opslag van 1% op de contante waarde van het latente partnerpensioen voor niet-gepensioneerden.
- **Kosten**
De netto technische voorziening voor rekening pensioenfondsen is vastgesteld inclusief een kostenopslag van 3,5% (2021: 2,5%).
- **Uitbetalingswijze**
Voor de berekening van de technische voorziening wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen op continue wijze worden uitbetaald.
- **Leeftijd**
De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig.

Overige technische voorzieningen

• *Schadevoorziening DC-regeling*

Als onderdeel van de technische voorziening voor risico pensioenfondsen wordt tevens rekening gehouden met de schadevoorziening uit hoofde van de excedentregeling. De hoogte is daarbij vastgesteld als contante waarde van de toekomstig te storten beschikbare premies voor arbeidsongeschikte deelnemers.

• *Voorziening langdurig zieken*

Indien deelnemers langer dan twee jaar ziek zijn kunnen zij arbeidsongeschikt verklaard worden. Ter dekking van dit latente arbeidsongeschiktheidsrisico heeft het fonds een technische voorziening gevormd. Deze technische voorziening bestaat uit de risicopremies voor het vrijstellingsrisico uit het huidige plus het voorgaande boekjaar, waarbij de stop-loss korting buiten beschouwing is gelaten. Ieder jaar wordt deze voorziening aangepast door de risicopremie uit het betreffende boekjaar toe te voegen en de risicopremie uit het minst recente boekjaar te laten vrijvallen.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Kortlopende schulden en overlopende passiva worden bij eerste verwerking gewaardeerd op reële waarde. Na eerste verwerking worden de schulden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde) indien geen sprake is van transactiekosten.

Staat van baten en lasten

Algemeen

De lasten en baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder directe beleggingsopbrengsten wordt bij vastrentende waarden verstaan de renteopbrengst; bij de zakelijke waarden wordt hieronder verstaan het brutodividend, voor

aftrek van dividendbelasting. De interesten van overige activa en passiva worden opgenomen op basis van nominale bedragen. Verder zijn inbegrepen de interest op derivaten. De rebate fees zijn inbegrepen in de categorie "overige".

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden de volgende resultaten opgenomen:

- gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardemutaties van aandelen, obligaties en derivaten.
- boetes bij vervroegde aflossingen van leningen op schuldbekentenis;
- gerealiseerde waardemutaties bij optie- en futuretransacties;
- valutaverschillen met betrekking tot deposito's en bankrekeningen in buitenlandse valuta.

Herverzekering

De overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's (zowel vrijstelling van premiebetaling als uitkering van het arbeidsongeschiktheidspensioen) zijn op basis van een stop-loss verzekering ondergebracht bij Zwitserleven. In de stop-loss verzekering worden alleen de uitschieters in overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico's verzekerd.

Kasstroomoverzicht

Dit overzicht is opgesteld volgens de directe methode. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van rente en dividend, alsmede de mutatie in de geldmiddelen uit hoofde van aan- en verkopen van beleggingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit beleggingsactiviteiten. Pensioengerelateerde posten zijn opgenomen onder de kasstroom uit pensioenactiviteiten.

Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Categorie	Stand ultimo 2021	Aankopen/verstrekkingen	Verkopen/uitlotingen/(af)lossingen	Gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2022
<i>Onroerend goed</i>					
Beleggingsfondsen onroerend goed	88.100	3.013	-4.009	-5.433	81.671
	88.100	3.013	-4.009	-5.433	81.671
<i>Zakelijke waarden</i>					
Aandelen	64.553	12.342	-10.914	-16.497	49.484
Aandelen-beleggingsfondsen	316.523	70.376	-100.911	-45.699	240.289
	381.076	82.718	-111.825	-62.196	289.773
<i>Vastrentende waarden</i>					
Staatsobligaties	160.163	189.786	-208.565	-52.963	88.421
Bedrijfsobligaties	205.794	260.202	-275.462	-28.210	162.324
Beleggingsfondsen in vastrentende waarden	463.164	512.370	-521.496	-23.623	430.415
	829.121	962.358	-1.005.523	-104.796	681.160
<i>Derivaten</i>					
Swaps en rentederivaten	37.006	0	-2.796	-69.550	-35.340
Valutatermijncontracten	4.065	17.551	0	-14.867	6.749
	41.071	17.551	-2.796	-84.417	-28.591

Categorie	Stand ultimo 2021	Aankopen/verstrekkingen	Verkopen/uitlotingen/(af)lossingen	Gerealiseerde en niet-gerealiseerde koersverschillen	Stand ultimo 2022
<i>Overige beleggingen:</i>					
Private equity	71.492	1.041	-16.420	6.632	62.745
	71.492	1.041	-16.420	6.632	62.745
Totaal beleggingen voor risico pensioenfondsen	1.410.860	1.066.681	-1.140.573	-250.210	1.086.758
<i>Waarvan onder de passiva gepresenteerd</i>					
Derivaten	4.677				49.612
	4.677				49.612
Beleggingen aan activa-zijde balans	1.415.537				1.136.370

Er is geen sprake van directe uitleen van effecten. In een aantal beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds belegt is sprake van een beperkte uitleen van effecten. Gedurende 2022 werd hierdoor gemiddeld minder dan 1 % van de totale portefeuille uitgeleend. Verder zijn er geen directe beleggingen in premiebijdragende ondernemingen.

Van de totale beleggingsportefeuille worden de beleggingen met een marktwaarde groter dan 5 % van de betreffende beleggingscategorie als grote posten aangemerkt.

Een door het pensioenfonds geaccepteerd concentratierisico betreft de beleggingen in een gebouw in een onroerend goed fonds voor 7,1 % van de onroerend goed beleggingen.

Methodiek bepaling marktwaarde

Categorie	Genoteerde marktprijzen	Netto contante waarde	Andere methode	Stand ultimo 2022
<i>Onroerend goed</i>				
Aandelen onroerend goed	37.603	0	44.068	81.671
<i>Zakelijke waarden</i>				
Aandelen	49.484	0	0	49.484
Aandelenbeleggingsfondsen	240.289	0	0	240.289
	289.773	0	0	289.773
<i>Vastrentende waarden</i>				
Staatsobligaties langlopend	87.321	1.100	0	88.421
Bedrijfsobligaties	161.641	683	0	162.324
Beleggingsfondsen in vastrentende waarden	370.946	0	59.469	430.415
	619.908	1.783	59.469	681.160
<i>Derivaten</i>				
Swaps en rentederivaten	0	-35.339	0	-35.339
Valutatermijncontracten	0	6.748	0	6.748
	0	-28.591	0	-28.591
<i>Overige beleggingen</i>				
Private equity	0	0	62.745	62.745
Belegd vermogen exclusief liquiditeiten vermogensbeheerders	947.284	-26.808	166.282	1.086.758

[2] Beleggingen voor risico deelnemers

Categorie	Stand ultimo 2021	Aankopen	Verkopen	Directe beleggings-opbrengsten (herbelegd)	(On)gereaaliseerde waarde-mutaties	Stand ultimo 2022
<i>Onroerend goed</i>						
Aandelen onroerend goed	58	18	-3	1	-15	59
<i>Zakelijke waarden</i>						
Beleggingsfondsen in aandelen	119.586	11.679	-5.550	2.471	-18.114	110.072
<i>Vastrentende waarden</i>						
Beleggingsfondsen in vastrentende waarden	72.940	14.569	-18.218	1.526	-14.130	56.687
<i>Overige beleggingen</i>						
Liquiditeiten	2.413	156	-832	0	42	1.779
Totaal beleggingen voor risico deelnemers	194.997	26.422	-24.603	3.998	-32.217	168.597

	2022	2021
[3] Herverzekeringsdeel technische voorziening	5.914	8.075
Deze post heeft betrekking op het herverzekeringsdeel van de technische voorziening op de passivazijde van de (toelichting op de) balans.		
[4] Vorderingen en overlopende activa	5.117	4.970
<i>Lopende intrest en balansdividend</i>		
Hieronder is opgenomen de aan 2022/2021 toe te rekenen, doch eerst in 2023/2022 inbare intrest c.q. dividend van:		
• Zakelijke waarden	300	353
• Vastrentende waarden	2.635	3.434
• Derivaten	344	0
• Banken	0	-4
	3.279	3.783
<i>Rekening-courant Vopak</i>	1.287	456
<i>Overige vorderingen en overlopende activa</i>		
• Uitkeringen	0	4
• Terug te ontvangen omzetbelasting	0	23
• Nog te vorderen inkoopsommen	551	704
	551	731
Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
[5] Liquide middelen	37.038	2.367
Liquiditeiten bij vermogensbeheerders	35.146	370
Overige banktegoeden	1.892	1.997
	37.038	2.367
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.		
Totaal activa	1.353.036	1.625.946

Passiva

	2022	2021
[6] Stichtingskapitaal en reserves	263.339	328.095
<i>Stichtingskapitaal</i>	2	2
<i>Algemene reserve</i>		
Balanswaarde primo	323.837	211.943
Bestemming resultaat	-66.098	111.894
Balanswaarde ultimo	257.739	323.837
<i>Toeslagreserve</i>		
Balanswaarde primo	4.256	4.761
Premie voor financiering toeslag actieven	3.266	3.182
Toeslaglasten	-1.924	-3.687
Balanswaarde ultimo	5.598	4.256
<i>Premie-egalisereserve</i>		
Balanswaarde primo	0	11.198
Onttrekking	0	-11.198
Balanswaarde ultimo	0	0
Het aanwezig eigen vermogen en aanwezige dekkingsgraad bedragen:	257.741 124,8%	323.839 125,7%
De beleidsdekkingsgraad bedraagt:	131,2%	122,9%
Het minimaal vereist eigen vermogen en de hierbij horende minimaal benodigde dekkingsgraad bedraagt:	36.000 103,5%	44.717 103,5%
Het vereist eigen vermogen en de hierbij horende benodigde dekkingsgraad bedraagt:	165.350 115,9%	199.717 115,8%
De dekkingsgraad wordt berekend door het pensioenvermogen te delen door de pensioenverplichtingen.		

	2022	2021
[7] Technische voorziening voor rekening pensioenfonds	859.930	1.055.113
Balanswaarde primo	1.055.113	1.099.037
Mutaties via de staat van baten en lasten:		
• Actuarieel benodigd voor nieuwe onvoorwaardelijke aanspraken	1.137	395
• Benodigde intresttoevoeging technische voorzieningen	-5.114	-5.878
• Overgedragen pensioenverplichtingen	-466	-159
• Uitkeringen	-42.656	-40.463
• Vrijgevallen voor kosten uit technische voorzieningen	-1.058	-1.003
• Toeslagverlening ¹	116.900	38.635
• Wijziging als gevolg van verandering rentel-termijnstructuur	-302.111	-67.311
• Schattingswijzigingen:		
– wijziging prognosetafel	5.478	0
– wijziging ervaringssterfte	373	0
– wijziging partnerfrequenties	-2.475	0
– wijziging opslag niet gefinancierd wezenpensioen	597	0
– wijziging kostenopslag	8.064	0
• Resultaat op sterfte	744	-3.529
• Resultaat op arbeidsongeschiktheid	2	2.448
• Resultaat op mutaties	4	27
• Pensioeninkoop vanuit DC-premie	25.322	32.914
• Overige mutaties technische voorziening	76	0
Balanswaarde ultimo	859.930	1.055.113
De technische voorziening is als volgt opgebouwd:		
• Deelnemers	217.842	322.198
• Gewezen deelnemers	169.101	215.793
• Pensioengerechtigden	478.901	525.197
Technische voorziening voor risico pensioenfonds	865.844	1.063.188
Af: herverzekeringsdeel technische voorzieningen	-5.914	-8.075
Blijft: technische voorziening voor rekening pensioenfonds	859.230	1.055.113

	2022	2021
[8] Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	5.598	8.075
Balanswaarde primo	8.075	8.986
Mutatie	-2.161	-911
Balanswaarde ultimo	5.914	8.075
[9] Schadevoorziening DC-regeling	675	763
Balanswaarde primo	763	384
Mutatie	-88	379
Balanswaarde ultimo	675	763
[10] Voorziening langdurig zieken	2.989	3.066
Balanswaarde primo	3.066	2.821
Mutatie	-77	245
Balanswaarde ultimo	2.989	3.066
[11] Technische voorziening voor risico deelnemers	168.597	194.997
<i>Individuele beleggingsrekeningen</i>		
Balanswaarde primo	194.997	170.560
Stortingen werkgever en werknemers	17.806	23.504
Bijdrage Havenpensioen	103	114
Toekenning rechten	-22.113	-25.209
Rendement	-28.285	24.718
Inkomende waardeoverdrachten	6.292	1.314
Uitgaande waardeoverdrachten	-203	-4
Balanswaarde ultimo	168.597	194.997
[12] Kortlopende schulden en overlopende passiva	51.592	35.837
<i>Beleggingen</i>		
Derivaten	49.612	4.677
Schulden uit hoofde van collateral	0	28.634
Beheerloon	941	1.596
	50.553	34.907

¹ Hiervan is 1.924 (2021: 3.687) gefinancierd uit de toeslagreserve.

	2022	2021
<i>Overige</i>		
Fiscale afdrachten en sociale premies	986	904
Omzetbelasting	13	0
Overige schulden	40	26
	1.039	930
Alle kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een looptijd van korter dan één jaar.		
Totaal passiva	1.353.036	1.625.946

Niet in de balans opgenomen regelingen en verplichtingen

In het hierna opgenomen overzicht zijn de aangegane verplichtingen en het eind 2022 nog niet afgeroepen deel voor beleggingen opgenomen.

		Commitment	Nog niet afgeroepen
Barings	Private debt	EUR 43.000.000	EUR 6.450.000
Barings	Private debt	EUR 35.000.000	EUR 12.250.000
BlackRock	Private equity	USD 44.000.000	USD 6.948.194
BlackRock	Private equity	USD 33.000.000	USD 8.407.810
Franklin Templeton	Onroerend goed	USD 32.700.000	USD 4.138.078
Franklin Templeton	Onroerend goed	USD 30.000.000	USD 26.695.238
Franklin Templeton	Onroerend goed	EUR 27.000.000	EUR 27.000.000

Een nog niet afgeroepen commitment wordt naar evenredigheid verdeeld over liquide beleggingscategorieën. De financiering van een commitment geschiedt vervolgens ten laste van de liquide beleggingscategorieën.

Gebeurtenissen na balansdatum

UFR

Conform de Pensioenwet toetst de Commissie Parameters uiterlijk iedere vijf jaar de voorgeschreven economische en rekenkundige uitgangspunten en komt vervolgens met haar oordeel. Het vorige advies dateert van 2019. Met de mogelijke inwerkingtreding van de Wtp per 1 juli 2023 is de Commissie gevraagd om eerder met een nieuw advies te komen.

Onderdeel van het advies is het vaststellen van de parameters van de zogeheten Ultimate Forward Rate (UFR)-methode. Met het advies heeft DNB besloten een aanpassing door te voeren in de UFR-methode die vanaf 1 januari 2021 stapsgewijs werd doorgevoerd. De belangrijkste wijziging is dat de nieuwe UFR-methode leidt tot een DNB-curve die tot een looptijd van 50 jaar gelijk is aan de swapcurve.

In de per 31 december 2022 berekende voorzieningen en dekkingsgraden is rekening gehouden met de tot dat moment geldende stapsgewijze invoering van de UFR-methode. De meest recente aanpassing hierin dateert van 1 januari 2022. De wijziging volgens het advies van de Commissie van 30 november 2022 gaat in per 1 januari 2023. De impact van de verschillende aanpassingen in de DNB-rentetermijnstructuren op de voorzieningen en dekkingsgraden is in de volgende tabel weergegeven.

	DNB RTS huidig 50% UFR / 50% nUFR	DNB RTS nieuw Methodiek 2023
Technische voorziening (risico fonds)	863.594	865.652
Dekkingsgraad	124,8%	124,6%
Strategisch vereiste dekkingsgraad	115,9%	115,9%

Overige gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn na de balansdatum geen andere gebeurtenissen geweest van dien aard dat een wezenlijk ander beeld zou ontstaan van de financiële positie per eind 2022 dan op grond van dit jaarverslag wordt verkregen.

Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

De bestuursleden van Stichting Pensioenfonds Vopak ontvangen geen vergoeding.

Personeel

Gedurende het boekjaar 2022 had Stichting Pensioenfonds Vopak geen personeel in dienst.

Baten en lasten

	2022	2021
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
[13] Directe beleggingsopbrengsten	13.031	17.559
Zakelijke waarden	3.251	6.130
Vastrentende waarden	7.838	8.914
Derivaten	1.925	2.493
Banken	-11	22
Rekening-courant Koninklijke Vopak	28	0
	13.031	17.559
[14] Indirecte beleggingsopbrengsten	-263.541	50.024
<i>Gerealiseerde en niet gerealiseerde koersverschillen:</i>		
• Onroerend goed	-5.433	12.994
• Zakelijke waarden	-62.196	86.519
• Vastrentende waarden	-104.796	-18.183
• Derivaten	-84.417	-54.555
• Overige beleggingen	6.632	23.087
• Valutaverschillen banken	-12.564	-115
• Futures	-767	277
	-263.541	50.024

	2022	2021
[15] Kosten van vermogensbeheer	-2.098	-1.585
De kosten vermogensbeheer kunnen als volgt worden gespecificeerd:		
• Onroerend goed	0	0
• Zakelijke waarden	0	0
• Vastrentende waarden	-361	-153
• Derivaten	0	0
• Valutatermijntransacties	-52	-238
• Overige niet toe te bedelen naar beleggingscategorie	-1.685	-1.194
Totaal kosten vermogensbeheer	-2.098	-1.585
[16] Beleggingsopbrengsten voor risico deelnemers	-28.285	24.718
Rendement beleggingsrekeningen	-28.285	24.718
[17] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers voor risico fonds	23.016	20.817
Premie werkgever	30.231	29.334
Premie arbeidsongeschiktheidspensioen	775	756
Regeling vrijwillige premies	79	357
Extra nabestaandenpensioen	241	243
Inkoopsummen	1.201	491
Bijdrage Havenpensioen	103	114
Naar beleggingen voor risico deelnemers	-9.614	-10.478
	23.016	20.817
De feitelijke premie bedraagt:	31.429	30.804
De kostendeekkende premie bedraagt:	28.177	30.370
De gedempte kostendeekkende premie bedraagt:	n.v.t.	n.v.t.
De kostendeekkende premie is als volgt samengesteld:		
• Actuarieel benodigd DC-regeling	21.533	23.618
• Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	3.266	3.182
• Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	2.697	2.816
• Opslag in stand houden vereist vermogen	507	521
• Opslag voor uitvoeringskosten	174	233
	28.177	30.370

	2022	2021
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
• Actuarieel benodigd DC-regeling	21.533	23.618
• Opslag in stand houden vereist vermogen	3.706	4.128
• Actuarieel benodigd ten behoeve van toeslagverlening	3.266	3.182
• Risicopremies overlijden en arbeidsongeschiktheid	2.697	2.816
• Opslag voor uitvoeringskosten	174	233
• Premiemarge	53	-3.173
	31.429	30.804
[18] Bijdragen van werkgevers en werknemers voor risico deelnemers	9.614	10.478
Bijdragen van werkgevers en werknemers van DC-regeling	9.614	10.478
[19] Saldo van overdrachten van rechten	5.571	1.159
Overgenomen pensioenverplichtingen DC-regeling	5.804	945
Overgenomen pensioenverplichtingen DC-regeling klein pensioen	488	369
Overgedragen pensioenverplichtingen	-517	-151
Overgedragen pensioenverplichtingen klein pensioen	-1	0
Overgedragen pensioenverplichtingen DC-regeling	-203	-4
	5.571	1.159
[20] Pensioenuitkeringen	-42.837	-40.852
<i>Pensioenen</i>		
• Ouderdomspensioen	-33.471	-31.506
• Partnerpensioen	-8.733	-8.445
• Extra nabestaandenpensioen	-192	-170
• Wezenpensioen	-78	-82
• Arbeidsongeschiktheidspensioen	-286	-250
• Afkopen	-46	-351
• Andere uitkeringen	-31	-48
	-42.837	-40.852

	2022	2021
[21] Mutatie technische voorziening voor rekening pensioenfonds	195.183	43.924
Actuarieel benodigd voor nieuwe onvoorwaardelijke aanspraken	-1.137	-395
Benodigde interesttoevoeging technische voorzieningen	5.114	5.878
Overgedragen pensioenverplichtingen	466	159
Uitkeringen	42.656	40.463
Vrijgevallen voor kosten uit technische voorzieningen	1.058	1.003
Toeslagverlening ¹	-116.900	-38.635
Wijziging als gevolg van verandering rente(-termijnstructuur)	302.111	67.311
Schattingswijzigingen:		
• wijziging prognosetafel	-5.478	0
• wijziging ervaringssterfte	-373	0
• wijziging partnerfrequenties	2.475	0
• wijziging opslag niet gefinancierd wezenpensioen	-597	0
• wijziging excasso-opslag	-8.064	0
Resultaat op sterfte	-744	3.529
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-2	-2.448
Resultaat op mutaties	-4	-27
Pensioeninkoop vanuit DC-premie	-25.322	-32.914
Overige mutaties technische voorziening	-76	0
	195.183	43.924
[22] Mutatie overige technische voorzieningen	165	-624
Schadevoorziening DC-regeling	88	-379
Voorziening langdurig zieken	77	-245
	165	-624

¹ Hiervan is 1.924 (2021: 3.687) gefinancierd uit de toeslagreserve.

	2022	2021
[23] Mutatie voorziening voor risico deelnemers	26.400	-24.437
Stortingen werkgever en werknemers	-17.806	-23.504
Bijdrage Havenpensioen	-103	-114
Toekennen rechten	22.113	25.209
Rendement	28.285	-24.718
Inkomende waardeoverdrachten	-6.292	-1.314
Uitgaande waardeoverdrachten	203	4
	26.400	-24.437
[24] Herverzekering	257	294
<i>Premies</i>		
Kapitaalverzekering	-99	-97
	-99	-97
<i>Uitkeringen uit herverzekering</i>		
Ouderdomspensioen	296	344
Invalideitpensioen	60	47
	356	391
[25] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-1.233	-1.236
Administratie	-698	-650
Accountant (controle jaarrekening en DNB-jaarstaten)	-57	-91
Accountant (overige controle werkzaamheden)	0	-11
Actuaris	-52	-31
Toezicht	-162	-178
Beleggingscommissie	-72	-85
Consultants en advisering	-92	-52
Communicatie	-31	-80
Opleidingen	-38	-36
Overige	-30	-22
	-1.232	-1.236
[26] Overige baten en lasten	0	-48
Resultaat	-64.756	100.191

	2022	2021
Actuariële analyse van het resultaat		
Het resultaat over het boekjaar is als volgt tot stand gekomen:		
Beleggingen / marktrente	54.748	139.214
Premies	4.238	-6.654 ¹
Waardeoverdrachten	-52	8
Kosten	0	0
Uitkeringen	175	2
Sterfte	396	4.713
Arbeidsongeschiktheid	1.413	-1.319
Reguliere mutaties	-4	-26
Overige technische grondslagen	0	0
Voorwaardelijke toeslagverlening	-113.634	-35.453
Overige (incidentele) mutaties technische voorzieningen	-12.036	-246
Andere oorzaken	0	-48
Resultaat	-64.756	100.191

Resultaatbestemming

Resultaatverdeling

Het bestuur heeft besloten het resultaat over het boekjaar 2022 als volgt te verdelen:

	2022
Algemene reserve	-66.098
Toeslagreserve	1.342
	-64.756

¹ Het tekort onder premies in 2021, dient in samenhang te worden gezien, met de onttrekking uit de premie-egaliseringsreserve.

Vereist eigen vermogen

Een belangrijke maatstaf om de risico's van het pensioenfonds te toetsen kan worden gevonden in het toetsen van het aanwezige eigen vermogen aan het vereist eigen vermogen. Deze maatstaf geeft inzicht in de buffer die ons pensioenfonds op basis van wet- en regelgeving zou moeten aanhouden om financiële en niet-financiële risico's in voldoende mate te kunnen opvangen. Het vereist eigen vermogen wordt ook gebruikt in de kwantitatieve concretisering van de risicohouding op korte termijn. Voor de vaststelling van het vereist eigen vermogen is in wet- en regelgeving een gestandaardiseerde methode vastgelegd (het standaardmodel).

De verschillende risicofactoren in het standaardmodel worden benoemd onder de noemers S1 tot en met S10 waarbij het liquiditeitsrisico (S7), concentratierisico (S8) en operationeel risico (S9) op nihil worden gesteld. Er wordt voorts rekening gehouden met onderling compenserende effecten (diversificatie effecten).

Deze toelichting treft u samen met een beschrijving van de diverse kwalitatieve aspecten aan in de paragraaf "risicomanagement" in het bestuursverslag op pagina 27.

Vastgesteld te Rotterdam, 22 juni 2023.

Het bestuur:

Dhr. C.A. Bom
Dhr. H. van Hal
Mevr. C.C. Heilbron-Werker
Dhr. A. de Ronde
Dhr. C. Vletter
Mevr. S. Wesseloo
Dhr. R.J. Wester
Mevr. F. Wittermans

Overige gegevens

Statutaire resultaatbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de resultaatbestemming. Het saldo van baten en lasten wordt gemuteerd in de reserves.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Vopak te Rotterdam is aan Sprenkels & Verschuren B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2022.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Vopak, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Sprenkels & Verschuren B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds.

Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 11.233.000.

Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 337.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van de pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Vopak is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening goed.

Amsterdam, 30 juni 2023

drs. E.C.P. Op het Veld AAG

verbonden aan Sprenkels & Verschuren B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds Vopak

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van Stichting Pensioenfonds Vopak (hierna ook: “het pensioenfonds”) te Rotterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Vopak op 31 december 2022 en van de staat van baten en lasten over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2022;
2. de staat van baten en lasten over 2022; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van het pensioenfonds zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 11,2 miljoen. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal, de reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit dat deze bepalend is bij de berekening van de (beleids-) dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij aan hen tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 337.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's en niet-naleving van wet- en regelgeving

Frauderisicobeheersing door het pensioenfonds

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de Raad van Toezicht het toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij constateren dat er sprake is van een risicobeheersingssysteem op basis van het concept ‘three lines of defence’. Dit betreft verschillende verdedigingslinies op basis van de interne processen en drie sleutelfuncties (risicomanagement, actuariële functie en de interne audit functie).

Het bestuur beschikt over een frauderisicoanalyse als onderdeel van het integriteitsbeleid. Het bestuur heeft in deze analyse integriteitsrisico's in kaart gebracht in verschillende deelgebieden waaronder fraude en corruptie. Het integriteitsbeleid wordt periodiek geëvalueerd en aangepast om te waarborgen dat deze actueel en effectief is.

Het integriteitsbeleid wordt door het bestuur besproken met en beoordeeld door de Raad van Toezicht. We verwijzen naar pagina 30 van het bestuursverslag waarin het bestuur het integriteitsrisico van het pensioenfonds adresseert.

Onze frauderisico-analyse

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De veronderstelling dat er bij de opbrengstverantwoording frauderisico's bestaan hebben wij o.a. weerlegd vanwege de aard van de opbrengstcategorieën. De premiebijdragen bestaat uit een zeer groot aantal actieve deelnemers met relatief lage bedragen en de beleggingsopbrengsten bestaan uit feitelijke directe opbrengsten uit een relatief groot aantal beleggingen en indirecte opbrengsten die voortkomen uit waardeveranderingen zoals verwerkt in de balans.

Bij al onze controles besteden wij aandacht aan de risico's van het doorbreken van interne beheersing door management. Wij hebben bijzondere aandacht gehad voor posten met een hoge schattingonzekerheid, zoals de technische voorzieningen. We verwijzen hierbij ook naar de kernpunten van onze controle voor onze specifieke controle-aanpak voor dit risico.

Onze specifieke controle-aanpak voor de frauderisico's

Aanvullend hebben wij werkzaamheden uitgevoerd ten aanzien van andere risico's op management override, zoals het toetsen van in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht. Daarnaast hebben wij ook aandacht besteed aan significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering. Daarbij hebben wij vastgesteld dat er geen significante transacties hebben plaatsgevonden buiten de normale bedrijfsvoering.

Verder hebben wij geëvalueerd of de keuze en toepassing van de grondslagen voor financiële verslaggeving door het pensioenfonds mogelijk wijzen op frauduleuze financiële verslaggeving. Tevens hebben we elementen van onvoorspelbaarheid opgenomen in onze controlewerkzaamheden. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en Raad van Toezicht.

Niet-naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben inzicht verworven in de relevante wet- en regelgeving voor het pensioenfonds en achten de volgende wet- en regelgeving relevant voor het pensioenfonds:

- Pensioenwet
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen (Bftp)

Wij hebben gesprekken gevoerd met het bestuur en de Raad van Toezicht om inzicht te verkrijgen in welke mate er is voldaan aan wet- en regelgeving. Ook hebben wij communicatie gelezen met De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM). Wij hebben een schriftelijke bevestiging verkregen van de directie dat alle bekende aangelegenheden van (vermoede) niet-naleving aan ons zijn gemeld.

Onze observaties

De hiervoor vermelde werkzaamheden zijn uitgevoerd in het kader van de controle van de jaarrekening. Ze zijn daarom niet gepland en uitgevoerd als een specifiek onderzoek gericht op fraude en het niet voldoen aan wet- en regelgeving. Deze werkzaamheden hebben niet geleid tot bevindingen.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van minimaal twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening.

Wij hebben de beoordeling van de continuïteitsveronderstelling met het bestuur besproken en geëvalueerd. Bij deze beoordeling hebben wij in ogenschouw genomen dat vermogenspositie van het pensioenfonds toereikend wordt geacht en het niet nodig is een herstelplan in te dienen bij De Nederlandsche Bank. Deze beoordeling levert geen informatie op die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur met betrekking tot de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Onze observaties

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
Waardering van beleggingen	
De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan naast beursgenoteerde effecten uit beleggingen in beleggingsfondsen en derivaten.	Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het: • beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen bij de uitvoeringsorganisatie belast met het voeren van de beleggingsadministratie en bewaring van de beleggingen. Voor zover relevant en mogelijk hebben wij gebruikgemaakt van de rapportages met betrekking tot de interne beheersing binnen de uitvoeringsorganisatie (ISAE 3402-rapportages); • voor beleggingen in beursgenoteerde effecten: het toetsen van de waardering door middel van "re-pricing"; • voor beleggingen in beleggingsfondsen: vaststellen dat de waarderingsgrondslagen van de beleggingsfondsen vergelijkbaar zijn met die van het pensioenfonds en dat de waarde per participatie volgens deze jaarrekeningen overeenkomt met de door het pensioenfonds gehanteerde waarde; • voor de derivaten: beoordelen of de gehanteerde waarderingsmethoden en technieken geschikt zijn om binnen de geldende verslaggevingsregels te komen tot de marktwaarde van deze beleggingen. Verder het beoordelen van de uitkomsten van de waarderingsmodellen waarbij wij tevens een eigen waarderingspecialist hebben ingeschakeld; • toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is gegeven de geldende verslaggevingsregels.
In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In paragraaf 1 van de toelichting op de balans per 31 december 2022 zijn de gehanteerde waarderingsmethoden en belangrijke veronderstellingen voor waardering van de beleggingen uiteengezet.	
De beoordeling van de reële waarde van de beleggingen is significant voor onze controle.	
Waardering van de technische voorzieningen	
De technische voorzieningen, waaronder de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds, zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.	Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaaris. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaaris en hebben wij de bevindingen met hem besproken.

Beschrijving kernpunt	Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden
In de toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. In het onderdeel 'risicomanagement' (risicoparagraaf) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor schattingen uiteengezet, inclusief onzekerheden.	Door ons is tevens nagegaan of: • de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaaris worden gehanteerd bij het certificeren van de actuariële berekening van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, in alle van materieel belang zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregeling door de uitvoeringsorganisatie zijn opgesteld; • de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's; • de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast; • de interne beheersing met betrekking tot mutatieverwerking in de pensioenadministratie is geborgd. Het afstemmen met gegevens van externe partijen waaronder de werkgever, maakt deel uit van de interne beheersing.
Volledigheid (premie)bijdragen werkgever	
Premiebijdragen zijn een belangrijke component van de opbrengsten van het pensioenfonds.	Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het: • nagaan of de door het bestuur vastgestelde premie is berekend en in rekening is gebracht bij de werkgever; • nagaan of de kosten volgens afspraken gemaakt in de uitvoeringsovereenkomst zijn vergoed door de werkgever; • nagaan of de premie volledig in rekening is gebracht; • voor zover relevant beoordelen wij de juiste werking van de processen binnen de uitvoeringsorganisatie, mede op basis van de ontvangen ISAE 3402 Type II rapportage.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie bestaande uit de volgende onderdelen; kerncijfers, voorwoord, profiel, bestuursverslag, verslag verantwoordingsorgaan, rapport raad van toezicht en overig.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur met betrekking tot de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 30 juni 2023

Mazars Accountants N.V.

drs. J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA

Bijlage

Verklarende woordenlijst

Het jaarverslag is naar het oordeel van het bestuur een belangrijk medium om verantwoording af te leggen voor het gevoerde beleid aan alle bij het pensioenfonds betrokken partijen. Het bestuur streeft ernaar dat de in het jaarverslag verstrekte informatie toegankelijk en begrijpelijk is. Helaas kan het gebruik van 'vaktechnische' begrippen niet altijd worden voorkomen. Teneinde een en ander te verduidelijken is hierna een verklarende woordenlijst opgenomen. Voor een uitgebreide verklarende woordenlijst op pensioengebied attendeert het bestuur u graag op de internetsite www.pensioenbegrippen.nl.

Actieve vermogensbeheerder

Een vermogensbeheerder die op grond van een bepaalde marktvisie afwijkt van de benchmark om zo te trachten een beter rendement te behalen (zie ook passieve vermogensbeheerder).

Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN)

In deze nota wordt de financiële opzet van het pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust omschreven. De Actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) omvat een beschrijving van de financieringsmethode, de wijze van berekening van de bijdragen en van de toereikendheidstoets alsmede een uiteenzetting van het beleggingsbeleid.

Actuaris

Een actuaris combineert economische en wiskundige technieken. Met behulp van verzekeringswiskunde bepaalt de actuaris het niveau van de technische voorziening en de benodigde koopsom of premie. Verder houdt de actuaris zich bezig met het samenstellen van modellen om verplichtingen

en vermogen optimaal op elkaar af te stemmen en om de samenstelling van het vermogen te optimaliseren.

ALM

Asset Liability Management. Een ALM studie is een onderzoek om inzage te krijgen in (de ontwikkeling van) de bezittingen (assets) en verplichtingen (liabilities) van het pensioenfonds.

Beleggingscommissie

Een commissie die het bestuur adviseert ten aanzien van het te voeren beleggingsbeleid.

Bell kostenbenchmark

Een door Bell jaarlijks vastgestelde benchmark voor uitvoerings- en vermogensbeheerkosten op basis van analyse van gegevens uit jaarverslagen van nagenoeg alle pensioenfondsen. De groep met ons vergelijkbare pensioenfondsen omvat voor uitvoeringskosten 42 pensioenfondsen en voor vermogensbeheerkosten 48 pensioenfondsen.

Benchmark

Een objectieve norm voor zowel de samenstelling van als het rendement op het belegde vermogen. Een benchmark-index is een mandje van –bijvoorbeeld– een aantal aandelen. In beginsel bepaalt de totale waarde van alle uitstaande aandelen de waarde van een index; fluctuaties in de waarde van de index worden dus veroorzaakt door koersfluctuaties van de in de index opgenomen aandelen. Bekende voorbeelden van indices zijn de AEX, Dow Jones en MSCI.

Per vermogensbeheerder kan een andere benchmark van toepassing zijn. Deze benchmark is afhankelijk van de met de

vermogensbeheerder gemaakte afspraken ten aanzien van de onderliggende beleggingsportefeuille.

Beschikbare premieregeling

Regeling waarin de hoogte van het uiteindelijke pensioen afhankelijk is van de krachtens de regeling beschikbaar gestelde premies en de hiermee behaalde beleggingsopbrengsten.

CBS indexcijfers

De door het Centraal Bureau voor de Statistiek berekende ontwikkelingen op bepaalde gebieden zoals lonen en prijzen.

Collateral

In onderpand gegeven zekerheden (zoals liquiditeiten of staatsobligaties) ter dekking van aangegane verplichtingen. Deze zekerheden worden aangehouden om financieel nadeel bij het uitblijven van betaling door de tegenpartij te beperken.

Custodian

De financiële partij waar de beleggingen in beheer en bewaring zijn gegeven.

Deelnemerspremie

De premie tot betaling waarvan de deelnemers aan een pensioenregeling zich bij arbeidsvoorwaarden of anderszins hebben verplicht.

Dekkingsgraad

De verhouding tussen enerzijds de bezittingen van het pensioenfonds en anderzijds de contante waarde van de op dat moment geldende pensioenverplichtingen.

Duration

De (gewogen) gemiddelde looptijd van een obligatie en maatstaf voor het effect dat een renteverandering heeft op de koers van een obligatie.

Financieel Toetsingskader (FTK)

Het toezichtregime dat van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen. De waarderingmethoden zijn verankerd in de Pensioenwet.

Franchise

Het deel van het salaris waarover geen pensioenopbouw in de regeling plaatsvindt. Aangenomen wordt dat de pensioenopbouw over dit deel van het salaris wordt gedekt door de te zijner tijd te ontvangen AOW-uitkering.

Herverzekeraar

Een verzekeraar waar het pensioenfonds de risico's ten aanzien van overlijden en arbeidsongeschiktheid heeft verzekerd. Herverzekering kan ook plaatsvinden met betrekking tot de volledige pensioenverplichtingen.

Individuele beleggingsrekening

Een beleggingsrekening waarop premies worden gestort. Bij pensioneren worden deze premies, samen met het vanaf het moment van storten behaalde beleggingsrendement, aangewend voor de financiering van pensioenen.

LDI portefeuille

De LDI portefeuille is samengesteld uit (langlopende) staatsobligaties, rentederivaten en liquide middelen. De rendementsdoelstelling van de LDI portefeuille is gelijk aan het effect van de door het pensioenfonds afgedekte ontwikkeling van de pensioenverplichtingen als gevolg van renteontwikkelingen.

Passieve vermogensbeheerder

Een vermogensbeheerder die de samenstelling van de portefeuille volledig afstemt op de gekozen benchmark. Afwijkingen tussen het rendement op de portefeuille en

de benchmark blijven hierdoor beperkt (zie ook actieve vermogensbeheerder).

Pensioengrondslag

Het verschil tussen het pensioengevend salaris en de franchise.

Premie dekkingsgraad

De verhouding tussen enerzijds de bezittingen van het pensioenfonds verminderd met de toeslagreserve en anderzijds de contante waarde van de op dat moment geldende pensioenverplichtingen.

Raad van toezicht

Een raad van toezicht is een intern toezichhoudend orgaan van het pensioenfonds.

Rentetermijnstructuur

Een rentetermijnstructuur (RTS) is een grafiek die het verband weergeeft tussen de looptijd van een vastrentende belegging enerzijds en de daarop te ontvangen rente anderzijds.

Technische voorziening pensioenverplichtingen

Het bedrag dat bij het pensioenfonds aanwezig moet zijn ter dekking van de toegezegde pensioenen.

Toeslagreserve

Een reserve die gevormd is voor de financiering van de toeslagen op de opgebouwde pensioenen van (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden.

Toeziethouder

De Stichting Autoriteit Financiële Markten ten aanzien van gedragstoezicht en De Nederlandsche Bank N.V. ten aanzien van prudentieel en materieel toezicht.

Tracking error

Hiermee wordt een indicatie gegeven van de mate van afwijking tussen het rendement van een beleggingsportefeuille en de waardeontwikkeling van een benchmark.

Transactiekosten

Kosten die een vermogensbeheerder in rekening brengt met betrekking tot de aan- en verkoop van beleggingen.

Uitvoeringsovereenkomst

Een overeenkomst tussen het pensioenfonds en de werkgever waarin onder andere de financiële relatie is vastgelegd. Met name zijn in deze overeenkomst afspraken vastgelegd ten aanzien van het niveau van de premie, de beleggingsmix en de toeslagen op pensioenen.

Ultimate Forward Rate

De Ultimate Forward Rate (UFR) werd in september 2012 ingevoerd als basis voor de rekenrente na het (veronderstelde) laatste liquide punt in de swaptermijnmarkt.

Verantwoordingsorgaan

Beoordeelt jaarlijks: uitgevoerd beleid, handelen van bestuur en keuzes voor de toekomst. Bestaat uit vertegenwoordigers van actieve deelnemers, pensioengerechtigden en werkgever.

Stichting Pensioenfonds Vopak

Westerlaan 10, 3016 CK Rotterdam

Postbus 863, 3000 AW Rotterdam

Telefoon: +31 10 4002650

E-mail: pensioenbureau@vopak.com

Internet: pensioenfonds.vopak.com

Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van
Koophandel te Rotterdam onder nummer 24343255 en
statutair gevestigd te Rotterdam

